et q̄ tñ vēditor ɔpellend⁹ sit lege hūana ad dādū ēptori rē emptaz Sec⁹ ē si p̄ciū fuerit min⁹ medietate iusti p̄cij qr tūc ɔtract⁹ etiā ꝑm leges hūanas inualid⁹ ē ¶ Ad vicesimā nonā respōdet̄ q̄ nō p̄t exigere restitutionē talem in foro humano nisi ɔpto q̄ p̄cium est citra medietatē iusti p̄cij ¶ Ad tricesimā respōdet̄ q̄ si vēditores recipiunt satisfactionē de p̄teritis et additionē vsqz ad iustū p̄ciū tenēt̄ de cetero dare reddit⁹ ꝑpetue. qr ex tunc iustū p̄ciū ꝓ eis receperūt. verū in libertate eoꝝ debet eē an velint recipē aut reddit⁹ suos tenere Sicut in libertate vēditorū ē exhibito iusto p̄cio rē dare vel nō dare ¶ Ad tricesimā p̄mā respōdet̄ q̄ nō ex h̄ si emēs excusat̄ ignorātia vel ex h̄ q̄ alios reddit⁹ habere nō potuit iuxta rñsionē ad vicesimāseptimā Vel si ep̄us cuius ɔsensu habuit sciuit reddit⁹ tales mobiles eē ꝓpter ɔstitutionē de redimēdo vnā librā ꝓ octo. ꝫ ad refūdationez teneri auctores ɔstitutiōis et eius executores ¶ Ad tricesimāscd̄am respōdet̄ absqz dubio q̄ sic cū ecclesie redditib⁹ ātiq̄s iuste et legitime fuerint fūdate igit̄. ¶ Ad tricesimā tertiā respōdēdū videt̄ q̄ sic cū tolerent̄ et sepe tolerate sint male cōsuetudines et male leges seu hoim ɔstitutiōes ne ex subita mutatiōe taliū peiora fiēnt

¶ Explicit tractat⁹ de ɔtractibus Deficiūt vires. hinc ꝓ me vade libelle. Certifica dubios cōtract⁹ argue prauos

Tractat⁹ de cōtractibus magr̄i henrci de hoyta sacre theologie doctoris eximij Thema

Diligite iusticiam q̄ iudicatis terrā Sap̄. i. c. Audite hec oēs gētes auribus ꝑcipite om̄es q̄ habitatis orbē Audite inq̄z et ꝑcipite auribus nō mō corꝑis sed cordis et nolite corda vr̄a obdurare Ad vos em̄ clamitās sapia foris p̄dicat in plateis dat vocē suā. in forib⁹ portaꝝ v̄bis ꝓfert v̄ba sua dicēs Diligite iustitiā q̄ iudi. ter. De magnis ꝓfecto reb⁹ locutura ⁊ doctrinas salutares omniū regionū toti⁹qz orbis gētib⁹ et ꝓplis traditura exordit̄ a iustitia Quia ip̄a ꝑm ph̄m. v et h̄ p̄clarissima v̄tutū eē videt̄ et neqz vesp⁹ neqz lucifer ita admirabil̄ ē Ip̄az nēpe iustitiā valde cōmēdabilē ⁊ cūctis desidēabilē docet lex nature simul et auctoritas sacre scripture Nature namqz lex ꝑ rc̄itudinē quā dedit hūano corpori monet rc̄ititudinē iustitie ꝑuādā cuiqz hōini Vñ ecc̄. vij. dr̄ h̄ inueni q̄ fecit dñs hōinē rectū Sed q̄d indecēti⁹q̄z recto corꝑe animū gerē curuū ꝓut dicit Bern̄. Ea q̄qz q̄ iustitie sūt ꝓ magna ꝑte cordib⁹ hominū naturalit̄ sūt inserta quia vt dicit Augustinus in libro ɔfess. Furtū certe pūit lex tua dñe et lex scripta in cordibus hōinum quā nec ip̄a quidez delet iniq̄tas Quis enim fur equo animo furez

patit̄ Ip̄am ec̄ ɔmēdabilē et cun/
ctis desiderabilē ostēdit scripture
sacre auctoritas. nūc ad eā monē
do dū in psal̄. dicit Sacrificate sa
crificiū iusticie. et Ecc̄i. iiij. vsq; ad
mortē certa ꝓ iusticia Nunc vero
eius amatores ⁊ obseruatores be/
atificādo Vñ dicit Bti q̄ esuriunt
et sicīūt iustitiā Mat. v. Et ibidem
Bti q̄ ꝑsecutl. patiunt̄ ꝓp̄t iustitiā
Hec ē virtus deo acceptabilis et
grata. hōini vero vtilis salutaris
et nc̄aria De ip̄a nāq; in ps̄. dicit̄
Justus dñs et iustitias dilexit Et
ꝓuerb̄. xv. Qui sequit̄ iustitiā dili
get̄ a dño et iterū in ps̄. dicit̄ Ac/
ceptabis sacrificiū iusticie ¶. Quā
sit aūt homini vtilis apparet ex eo
ꝙ ipsa exp̄sse noiat̄ int̄ illa q̄tuor
quib⁹ nihil vtili⁹ ē in vita hōinib⁹
Sap̄. viij Quā sit etiā hōini salu
bris manifestat̄ ex trib⁹. primo ex
mercede d̄ q̄ in ps̄. dicit̄ Retribu/
et mihi dñs ꝑm iustitiā meā Et ꝓ/
uerb̄. vi. Seminātī iustitiā merces
fidelis Scd̄o exinde ꝓueniēte sa
lute Ecc̄i. xix. Sal⁹ aīe in sc̄itate iu
sticie Tertio ex merito corone. de
qua. ij. ad Thim̄ iiij. Reposita ē m̄
corona iustitie ¶ Q̄ sit etiaz hōini
ip̄a iusticia nc̄aria. ex h̄ ostēdit̄ ꝙ
sine ip̄a nec regi nec esse p̄t in vlla
gēte aut regiōe vere ꝓplus aut res
publica. ꝓut Aug⁹. ij. li. de ciui. dei
ca xxi. ostēdit ex diffinitiōib⁹ q̄b⁹
ꝑm ciceronē vtit̄ scipio i libris de
republica. vbi breuit̄ rēpublicā dif
finit eē rē ꝓpl̄i. et populum eē diffi
nit cetū multitudinis iuris ɔsēsu ⁊
vtilitatis cōione sociatū Vbi aūt
iustitia vera nō ē nec ius p̄t eē. qd̄
em̄ iure fit. ꝓfecto iuste fit Et ecōn
vbi nō est vera iustitia iuris cōsen
su sociat⁹. cet⁹ hominū nō p̄t eē. et
ideo nec popul⁹. iuxta illā scipiōis
et etiā cicerōis diffinitionē p̄dictā
Et si nō popul⁹ nec res populi. ꝫ
q̄liscūq; multitudinis q̄ populi no
mine digna nō est Ac ꝑ h̄ si respu/
blica res ē populi et popul⁹ nō ē q̄
ɔsensu nō ē sociat⁹ iuris. nō ē aūt
ius vbi nulla iustitia ē ꝓculdubio
colligit̄ vbi iustitia nō ē nō eē rem
publicā Vñ et scipio ille q̄ carta/
ginē destruxerat cū de republica
disputaret h̄ verissimū dicebat si/
ne sūma iustitia rēpublicā regi nō
posse ꝓut narrat Aug⁹. li. ij. de ci.
d̄i. c. xxi. Et ibid̄ li iiij c. 4. hāc ifert
ɔclusionē dicēs Remota vtiq; iu/
stitia q̄so q̄d sūt regna nisi magna
latrocinia? Et ad h̄ adducit exem
plū dicēs Elegant̄ em̄ ⁊ veraciter
alexādro illi magno q̄dā ɔp̄hēs⁹
in mari rñdit. nā cū idē rex hōinē
iterrogasset q̄d ei videret̄ ꝙ mare
habēt infestū Ille libēa ɔtūacia
Quid tibi inq̄t vt orbē terrarum?
Sz qr ego exiguo nauigio facio.
latro vocor qr tu magna classe. im
ꝑator Hec oīa solerter attēdēs sa
piētia de celo missa doctrinā suam
icipit a iustitia dicēs Diligite iusti
tiā Et si aliq̄s q̄rat cur nō dixerit
dtligite prudētiā vel aliq̄m aliam
virtutē Rñr ꝙ habita iustitia cōse
quent̄ habent̄ virtutes cetē et oīa
vicia excludunt̄ Quia ꝑm Aristl. v
Et h̄. Justicia nō est ꝑs virtutis. ꝫ
tota virt⁹ Nā iustū idē ē q̄d lega/

le ꝗ ꝑm vnanq̃mqz virtutē lex p̃cī
pit viuē et vnanq̃mqz maliciā ꝓhi
bet Sic aūt nō ē prudētia genē a
liē accepto vocablo eo q̃ ꝑm apo
stolū ad Rōnos viij. Est q̃dā pru
dētia carnis et ista ē mors. prudē
tia aūt spūs vita et pax Et ita in/
uenīt in alijs que virtutes dicunt
excepta sola iustitia q̃ de sua rōne
oia vicia excludit Vñ Amb. in hex
amerō. vbi inq̃t ē prudētia. ibi ē in
terdum malicia. vbi fortitudo. ibi
iracūdia vbi tpantia. ibi impatiē
tia plurimū ē et alia vicia. vbi aūt
iustitia. ibi cōcordia virtutū cetera
rū // Ecce iā sapientia verba salu
tis ꝓferēte et docēte audiuimus.
Nūc vo q̃b⁹ loq̃t audiam⁹ Ilt vti
qz ad q̃s ꝑmonē dirigit dicendo
Qui iudicatis terrā. et q̃ sūt hi nisi
q̃ alijs p̃sūt in spūalib⁹ et tpalibus
q̃s aplꝰ ad Rō. xiij. vocat ptātes
sublimiores q̃b⁹ē obediēdū dicēs
Omnis aia ptātib⁹ sublimioribus sub/
dita sit Tales aūt generaliē sē p̃n/
cipes et p̃lati et rectores ꝓpli Sz
nūq̃o solū ad hos se extendit hec
salutaris doctrina sapie Absit na
turaliē nāqz doctrinā hanc saluta
rē ad omnes sapia extēdit q̃ vt pia
mr̄ curā salutis oim gerit Sz sicut
natura in generatiōē formatiōe
aialis nō incipit a membris extre
mis scz a pede vel digito. ꝗ princi
paliorib⁹ scz a corde pulmōē epa
te. a q̃b⁹ virtus vitalis et aialis in
alia deriuat. vñ cor ē p̃mū viuēs et
vltimo moriēs Sic omnīū virtutū
magra ipa sapia ex superiore cardi
ne delapsa formare volēs corpus
ecclie in virtutib⁹ moralib⁹ inē q̃s
arcē tenet iustitia incipit a p̃ncipa/
liorib⁹ h⁹ corpis mēbris cuiusmōi
sūt hi q̃ iudicāt ēra. ꝗ ē homines
terrenos ēnis desiderijs inherē
tes. scz p̃ncipes p̃lati ceteriqz rēo/
res ꝓpli Et q̃z bono regimine et
imitatiōe inferiores et sūditi fiunt
virtuosi Juxt illō Eccli. xviij. Judex
sapiēs iudicabit ꝓplm suū et p̃nci
pat⁹ sensati stabilis erit p̃m iudicē
ꝓpli sicut ministri ei⁹ Qualis ē rēor
ciuitatis. tales inhabitantes in ea
Et eccli. x. Bta ēra cui⁹ rex ē nobilis
et cui⁹ p̃ncipes vescunt in tpe suo
ad reficiēdū nō ad luxuriaz Istis
ergo superiorib⁹ et ceteroz iudicib⁹
nēcaria ē iustitia et p se vt bñ viuāt
et p alijs vt bñ rgāt. et bñ viuēdo
et regēdo ad iustitiā multos erudi
ant coerceāt et dirigāt. et ab omni
iniustitia et incq̃tate opescāt Vñ
et de q̃libz tali bñ p̃ūdēte alijs in
spūalib⁹ et tpalib⁹. dicit aplus ad
Rō. xiij. Qui nō sine cā gladiū por
tat dei ei minister ē vindex in irā ei q̃
malū agit Vbi p gladiū intelligi
tur ptās iudiciaria p̃ncipū et p̃la/
toz et alioz ptātū q̃ portare dñt
gladiū ēplicē p⁹ gladiū aia duer
siōis ad vindictā maleficoz. z⁹ gla
diū ꝓtectiōis ad laudē bonorum
Et ō ꝗ duplici gladio habēt. i. pe
ij. vbi scus petr⁹ dicit nos debere
subiectos cē regi q̃si p̃cellenti siue
ducib⁹ tāqz ab eo missis ad vindi
ctā malefactoz. laudē vero bono/
noz. Tertio portare debēt gladi/
um eq̃tatis et iustitie in discussiōe
et determinatione iudicioz In q̃b⁹

ante omnia hre debēt p oculis de
um vt sm leges diuine iustitie qd
iustū ē iudicēt sine psonaꝝ accepti
one et mūerū cupidine Vñ Le.ix.
Timebis dñm deū tuū nō facies
qd iniquū ē nec iniuste iudicabis
nec ꝯsideres psonam pauꝑis nec
honores vultū potētis Juste iudi
ca ꝓximo tuo Et deut.xvi. Judi
dices et magr̄os ꝯstitues in omni/
b⁹ portis tuis q̄s dñs de⁹ tu⁹ de/
derit tibi p singulas trib⁹ tuas vt
iudicent ꝓplm iusto iudicio .nec in
alterā ptē declinēt.nō accipias p
sonā nec mūera.qꝛ munēa excecāt
oculos sapiētū et mutāt verba iu/
stoꝝ Juste ꝙ iustū ē pseq̄ris Et ex
odi xviij dcm ē moysi Prouide de
omni ꝓplo viros prudētes et timen
tes dñm in q̄b⁹ sit veritas et qui
oderūt auariciā.et cōstitue ex eis
tribunos et cēturiōes ⁊ q̄nq̄gena
rios et decanos q̄ iudicent ꝓplos
omni tpe Ecce q̄les debēt eē p̄nci
pes ⁊ p̄lati et omes alioꝝ iudices
et in sublimitate ꝯstituti Debēt ei
eē deū timētes.veritatē in corde i
ore.et in ope hñtes.iuste iudican
tes.psonas non accipiētes.ita vt
nec vultū potētis honorēt.nec per
sonā pauꝑis vt vilē et abiectā cō
siderēt auariciā odiētes et mūera
nō accipiētes Sed q̄s ē hic et lau
dabim⁹ eū Si nāq̄ꝫ respicim⁹ mun
di statū nō dico q̄ ad illos q̄ foris
sūt cuiusmōi sūt infideles scꝫ iudei
et pagani Quid em̄ mihi de his q̄
foris sūt iudicare.vt dicit apls.i.
ad cor̄.ij.ꝫ q̄ntū ad illos q̄ int⁹ sūt
in ecc̄ia xp̄i nūero ⁊ noie xp̄ianos

ꝓfecto inueniem⁹ iniq̄tatē et ꝯtra/
dictionē i ciuitate vt dr̄ i ps̄.xxiiij
Et q̄re h nisi qꝛ vt i eodē ps̄.sbdi
tur die et nocte circūdabit eā sup̄
muros ei⁹ iniq̄tas Muri isti q̄ sunt
nisi principes et p̄lati et rectores
ꝓpli q̄ muri debēt eē hui⁹ ciuitatis
scꝫ ecc̄ie ad muniēdū scꝫ in arcū p̄/
uū ꝯuersi sūt ad destruēdū Ita vt
ꝓpter eoꝝ iniq̄tatē et maliciā sit i
medio ei⁹ scꝫ ciuitatis.h ē in omni
plebe labor et iniustitia Vñ Isaie
xlix dñs dicit p ꝓphām Muri tui
corā oculis meis sp venerūt stru/
ctores tui destruētes te dissipātes
a te exibāt Et idē xxix.c. Cōuersū
est retrorsū iudiciū et iustitia lōge
stetit qꝛ corruit veritas in plateis
et eq̄tas non potuit ingredi Et q̄
cā nisi qꝛ sic̄ ibidez p̄° caplo dicit
Oēs diligūt mūera sequunt retri/
butiōes Et etiā sic̄ ali⁹ ꝓpha dicit
A maiore q̄ꝓpe vsq̄ꝫ ad minorem
oēs auaricie student Hiere vi.et
viij.caplis.et in ps̄.xxiiij. Nō defe
cit de plateis ei⁹ vsura et dol⁹ q̄si
di.sm Augl.et glosā sup eūdez lo
cū ps̄.vsura et dol⁹ q̄ꝝ vtrūq̄ꝫ lex
ꝓhibet qꝛ mala sūt nō abscōdunt
ꝫ publice fiūt Et reuera hec mala
in xp̄iano ꝓplo adeo creuerūt et sic
inualuerūt vt ex nimia eoꝝ assidu
atiōe et multiplicatiōe q̄si iusta ⁊ li
cita a multis reputent Et q̄ vsurā
et dolū dicē manifeste nō audent
esse licita multiplici fuco ea colo
rāt ꝓut in varijs ꝯmutatiōib⁹.at/
q̄ꝫ ꝯtractib⁹ q̄s sub titulo licite et
iuste emptiōis et vēditionis ꝯfin
gūt ad excusādas excusationes in

peccatis ꝓut dicit̄ in ps̄.xiiij. Omnes igit̄ tales ab errore et iniq̄tate ad viā veritatis et iustitie reducere volēs omniū virtutuz mr̄ sapiētia hāc in sui exordio salutarē imposuit doctrinā Diligite iusticiam q̄ iudicatis t̄rā ¶ Pro cui⁹ doctrine aliq̄li ꝓsecutiōe q̄ntū ad p̄sens ꝑtinet omissis multis dicibilib⁹ de iustitia et ꝑtib⁹ ei⁹ ad speciē vnā ꝑticularis iustitie. q̄ in rerū ɔmutatiōib⁹ obseruari dz q̄ et iustitia ɔmutatiua noiat̄ descēdam⁹ De q̄busdā ɔtractib⁹ cōiter inter hoies vsitatis et currētib⁹ in q̄b⁹ latēt dubia etiā apud sapiētes et multa aiaꝝ ꝑicula videam⁹ inuestigādo vt poterim⁹ q̄d ꝑm verā sapiētiā sit de ip̄is sētiēdum et q̄d in eis sit obseruāduz q̄d ve fugiēdū seu vitādū Sed qꝛ vt dicit apl̄us.ij.cor̄.iij nō ꝙ sim⁹ sufficientes cogitare aliq̄d a nobis. q̄i ex nobis. ꝫ sufficiētia nr̄a a deo ē añ oia inuocādū reor p̄rem et fc̄orez omniū deū sine q̄ nullū rite fūdat̄ exordiū vt a tenebris erroꝝ et sordib⁹ vicioꝝ corda nr̄a clementer expurget et radijs sue lucis illustret et ad omnē nobis in hac materia et in alijs salutē aiaꝝ respiciētib⁹ vtilē. aut nc̄ariaz misericordit̄ dirigat et ꝑducat veritatē Fiduciam aūt talez habem⁹ ꝑ ih̄m xp̄m ad deū. ꝙ si q̄d fidelit̄ petierim⁹ diuine gr̄e dono ɔsequemur Vñ et apl̄s Jacob⁹ in p̄mo.c.epl̄e sue dicebat Si q̄s aūt vr̄m indiget sapiētia postulet a deo q̄ dat oibus affluent̄ et nō improꝑat et dabit̄ ei Orātes igit̄ et a deo sapiētiam postulantes dicam⁹ oēs et singuli Vn⁹ vt oēs. et om̄es vt vn⁹. vnus enim vt vnus sumus in ipso. dicamus inq̄m Da mihi dñe sediū tuarū assistricē sapiētiā. Mitte illā de celis sc̄is tuis et a sede magnitudinis tue vt mecū sit et mecum laboret et sciam quid acceptuz sit ap̄d te. Sapi.ix.c. De diuino igit̄ ɔfisi adiutorio q̄d p̄sto ē oib⁹ pie deuz inuocantib⁹ iux̄ illud psal̄. ꝓpe est dñs oib⁹ inuocātib⁹ eū. hunc ordinē seruem⁹ vt ꝑm viā ɔgnoscendi nobis innatā a cōiorib⁹ ad ꝓpria ꝓcedam⁹ ¶ Et vt clarior sit ꝓcessus totū tractatū de matēia ɔtractuū hic ꝑtractādoꝝ p̄cipue q̄ ad ꝑtē illā q̄ ē de redditib⁹ in decē et nouē capl̄a diuidam⁹ Q̄dlibz v̄o capl̄m in suā qōnē et in rn̄sionem ad illā sb̄diuidēdo. qōnū q̄qz titulos ꝑ ordinē p̄mittēdo. vt si q̄s totū tractatū ꝑlegē noluerit eligat ex titulis qōnū q̄ ad ꝑlegēdū magis sibi fuerint vtilia siue g̃ta. Nec dz mirū videri cuiq̄z si in q̄busdā qōib⁹ ꝑ modū dubij q̄rit̄ seu ꝓpōit̄ q̄d p̄ma facie videt̄ q̄busdā dubium nō hr̄e. ꝫ apud oēs manifestū et indubitatū eē Quia q̄zuis qñq̄z illud q̄d q̄rit̄ in se q̄ ad sb̄am q̄siti sit plurib⁹ vel oib⁹ notū. tñ ꝓpt̄ varios modos circa illud q̄situz incidētes q̄ ad plures circūstātias. et ɔditiōes ꝑsonarū et negotioꝝ in ip̄o sepe solēt magna latitare dubia Juxta illud Quo flumē ē placitū forsan latet altior vnda Et fieri solēt argumēta varia in q̄rum

solutiōib⁹ venire pñt doctrine mul tū vtiles atq₃ salutares vñ q̄uis omnib⁹ notū sit deum esse. magni tñ doctores theologie mouēt istā q̄ōnē. vtrū de⁹ sit ad apiendū scri pturas q̄ de eo sūt. et ad ostēden dū seu docēdū vias claras oibus versutis argumētatiōib⁹ q̄ fieri pñt cōn vēitatē q̄ de deo ē theologice et philosophice obuiādo

Prima qō erit vtꝝ ɔstitui red dit⁹ pecūiaꝝ vel aliaꝝ reꝝ. s. bladi vini ⁊ hmōi i re aliq̄ vł psōa licitū sit ⁊ expediēs i re publica

Scd̄a qō vtꝝ reddit⁹ pecūiarum vel aliaꝝ reꝝ. s. bladi vini ⁊c rōna bilit̄ ɔstitutos in re aliq̄ aut psōa aliq̄s emē possit licite ꝑ pecunia

Tertia qō an licitum sit alicui emē ꝑ pecūia reddit⁹ pecūiaꝝ vł aliaꝝ rerū hūano vsui ɔuenientiu₃ hēditarios seu ꝑpetuos

Quarta qō an licitū sit emē et vēdē pro pecūia reddit⁹ pecūiaꝝ vel aliarū rerū ad vitā

Quinta qō. an licitū sit emē et vēdē ꝑ pecūia redditu⁹ pecūiaꝝ vel aliaꝝ rerū vel etiā alias res hūano vsui ɔgruas vel nēcarias puta domū agrū cum pacto q̄ emptor obligat̄ ad reuēdendū rē ēptā vēditori. s. ⁊ qñ sibi placuerit vł īfra certū t̄minū vł certos t̄minos

Sexta qō. an licit⁹ sit cō tract⁹ q̄ aliq̄s sup hēditatē suā qñ cūq₃ noiet̄ vēdit altēi vnū talētū ꝑ octo talētis denariorū wienēsiū soluēdū ad tria tpa. in āno sc₃ in natali dñi. in die sci Georgij. et in die sci Michaelis hac adiecta ɔdi tiōe ꝙ vēditor plenā hēat ptātē₃ reemēdi eūdē cēsū qñ pt et vult ꝑticlarit̄ ⁊ sił sp vnū talētū redditu u₃ ꝑ viij talētis wienēsiū redimē

Septima qō an in hmōi ɔtractu vbi vēditor āgustiat⁹ et nēitat⁹ vēdit sup se vł sup aliā rē vel possessi onē suā vnā librā reddituū ꝑ octo libris iux̄ modū exp̄ssū in p̄ncipio cap p̄cedētis licitū sit appone talē penā ꝙ qñcūq₃ vēditor nō soluit ēptori in t̄mino assignato ꝙ ex tc emptor agit sup bona illa q̄tuor vicib⁹ ⁊ in q̄rto t̄mino iuridico sen tētiet̄ sibi ꝙ ꝑtract⁹ cēl⁹ iā āpli⁹ sp vltra q̄tuor dies debeat duplicari tā diu donet illa bona nō pl⁹ va leāt q̄₃ cēs⁹ nō solut⁹ sic multiplica t⁹ et tūc ipa bona adiudicent̄ em ptori obtinēda libē et q̄ete ꝑ suo cēsu nō soluto

Octaua qō vtrū p̄nceps al' q̄s licite ⁊ iuste b̄m deū possit statuē ꝙ generaliter in toto dñio suo in oñi ɔtractu ēptiōis ⁊ vēditiōis reddituū siue emant̄ ꝑ ꝑsona vel ꝑsonis siue ꝑ eccīa vel ec clesijs vel q̄lit̄cūq₃ ꝑ diuinis agē dis officijs et sic de sīlib⁹ ꝑuari de beat mod⁹ in dubio sexti c. exp̄ss⁹ vt. s reddit⁹ vni⁹ libre ꝑ octo libris emant̄ cū adiectiōe ɔditōis reemē di

Nona qō an p̄nceps statuere possit licite de cēsib⁹ añ statutū illō suū ɔpatis siue ꝑpetuo siue reemē dis ꝑ p̄cio tūc ɔditionato in ɔtra ctu ꝙ generalit̄ q̄lib₃ vēditoꝝ hu iusmōi reddituū aut aliq̄s de here dib⁹ suis ptātē hēat reemendi red dit⁹ hmōi ita ꝙ sp octo lib. denarioꝝ wienēsiū reemē possit vnū ta lētū reddituū

Decima qō an licitū sit de talib⁹ redditib⁹ fūdare eccīas altaria capellas missas q₃

āniuersaria aut alios diuinos cultus q̄ talib⁹ redditib⁹ ꝑagant̄ aut etiā mōasteria hospitalia et hmōi

Undecima qō an redditus ꝑm modū p̄dictū ēpti ꝓ ecc̄ijs vel altarib⁹ vel missis vel ꝓ monastēijs et ita de silibus sint idonei diuino cultui et possint sine pcc̄o retineri

Duodecima qō q̄d sit ex statuto siue ordinatione p̄ncipis bonares iura cult⁹ diuin⁹ et alia bonum statū ecc̄iaꝝ ātiq̄s redditib⁹ iuste fūdataꝝ respiciētia sint distracta dissipata ⁊ diminuta. nūq̄d nō illa sint reformāda ⁊ in statū p̄stinū reducēda

Decimat̄tia qō q̄s ad hmōi reformationē et restitutionē de q̄ p̄cedens q̄rit qō teneat̄

Xiiij qō an p̄ncipes et alij de q̄b⁹ dc̄m ē possint aut potuēint in casu p̄dc̄o excusari a pcc̄o ꝑ ignorātiā

Decimaq̄nta qō an p̄latis ⁊ ecclesiaꝝ rc̄orib⁹ in casu isto veritatē ignorātib⁹ vel dissimulātib⁹ ⁊ tacētib⁹ nec ius seu causā ecc̄iaꝝ predicādo aut iudicialit̄ agēdo ꝓsequētib⁹. vel ec̄ volūtarie i hmōi rerū ⁊ iuriū ecc̄iaꝝ distractionē ⁊ dissipationē ꝯsētiētib⁹ laici talia in p̄iudiciū ecc̄iaꝝ faciētes in ꝯsciētijs sint salui. ita vt absq̄ satisfactiōe debita ad ecc̄iaꝝ reformationē requisita sint i via salutis et possint saluari

Decimasexta qō. an p̄lati et rc̄ores ecc̄iaꝝ in h̄ casu dissimulātes et tacētes sint ad satisfactionē obligati et obnoxij

Decima septima qō an in reformatiōe et restitutiōe hmōi rerū et iuriū ecc̄iaꝝ morā facē possint seu dilationē illi q̄ ad eā tenent̄ de q̄b⁹ p̄dictuz est

Decimaoctaua qō an pecūia vsuraria trāseat in dn̄iū vsurarij eam recipiētis

Xix. questio vtrū licitū sit alicui hōi hr̄e ꝯmertiū cuz vsurario emēdo ⁊ vēdēdo

Primū dubiū

Vtruz ꝯstitui reddit⁹ pecuniarū vel aliarū rerum scz bladi vini ⁊ hmōi in re aliq̄ vel ꝑsōa licitū sit et expediēs in republica

Rn̄det̄ ꝑ talē ꝯclusionē Q. ꝯstitui reddit⁹ pecūiarū vel aliarū rerū .s. bladi vini vel hmōi in re aut ꝑsōa vel vniuersitate seu cōitate licitū ē et expediēs est in republica. dūmō h̄ fiat intētione rc̄a et ex rōnabili cā cū discretiōe d̄bita et eq̄tate. Probat̄. ꝯstituē cū debita discretiōe et eq̄tate reddit⁹ in re aut ꝑsona ea intētiōe et ob hāc causā vt de illis redditib⁹ sustētent̄ illi q̄ alijs p̄sūt in spūalibus et etiā lli qui presunt ciuitatibus et tꝑalib⁹ atq̄ etiā vt exinde sustētēt̄ paupēs et infirmi et serui dei in religionib⁹ et extra diuino cultui vacantes. q̄rū p̄cib⁹ et meritis adiuuant̄ ceteri de ecc̄ia ad ꝯsequēdū a d̄o bn̄dictionē ⁊ multiplicationē tā in spūalib⁹ q̄ꝫ in tꝑalib⁹ et vt etiā ex illis redditib⁹ fūdēt̄ hospitalia fūdent̄ ecc̄ie altaria mōsteria et alia ad diuinū cultū ꝑtinētia. impēdāt̄ q̄q̄ꝫ ꝓ mūitiōe ⁊ defēsiōe et bono statu ciuitatis alicui⁹ aut ville aut p̄rie licitū ē et expediēs in republica. igit̄ ꝯclusio vera. ꝯn̄a de se nota ē. h̄ an̄s pro p̄ma ꝑte que ē de his q̄ alijs p̄sūt in spūalib⁹. ꝓbat̄ auctoritate sacre scripture vtri⁹q̄ꝫ scz noui ⁊ veteris testamēti Nam

lex diuina testamēti veteris ɔstitu
it sacerdotib⁹ sacrificia dñi ⁊ ob/
latōes ei⁹ ⁊ p̄mitias vini frumēti ⁊
olei ꝛc. q̄ ſm legē ꝓplus offerre de/
bebat dño de q̄b⁹ erāt decime ⁊ p̄
mitie. et q̄cq̄d p̄cipuū ē in mūerib⁹
de q̄b⁹ habet deu. xij. ⁊ xviij et i ali
is locis pentateuci Cōstat etiā ħ
ex nouo testamēto. nā ſm apl̄m. i.
Tim̄. ij. q̄ bñ p̄sūt psb̄ri duplici ho
nore digni habeant. maxime q̄ la/
borāt in v̄bo et doctrina dei Ubi
glō Qui bñ p̄sūt psb̄ri vita et do/
ctrina digni habeantur a subditis
duplici honore. vt scz spūalit̄ eis
obediāt et exteriora ministrēt Et
hāc sñiaz suā āpli⁹ ꝓbat p̄⁹ auc̄te
veteris legis dicentis Non alliga
bis os bouis triturantis que po
nit̄ deu. xxv. sub his v̄bis Nō alli
gabis os bouis terētis i area fru
ges tuas Eādē auctoritatem alle
gat apl̄s. i. ad coꝝ ix et eā expōit
vt p̄ bouē intelligat̄ p̄dicator v̄bi
dei et q̄sq̄ q̄ in spūalib⁹ alijs p̄est
et fidelit̄ laborat in agro et area
dñi cui debēt ab illis q̄b⁹ laborāt
nc̄aria vite tp̄alis ministrari Et. i.
tim̄. ij. et ad idē allegat scripturam
noui testamēti q̄ dic̄ Dign⁹ ē opa
ri⁹ mercede sua Luc. ix. et Math̄. x.
dicit̄ Dign⁹ ē opari⁹ cibo suo Pz
igit̄ ex his scripturis veteris ⁊ no
ui testamēti ꝙ in republica ꝓuidē
dū ē in tp̄alib⁹ et extēiorib⁹ vite ne
cessarijs his q̄ alijs p̄sūt in spūali
b⁹ Sz ħ ɔuenient̄ et apte p̄t fiēi ħ
mō ꝙ ad talē ꝓuisionē ɔstituātur
reddit⁹ eo mō q̄ in ɔclusiōe ad q̄/
stionē rñsiuā dr̄ Igit̄ talit̄ ɔstituē
reddit⁹ licitū ē et expediens in re/
publica Itē ꝓbat̄ ħ rōe nā rō di
ctat vt illis q̄ ceteris p̄sūt in his q̄
ad deū ꝑtinēt ita ꝓuideat̄ de ne/
cessarijs vite vt ab extēioribus et
corp̄alib⁹ laborib⁹ et curis suppor
tati liberi⁹ vacare et intēdē possint
exercicijs ⁊ laborib⁹ spūalib⁹ q̄ mul
to nobiliores et fructuosiores sūt
et ad vere felicitatis ɔsecutionem
magis nc̄arij q̄ꝫ labores corp̄ales
ꝫ talis ꝓuisio ɔuēient̄ p̄t fieri per
reddit⁹ ꝓ ut ē dc̄m igit̄ ꝛc Hāc rō
nē tāgit apl̄s. i. Coꝝ. ix. dicens Si
nos vobis spūalia seminam⁹ non
magna ē si nos carnalia vr̄a me/
tam⁹ Hac rōe etiā sacerdotes ve/
teris legis nihil accipiebāt de pos
sessiōe fr̄m suoꝝ vt habet̄ Deu. i.
Sz dñs erat eoꝝ hereditas ita ꝙ
ea q̄ in lege ɔstituerāt vt offerētur
dño sacerdotes accipēt et de ip̄is
viuerēt. atq̄ ita libē diuino cultui
sine exterioribus occupatiōib⁹ ⁊ la/
borib⁹ vacarēt Et ob ħ ec̄ deu. xij.
discrete p̄cipiēdo dicit̄ ꝓplo Caue
ne dēlinq̄s leuitā in om̄i tp̄e q̄ ver
saris in terra Scd̄a ps añtis de
his q̄ alijs p̄sūt in tp̄alib⁹ cuiusmo
di sc̄ reges p̄ncipes duces milites
et ceteri rc̄ores ꝓpli ac reipublice
gubēnatores Probat̄ nā rōbile ⁊
iustū ē illis ɔstitui vel dari reddit⁹
cēsū tributū vnde viuāt q̄ bñ p̄sūt
in tp̄alib⁹ et ciuilib⁹ q̄ ꝓ defēsione
t̄re militāt et eā ab hostib⁹ ⁊ latro
nib⁹ defēdūt q̄ pacē iustitiā ⁊ veri
tatē int̄ hōies ꝓcurāt et ɔſuāt sb̄
q̄b⁹ alij tranq̄llā vitā agūt Tales
nāq̄ dū bñ p̄sut ministri dei sc̄ vt
apl̄s dicit ad rō. xiij. Quib⁹ ⁊ t̄bu/
ta dicit eē p̄stāda Et xp̄us dñs in

interrogat⁹ an licz cēsū dari cesa/
ri.Rñdit. Reddite q̄ sūt cesaris ce
sari.et que sunt dei deo Math.xxij
.c.et scus Joh.bap. ad milites di/
cebat Cōtēti estote stipēdijs vr̄is
Tertia ps añcedētis d̄ paupib⁹
et infirmis sustētādis ⁊ hospitali/
b⁹ fūdādis Pz qr h̄ ptinz ad opa
mie.de q̄b⁹ lu.vi.dr̄. Estote miseri
cordes et ibidē. Date et dabit̄ vo
bis.et lu.ij. Date eliam.et ecce oia
mūda sūt vobis Quarta ps an/
tecedētis de ꝟuis dei i religiōib⁹ ⁊
extra diuino cultui et or̄oni vacā
tib⁹.pz ex ꝓbatōe ptis p̄me cū ta
les ꝟui dei p̄sint alijs in spūalib⁹ et
si nō oēs in administratōe sacr̄oꝝ
vel p̄dicatōi aut hmōi exteriori ex
ercitio vel opatōe .tñ oēs p̄sūt et
ꝓsūt vite merito et or̄one Quin
ta ps.añcedētis.de fūdatione ec
clesiaꝝ ⁊ mōasterioꝝ ꝓbat̄.nā lex
diuina vt̄usqz testamēti.noui scz ⁊
vetēis data ē ad ordinādum p̄nci
palit̄ hoies in deū.nō solū p intēi
ores act⁹mētis.ꝫ etiā p q̄dā extēi
ora opa q̄b⁹hō suā ꝟuitutē ⁊ diui
nā honorificētiā dz ꝓfiteri Talia
aūt opa ad dīnū cultū ptinēt deo
solēnit̄ exhibēdū in ecc̄ijs ⁊ tēplis
ad h̄ ostructis adhibitis illis q̄b⁹
dei ministri ad hoc spēalit̄ deputa
ti ⁊ ordinati vtunt̄ tq̄z instrumētis
colēdi deū cui⁹mōi sūt sacra vasa
vestes sacre et sil̄ia Et talia i lege
veteri vocabant̄ sacra Sz expedi
ens ē imo debitū ⁊ nc̄ariū in repu
blica talia ꝓcurari ⁊ fūdari.quod
valde ꝯuenient̄ p̄t fieri.qñ ꝓ tali
b⁹instaurādis sūt cōes reddit⁹cō
stituti Sexta ps añcedētis q̄ est
de mūitiōe.defēsiōe.et bono statu
cōitatis scz ciuitatis ville aut p̄rie
pz p h̄ qr taliū mūitio .defēsio.et
bona ordinatio deꝟuiūt ad pacē
i q̄ ꝓ mag̃ pte ꝯsistit felicitas poli
tica.vñ augl.xix.de ci.dei.c.xi. Tā/
tū ē pacis bonū vt etiā in reb⁹ter
renis atqz mortalib⁹nihil gratius
soleat audiri vel desiderabili⁹ ꝯcu
pisci.nihil postremo possit meli⁹in
ueniri Et ibidē.c.xij. Sic̄ nemo est
q̄ gaudē nolit ita nemo ē q̄ pacez
h̄re nolit.qñq̄dē et ip̄i q̄ bella vo/
lūt nihil aliud q̄z vincē volūt. Ad
gl̄osā ergo pacē cupiūt bellādo p
uenire.nā q̄d est aliud victoria nisi
subiectio repugnātiū.qd̄ cū factū
fuerit pax erit Pacis ergo intētio/
ne bella gerūt̄ hec ibi. Et ibidē.c.
xiij.distinguit de multiplici pace.
Et in c.xiiij.et in sequētib⁹ vsqz ad
xx.inclusiue eādē materiā ꝓsequit̄
de q̄ ꝓsecutiōe ad p̄ñs supsideo
cā breuitatis Dixi aūt in qōne ꝙ
hmōi reddit⁹ p̄ñt ꝯstitui in re Cō
stitui nāqz p̄ñt licite et iuste in reb⁹
q̄ꝝ vs⁹ nō ē eaꝝ ꝯsūptio vel dissi/
patio siue res ille sint imobiles.vt
agri vinee dom⁹ ⁊ sil̄ia.siue sint mo
biles.vt equ⁹ vacca ouis et hmōi
Possūt ec̄ ꝯstitui reddit⁹certi puta
ꝙ soluant̄ ānuatiz.viij vel.x libre
vel aliq̄d hmōi vel incerti puta ꝙ
soluat̄ ānuatim q̄rta ps fructuuz
vel q̄nta aut aliq̄d tale de his q̄ ꝓ
ueniūt de domib⁹ agris vel vine/
is ꝛc Ita ioseph in egipto ꝯstituit
q̄ntā ptē fructuū t̄re egipti dādā
eē regi ꝓut habet̄ geñ.xlvij. Dixi
etiā aut psona. Aliq̄ tñ vertūt h̄ i
dubiū dicētes ꝙ reddit⁹ constitu

nō possint in ꝑsona Puta ꝙ ꝑso
na obliget ad soluēdū reddit⁹ ali
q̄s nō referēdo ad rē aliā certā d̄
q̄ reddit⁹ hr̄i pñt Et rōnē reddūt
qꝛ in tali obligatiōe nō res ꝫ ꝑso
na libera obligat̄. q̄ obligari vl̄ pi
gnēari nō p̄t ¶ Sꝫ cōtra ꝑsona li
bera p̄t in ꝯuitutē redigi et in ob/
sidē poni igit̄ ꝑsona libera p̄t obli
gari. igit̄ et impignerari. ꝯñs tenꝫ
cū reductio in seruitutē magna sit
obligatio et obsidis positio. vera
sit impigneratio Dñs māifestū est
ex scripturis sacris vtriusqꝫ testa
mēti noui et vetēis ex glos auctēti
cis et pl̄iuꝫ auctoꝝ. s. Augl. et alio
rū dictis atqꝫ ex legib⁹ hūanis q̄
oīa ita māifesta sūt. qd̄ nō est op⁹
talia singillatim aut distincte alle
gare Vñ q̄ꝫuis seruit⁹ illa dispo
tica dura vel abiecta de q̄ loquūt̄
ph̄i ꝛ leges dine ꝛ hūane nō sit de
lege nature ꝯm p̄meuaꝫ hois ꝯdi
tionē. nō tñ sꝑ ē iniusta p⁹ hois la
psū et p̄uaricationē Nā sic patꝫ ꝑ
Augl. xix. de. ciui. dei. c. xv. De⁹ ita
hominē ꝯdidit ꝙ ip̄m rōlē fc̄m ad
imaginē suā voluit nisi irrōnabili/
b⁹ dñari. nō hominem homini. ꝫ
hominē pecori. Cōditio aūt ꝯuitu
tis. mere intelligit̄ imposita pc̄cori.
ꝓiñ nusq̄ꝫ scripturaꝝ legim⁹ ꝯuū
añq̄ꝫ h̄ vocabulo noe vs⁹ pc̄cm filij
vindicaret Nomē itaqꝫ sstd̄ culpa
meruit nō natura Et p⁹ q̄dā sb̄dit
augl. p̄ma g⁹ ꝯuitutis cā pc̄cꝫ ē vt
hō hōi ꝯditōis vinclo sb̄deret̄ qd̄
nō fit nisi d̄o iudicāte apd̄ quē nō
ē iniq̄tas et nouit diuersas penas
distribuē mēitis delinquētiū ¶ Ex
his pꝫ ꝙ ꝑsōa q̄ libēa ē p̄t illiber
tari et in ꝯuitutē redigi mēito pc̄ci
ꝓprij vel alieni iusto dei iudicio q̄
meritis delinq̄tiū nouit distribuē
penas Ita chanaan cū tō posteri
tate sua mēito pc̄ci p̄ris sui cham
addict⁹ ē ꝯuituti Sic ec̄ iā si q̄s bo
n⁹ princeps vel q̄cūqꝫ iuste dñans
cōitati vidēt aliq̄ ita viciosū ꝙ li
bertas eius nociua sit reipublice
possit eū iuste pūire pena ꝯuitutis
sic ec̄ in certis casib⁹ possꝫ eū iuste
occidē ꝓpt̄ bonū reipublice Itē ꝑ/
sona libēa seip̄aꝫ p̄t volūtarie vē
dē et ꝓ p̄cio ꝯuituti se sb̄ijcē vt ap
paret exo. xxi. et deu. xv. ¶ Itē ꝑ/
sona q̄ libēa ē p̄t capi in bello ꝛ iu
re belli in ꝯuitutē redigi Vñ augl.
xix. de ci. dei. c. xv. Origo vocabuli
ꝯuoꝝ in latina lingua inde credit̄
ducta ꝙ hi q̄ iure belli possēt occi
di a victorib⁹ ꝯꝯuabant̄ et ꝯui fie
bāt a seruādo appellati Ex his ar
guit̄ ad ꝓpositū nr̄ꝫ sic Aliq̄s hñs
ꝯuū in ꝯuitute dispotica de q̄ nūc
dc̄m ē hꝫ in eo ꝯuitutes ꝑsonales
igit̄ hꝫ in eo redditū ꝯstitutū i ꝑ/
sōa ꝯña tenet cū ꝯuit⁹ ꝑsonal̄ q̄m
dñs hꝫ i ꝯuo sit ius ꝑcipiēdi ope/
ras ac alia emolimēta ꝓueniētia
de ꝑsōa ꝯui q̄ ec̄ estimari ꝛ mēsura
ri pñt pecūia. ꝫ tale ius ē vere red
dit⁹. igit̄ ꝛc̄ ¶ Itē hñs talē ꝯuū lo
co ꝯuitij et opaꝝ p̄t ec̄ ꝯuo ꝯsētiē
te i eo ꝯstituē redditū vel cēsū ānu
uꝫ alic⁹ certe q̄te pecūiaꝝ. q̄m q̄dē
q̄tā ille de labore vel industria ꝑ/
sonali ꝯuenient̄ dare possit ¶ Itē
hō q̄ntūcūqꝫ liber ad tēp⁹ vel ad
vitā suā totā saltē q̄ꝫdiu de suo la
bore vl̄ industria vltra suā nc̄itatē
tātū vel tātū p̄t residuaē. obligaē

pt se ipm ad h q soluat altei hoi vel alicui mostéio vel eccie aut capelle vel hospitali ꝛc ānuatiz aliq certā sūmā pecūie puta librā vnā vel incertā puta q̄rtā vel q̄ntā vel ꝯsilez ptē illi⁹ qd ex suo psonali labore artificio vel industria oi āno adq̄sierit h aūt ipm ē ꝯstituē cēsū vel redditū in psona sua Q aūt h licite aliq̄s facē pt. null⁹ rōlis hō vertat in dubiū Dixi ec ꝯstitui posse reddit⁹ in vniuersitate a cōitate Constitui nāq pñt reddit⁹ in vniuersitate aut cōitace hominuz alicui⁹ ciuitatis vel ville vel inibi p̄fidētiū. s. ꝯsulū vel rcoꝝ ppli. vel in aliq̄ vniuersitate seu cōitate religiosoꝝ alicui⁹ mōastēij vel canōicorū alicui⁹ collegij et ita de silib⁹ et in q̄libz tali vniuersitate seu cōitate ꝯstitui pñt reddit⁹ eo mō q̄ ꝯstitui pñt in domo vel i agro Est nāq vniuersitas seu talis cōitas tq̄z res immobilis ⁊ q̄dāmō ppetua ⁊ si nō q̄ ad pñtiū hoim duratōem. tñ q̄ntū ad ꝯtinuā successionem sic dicim⁹ fluuiū vnū sp eūdē manere ppt aq̄ꝝ in eodē alueo sibi iuicem succedētiū ꝯtinuationē Et sic per destructionē dom⁹ p icēdiū vl aliūde aut agri p alluuionē et ita de silib⁹ diminui aut oio pire pt reddit⁹ in aliq̄ taliū ꝯstitut⁹ Ita ec p depauperationē aut destructionem alicui⁹ vniuersitatis p trāslationē vel fugā vel mortē naturalē vl violētā hoim vel aliūde diminui pti vel oio pire pt cēsus seu reddit⁹ in vniuersitate seu cōitate cōstitutus Dixi. ec in ꝯclusiōe q hmōi redditū ꝯstitutio fiēi dz cū discretiōe et eq̄tate ita videlicz vt discrete et cū eq̄tatis libramie respcs habeat ad rē vel psonā in q̄ reddit⁹ ꝯstituūtur In re vt scz si ꝯstituunt in re aliq̄ ipa res sit talis q habeat vsū vtilē pter sui ꝯsūptionem aut dissipationē. ⁊ vt nō onerēt vltra h q rōbilit et ꝯuenient ferre pōt attētis impēsis p ꝯsuatiōe rei et deductiōe ipi⁹ ad fructum ncarijs Si vero ꝯstituunt in psona ipa psona sit talis q sit potēs ⁊ idonea ad soluēdū de suo labore vel industria vel aliūde hmōi reddit⁹ sine defectu ncarioꝝ vite ppie et sine detmēto rōnabilis et cōgrui stat⁹ sui Respect⁹ ec hri dz ad illos qui hmōi reddit⁹ debēt pcipē ⁊ de eis sustentari vt scz sint tales q pficē possint alijs in spūalib⁹ vel in tpalib⁹ aut sint paupes aut infirmi a vacātes diuino cultui et ita de ceteris de q̄lib⁹ sup habitū ē in probatiōe ꝯclusiōis ad illd dubiū respōsiue Et nullaten⁹ ꝯstitui debēt reddit⁹ p hōib⁹ p q̄b⁹ ꝯstat q eos hre reddit⁹ nō ē ad eoꝝ nccitatez nec ad reipublice vel ad primorū vtilitatē Sz pure et solū ad augēdū eoꝝ auariciā et voluptatem et ocium et ad aliorum qui tales redditus sup se et super bona sua ppter defectus suos vendere ꝯpelluntur oppressionem et damnificationē Vñ cōtra tales sic multiplicantes redditus dicitur. Isaie. x. Ve qui coniungitis domum domui et agrum agro copulatis vsq ad terminuz loci Nunquid habitatis vos soli in medio tre? Pz ergo q i hmōi ꝯstitutōe redditū

magna discretiōe op⁹ ē sine q̄ nec
ec̄ deo aliqd̄ sacrificium est acce/
ptū. qd̄ bene figuratum ē Leuit. ij.
Quicq̄d obtulēis sacrificij sale cō
dies vbi salis nomine discretio in
om̄i ope hn̄da designat̄ qd̄ ec̄ at/
tendens aplus ad Rō. xij Postq̄
dixit exhibeatis corpa vr̄a hostiā
viuētē sc̄az deo placētē. statiz sub/
iūxit rōbile obsquiū vr̄m Manife
stū ē āt q̄ n̄ ē facē deo rōbile obse
quiū fouē hoies ociosos ⁊ iutiles
in alioꝝ et toti⁹ reipublice graua/
men iacturaz et magnū p̄iudiciū
Dubiū scd̄m vtꝝ reddit⁹ pe
cūiaꝝ vel aliaꝝ reꝝ .s. bladi
vini ꝛc̄ rōbilit̄ ꝯstitutos i re aliq̄ a
p̄sōa aliq̄s em̄ē possit licite ꝓ pe/
cūia Pro p̄te negatia isti⁹ dubij
p̄cipue q̄ ad ēptionez reddituū pe
cūiaꝝ ꝓ pecūia seu pecūijs Vide/
tur eē opio doctl. solēnis mgr̄i. h.
de gādauo viij. qd̄l. q. iij. vbi dicit
q̄ pecūia ē tale q̄d i qd̄ ꝑ se nō ca
dit ēptio vel vēditio vt extremū. ꝫ
vt mediū vt̄usq̄ Et iō vbicūq̄ ⁊
q̄ncūq̄ tradit̄ pecūia i ꝯtractu tā/
q̄ extremū et nō tq̄ mediū ēptio/
nis et vēditiōis mutuo tradit̄ Jō
spes accipiēdi aliq̄d ꝓ hmōi pecu
nie traditiōe. vsura ē Si g⁹ pecūia
nuda dat̄ ⁊ nlla ēptō ⁊ vēditō int̄/
uēiat siue vt tō sil accipiat̄ p⁹ lapsū
tp̄is ⁊ aliq̄d āpli⁹. siue ꝑ q̄tā aliq̄
singul̄ ānis recipiat̄ intētōe pl⁹ re/
cipiēdi forte vl̄ ꝑ se q̄ ad vitā vni
us vel ꝑ se et hēdes siue successo/
res suos ad vitā pl̄um aut ad ꝑ/
petuū ꝓculdubio nō video q̄n sit
vsura Nec em̄ i aliq̄ dr̄t emē tales
reddit⁹ ad vitam q̄ ad ꝑpetuū ni
si q̄ maior ē cupiditas āpli⁹ recipi
endi vltra sortez ad ꝑpetuū q̄ ad
vitā nec in rei v̄itate ē ēptio lz sic
soleat appellari. vt pallie t̄ viciū q̄
extrema h⁹ ꝯtract⁹ sūt pecūia siml̄
data ⁊ pecūia ꝑ q̄tas r̄cipiēda ꝫ ē
purū mutuū Hec ille doctl. Cōtra/
riū tn̄ illi⁹ tenz ali⁹ doctor .s. magr̄
gofred⁹ d̄ fōtib⁹. v. qd̄l. suo. q. xiiij
Ut aūt clari⁹ elucescat veritas
in hac p̄te sciēdū q̄ ꝑm iura reꝝ q̄
venire ꝯsueuerūt in ꝯtractu ēptio
nis et vēditiōis q̄dā sūt corpales
vt dom⁹ p̄diū. equ⁹. blada vinū ⁊
hmōi de q̄b⁹ māifestū ē q̄ ꝓ pecu
nia emi et vēdi p̄nt Alie v̄o st̄ res
icorpales ⁊ spūales. vt sūt ius hē
ditariū. ⁊ ius agēdi ad rē hēdita
riā vel ad certā pecūiaz vel ad rē
aliā. et ꝑuitutes tā p̄sōales q̄ rea
les et hmōi ꝯsilia q̄ oia licite ⁊ emi
et vēdi p̄nt Et ꝑm iura alid̄ ē ius
hēditariū. aliud ē res hēditaria q̄
ius hēditariū qd̄dā icorpale siue
spūale ē qd̄ ꝯpetit hēdi et dici p̄t
ptās quā hz hēs ad iuste possidē
dū aut vēdicādū sibi rē hēditariā
Res v̄o hēditaria ē res corpalis
q̄ debet̄ hēdi ꝓpt̄ tale ius Aliud ē
ec̄ ius agēdi ad certā pecūiaz vel
rē aliam. et aliud ē pecūia vel res
ad quā alicui ꝯpetit actio Aliud
ec̄ ē ꝑuit⁹ p̄sōalis vel realis. aliud
fruct⁹ inde ꝓueniēs Ita in ꝓposito
aliud ē reddit⁹ pecuiaꝝ siue reruz
aliaꝝ corpaliū. aliud v̄o sūt pecu
nie siue res alie corporales. quarū
est redditus Nam redditus ē ius
percipiendi pecunias vel res ali/
as et tale ius ē incorpale seu spūa
le aliud ab ip̄a re corpali q̄ tali iu

re ꝑcipit̄ Vñ seq̄t̄ ꝙ sic̄ ius agēdi ad cētā pecūie q̄ntitatē vēdi ⁊ emi p̄t. ita ec̄ ius ꝑcipiēdi pecūiā vēdi et emi p̄t Et licz ius agēdi ad certā q̄ntitatē pecūie nō emat̄ nisi ꝓpter ip̄az pecūiaz. tñ qꝛ nō est formalit̄ ip̄a pecūia. ꝫ tātū in virtute ideo p̄t emi ius ip̄m Ita ec̄ in ꝓposito licz ius ꝑcipiēdi pecūiā nō q̄rat̄. nisi ꝓpt̄ ip̄az pecūiaz. qꝛ tñ est aliq̄d aliud ab ip̄a pecunia. vendi p̄t et emi. cū q̄ tñ trāsit pecūia recipiēda Itē nōndū ꝙ in hmōi ɔtractu nō differt emē reddit⁹ pecūiarū vel rerū aliaꝝ mobiliū q̄rūcūqꝫ qꝛ reddit⁹ pecūiaꝝ vel aliarū reꝝ mobiliū q̄ cadunt sub redditu vel redditib⁹ nō vident̄ differre specie vel essētialit̄ ⁊ formalit̄. ꝫ solū materialit̄. nā cū ex tritico vel ex alia re possit statiz hr̄i pecūia. non differt reddit⁹ vni⁹ et alteri⁹ Sic̄ g° cū emit̄ reddit⁹ tritici nō dicit̄ emi triticū ꝑm suā sb̄am. qꝛ nōdū ē i rerū natura. ꝫ emit̄ ius ꝑcipiēdi triticū Ita ec̄ dū emit̄ reddit⁹ pecūie nō emit̄ ip̄a pecūia saltez formalit̄ ꝫ ius ꝑcipiēdi ip̄am Verū ē tñ ꝙ emit̄ pecūia aliq̄ mō in virtute nec ꝫ ē illicitū Cū em̄ emit̄ fūd⁹ t̄re ec̄ emit̄ pecūia in virtute. cū ex eo statim possit hr̄i pecūia Naz ꝑm iura oēs res pecūia appreciabiles. possūt in pecūiaz ɔuerti. Vñ. i. q. iiij. totū qd̄ habem⁹ pecūia ē. ⁊ ē dc̄m Aug. Ideo eiusdē rōnis ē ius ꝑcipiēdi pecūiaz et alias res q̄ pecunia estimant̄. et in ꝫ ɔtractu pecunia nō ē extremū ēptiōis ꝓprie. sed ip̄m ius ꝑcipiēdi pecūiaz mō p̄dicto Sicut ec̄ q̄ emit ꝑuitiū ꝑsonale vel reale. nō emit formalit̄ fructuz inde ꝓueniētē. ꝫ emit ius ꝑcipiēdi fructū illū Ex his pōit̄ talis ɔcl̄o ad istd̄ dubiū rñsiua. ꝙ licite p̄t aliq̄s emē et vēdē ꝓ pecūia r̄ddit⁹ pecūiaꝝ vl̄ aliarū reꝝ certos ꝫ ē ꝑm certā q̄tā limitatā. puta. viij. vel. x. libras ꝛc̄. vel incertos puta q̄rtam vel q̄ntā ꝑtē vel aliq̄d tale fructuum ꝓueniētiū de domo vl̄ agro ꝛc̄ vel de laborib⁹ hōis vel hoim vel ꝑsōe vel ꝑsōaꝝ ɔstitutos in bōis certis vt in domo vel mensura t̄re signata et det̄minata Aut in bōis incertis vt in mensura t̄re cui⁹ aliq̄ ꝑs sufficit ad ꝓuētū taliū redditu uz nō tñ certa ꝑs et signata deputat̄ ꝓ redditib⁹ illis. ꝫ indistincte vna ꝑs toti⁹ mēsure ad ꝫ sufficiens q̄cūqꝫ sit illa. Et ꝫ mō ec̄ ɔstitui pñt reddti⁹ pecūiaꝝ i aliq̄ ꝑte nō signata oim bonoꝝ alicui⁹ hominis vel mōastēij ꝛc̄ Aut in ꝑsōa cēta vl̄ ꝑsōis cētis noiatiz desig̃tl. vel ꝑsōis incertis q̄ ad idiuidualē signationē vt qñ ɔstituunt̄ r̄ddit⁹ in aliq̄ vniuersitate seu cōitate hominū ciuitatis ville ꝛc̄ Dūmō ꝫ fiat sine fraude et fiat intētione rc̄a rōnabiliqꝫ cā Probat̄ licitū ē alicui emē seu vēdē ius ꝑcipiendi pecūiaz vel res alias hūano vsui cōgruas ꝑm q̄tā certā vel incertā i bōis aut ꝑsōa vel ꝑsōis certis vel incertis iuxta modū p̄exp̄ssū ɔstitutū igit̄ ɔclusio vera tam añs q̄ꝫ ɔña patēt ex p̄notatis Itē ꝓbari p̄t ɔcl̄o ex dc̄is doctoris oia scientis. s. mgr̄i. h. d̄ gādauo. nā ip̄e cōcedit ꝙ aliq̄s emit ꝓ iusto p̄cio seu iusta pecūia fūdū vl̄ mēsurā terre

et deinde talē fūdū vel mēsurā ter
re vēdat ꝓ aliq̄ q̄ta pecūie ānua/
tim vel ad vitā vel ad ꝑpetuū sol
uēda Siliť si aliq̄s hñs fūdum vel
mēsurā t̄re dedit vel dat eū vel eā
q̄ ad ꝓprietatez cōitati alicui⁹ ciui
tatis vel domui religiosoꝝ ꝓ cēta
q̄ta pecūie ānuatim in ꝑpetuū red
dēda reſuādo sibi ꝓ vsu illos red
dit⁹ in vtroq̄ istorū casuū. si hñs
tl̄es reddit⁹ velit eos vēdē. licitū ē
altēi ꝙ emat eos Ex his arguiť ꝓ
ꝯclōe nr̄a ꝓbāda sic. aliq̄s licite p̄t
emē ꝓ pecūia reddit⁹ pecūiaꝝ ānu
atim vel ad vitā vl̄ ꝑpetue ab illo
q̄ hz tales reddit⁹ ex ħ qꝛ fūdum
suū ꝓ talib⁹ r̄dditib⁹ vēdidit alicui
hōi vel cōitati alicui. vel domui r̄li
ogiosoꝝ. vl̄ qꝛ alicui taliū d̄dit fū
dū suū q̄ ad ꝓprietatē reseruādo si
bi ꝓ vsu illos reddit⁹ igiť ille emēs
emē p̄t ꝓ pecūia tales reddit⁹ pe
cūiarū ab illo q̄ soluit reddit⁹ illos
d̄ fūdo quē emit a ciuitate vel cōi
tate cui donat⁹ ē fūd⁹ ille q̄ ad ꝓ/
p̄etatē. reſuatis redditib⁹ illis pro
vsu donātis Dñs ē illi⁹ doctoris i
sñia seu vēitate. ħ ꝯña ꝓbať. qꝛ nul
la ē i ħ dr̄a realis q̄ ad spēs taliū
ꝯtractuuz nisi ꝙ in vno immedia
te vēdit hō vel cōitas qd̄ suuz est
In alia mediate ħ idē vēdit alter
q̄ ħ habuit ab alio hoīe vl̄ ab illa
cōitate Sz tal̄ dr̄ia nihil ad ħ fa
cit ꝙ ꝯtract⁹ ex vna ꝑte sit licit⁹ et
nō ab alia Itē aliq̄s p̄t altēi da/
re reddit⁹ pecūiarū ad vitā vel ꝑ/
petue. et ille cui reddit⁹ pecūiaꝝ sic
dañť p̄t licite eos vēdē ꝓ pecūia
vel etiā ꝯcedūt illi de opinione op
posita igiť etiā ille dans hmōi red
dit⁹ altēi añq̄ eos daret. potēat
eos vēdē ꝓ pecūia. ꝯña pz qꝛ ꝙ
ille q̄ hz hmōi reddit⁹ formaliť. i.
ius ꝑcipiēdi tali mō pecūiā ex do/
natiōe illos p̄t vēdē. et nō ille q̄ hz
illos v̄tualiť siue causaliť et eq̄ vel
magis in sua ptāte videť eē irrō/
nabile Cōfirmať tale ius ꝑcipien
di pecūiā ꝯstitutū ē ip̄i donatorio
a donāte. igiť sic̄ gratis sibi dedit
ita etiā ꝓ certa sūma pecūie pote
rat ei vēdē. ꝯña tenet qꝛ ſm rl̄am
iuris cui⁹ ē ius dādi. ei⁹ ē ius vēdē
di Ex p̄dictis pz q̄d dicēduz sit
ad rōnē ꝑtis opposite q̄ dr̄. ꝙ pe/
cūia diciť tale q̄d in qd̄ ꝑ se non
cadit ēptio ꝛ vēditio ꝛc̄ ꝯcediť Nā
sic̄ apparet ex dc̄is in tali cōtractu
de q̄ hic agiť nō emiť pecunia for
maliť. q̄uis emať in v̄tute nec ħ ē
illicitū vt p̄dictū ē. ħ emiť formaliť
ius p̄dictū scz ꝑcipiēdi pecūiā nec
emēs accipit aliq̄d vltra sortez. qꝛ
q̄cquid accipit ex tali iure cedit in
sortē suā Forte q̄ris q̄d vel que
res ē tale ius Rñdeť ꝙ ē ptās iu
ste ꝑcipiēdi pecūiā ſm modū illi⁹
ꝯtract⁹. et ħ ius ita licite aliq̄s p̄t
emē. sic̄ emē p̄t ius trāseūdi vel eq̄
tādi ꝑ fūdū altēi⁹. vel ius figendi
palos in muros altēi⁹. et ita de sili
b⁹ Dixi aūt dūmō ħ fiat sine frau
de. vt ſm aplm. i. Tessa. iiij. Nemo
circūuēiat fr̄em suū i negotio naz
q̄ntū ħ sit malū. lex diuina vt̄usq̄
testamēti fr̄nā p̄cipiēs charitatez
mltiplicit̄ nos edocet nec etiā lex
nature ħ tacet innuēs nullū debē
facere alteri quod sibi nō vult fiēi
Debet etiā in hoc ꝯtractu eē intē
tio rc̄a et cā rōnabilis atq̄ pia vt

scz fiat ad ꝓuisionē taliū de q̄b⁹ s̄
dictū est in p̄nti capl̄o ad augēdū
dei cultū et ꝓximoꝝ inopiā suble
uādū in q̄ duo ꝯplent̄ p̄cepta di/
lectiōis dei et ꝓximi. in q̄b⁹ tō lex
pendet et ꝓphe Math. xxij. Secus
aūt ē si h̄ fiat intētiōe ociose viuen
di et cā diuitias ꝯgregādi Nō ob
stante ꝙ h̄ fiat cū damno et iactu
ra ꝓximi dū scz paup vrget̄ et di
ues rogat⁹ nō vult ei p̄stare mutu
um. ꝫ vult emē ei⁹ hereditatez vel
redditus in eius hereditate tūc eo
ip̄o q̄ ad emptionē reddit̄ ꝯtract⁹
illicit⁹ adeo ꝙ tali emptori imp̄ca/
tur illd̄ ve. Math. xxiiij. Ve aūt p̄/
gnātib⁹ et nutriētib⁹ in illis dieb⁹
ꝓut seriose oñdit Augul. sup ps̄.
xxxix. versu vltimo vbi notat ꝙ p̄
gnātes sūt q̄ spe filioꝝ intumescūt
nutriētes vero seu māmātes q̄ iā
adepti sūt qd̄ cōcupierūt Pregnā/
tes ergo sūt q̄ res alienas sp̄ant ⁊
tali spe tumēt. nutriētes vero q̄ ec̄
ad illos ꝑueniūt vt eas adipiscen
do tāq̄ filios osculant̄. q̄b⁹ dicit̄
ve p̄gnātib⁹ ꝛc̄ Et ponit Augl. ibi/
dē exēplū de paupe. q̄ vrget̄ a cre
ditore et diues rogat⁹ ab eo ꝓ ad
iutorio. dic̄ nō habeo in māib⁹ ꝫ si
vellet vēdē hēditatē suā bñ habēt
vnde emēt. et oñdit postea Augl.
ꝙ h̄ nō dz fieri int̄ xp̄ianos q̄ spe
rāt futurā vitaz et si int̄ q̄s fuerit
corrigē se debēt in hac vita. qꝛ p⁹
hāc vitā nō ē loc⁹ correctioni Et
h̄ adducit exēplū de diuite epulo
ne de q̄ Luc. xvi. dicit̄

Tertiū dubiū an licitū sit ali
cui emē ꝓ pecūia reddit⁹ pe
cuniaꝝ vel aliaꝝ reꝝ hūano vsui
ꝯueniētiū hēditarios seu ꝑpetuos
Rñdet̄ ꝙ sic dūmō non int̄ueniat
fraus aut aliq̄d accñtale qd̄ vici
et sb̄am ꝯtract⁹ Probat̄ aliq̄s hz
de fūdo suo vel de alia aliq̄ re sua
reddit⁹ pecūiaꝝ vel aliaꝝ reꝝ hu
mano vsui ꝯueniētiū hēditarios ⁊
ꝑpetuos et tales p̄t alteri ꝓ pecu
nia vēdē igit̄ rñsio ad illud dubiū
vera. ꝯña de se nota ē. et añs cla/
re pz ꝑ rōes i c. imediate p̄cedēte
positas Itē expedit qñq̄z reddit⁹
tales ꝯstitui ad ꝓuisionez illoꝝ q̄
alijs p̄sūt in spūalib⁹ et etiā illorū
q̄ p̄sūt in tp̄alib⁹ necnō et paupeꝝ
ꝛc̄ vt apparuit in capl̄o p̄⁹ Sz cui⁹
ē reddit⁹ tales ꝯstituē. ei⁹ ē eos et
alteri dare aut ꝓ pecūia vēdē igi
tur ꝛc̄ Itē aliq̄s p̄t altēi vēdē fun
dū domū vel agrū vel aliā rē de q̄
ōib⁹ laborib⁹ et expēsis deductis
hr̄c p̄t reddit⁹ ānuos ꝑpetuos pe
cuuiaꝝ vel aliaꝝ reꝝ s̄m certā q̄/
tā igit̄ etiā p̄t altēi vēdē tales red
dit⁹ seu ius ꝑcipiēdi ānuatiz ꝑpe
tue talē q̄tā pecūiaꝝ vl̄ aliaꝝ reꝝ
retinēdo sibi ꝓprietatē illi⁹ rei de q̄
reddit⁹ tales ꝓueniūt Cōtra re/
spōsionē arguit̄. ꝯtract⁹ iuste em
ptiōis et vēditiōis req̄rit eq̄le int̄
datū ⁊ acceptū ꝫ talis eq̄litas eē
nō p̄t i illo ꝯtractu vbi ꝓ certa pe
cūie sūma emunt̄ reddit⁹ pecūiaꝝ
vel aliaꝝ reꝝ ꝑpetui eo ꝙ in succes
su tp̄is incōpabilit̄ pl⁹ ꝓueniet de
redditib⁹ in valore q̄ꝫ fuēit valor
summe illius pecunie pro redditi/
bus date igitur nō est eq̄litas int̄
datū et acceptū seu int̄ rē appreci/
abilē ⁊ p̄ciū ei⁹ ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯtract⁹ ta
lis nō est ꝯtract⁹ iuste emptiōis et

vēditiōis ꝓgīt nec licit⁹ ¶ Pro re/
spōsiōe ad hāc rōnē sciēdū est ꝙ
ꝑm Augl.xi.de ciui.dei.c.xvi. Res
a deo fīe duplicīt pñt ꝟsiderari ⁊
estimari.vno mō ꝑm ordinē natu/
re sue.et ꝑ mō ꝓponuntur viuētia
nō viuētib⁹ Et in his q̄ viuūt pre
ponūt sētiētia nō sētiētib⁹.sic arbo
rib⁹ aīalia Et in his q̄ sētiūt ꝓpo
nunt intelligētia nō intelligētibus
sic hoīes pecorib⁹ Et in his q̄ in/
telligūt ꝓponunt īmortalia mor/
talib⁹ sic angeli hōīib⁹ Secō mō
pñt estimari res tales ꝑ cuiusq̄ ea
rū vsu in quē q̄libz eaꝝ nata ē ve/
nire et ꝑ mō fit vt quedā sēsu carē
tia q̄busdam sētiētib⁹ ꝓponamus
Quis em̄ nō domui sue panē hīe
q̄z mures.numos q̄z pulices ma/
luerit Sed q̄ mirū cū in ipōꝝ cē
hominū estimatiōe q̄ꝝ certe natu
ra ē tāte dignitatis plerūq̄z cari⁹
ꝙpet equ⁹ q̄z seru⁹ gēma q̄z farru
la Et ꝑ sequit ꝙ cōtract⁹ iuste em
ptiōis et vēditiōis nō req̄rit eq̄le
inē datū et acceptū ꝟsiderādo et
estimādo ea ꝑmo mō scz ꝑm ordi
nē et grad⁹ nature Sed secō mō
scz ꝑm estimationē eoꝝ q̄ ad vsuz
cuiusq̄z eoꝝ in quē veniūt inē ho/
mines ¶ hec ē ec sñia sc̄i Tho.in ij.ij
.q.lxxvij.art.ij.in rñ ad vltimum
argumētū estimādo hec secō mō
datū et acceptū.s.ꝑm ꝙ veniūt in
vsū hūanū q̄ mō duplicīt inter ea
accipit eq̄litas .vno⁰ put estimat
ꝑm se q̄ ad vsū in quē cōiter et re/
alīt veniūt.et ꝑm ꝑ in ꝓtractu iu/
ste emptiōis eē ꝟz eq̄litas rei ad
rē ita vt q̄ ad cōez ⁊ regularē vsū
tātū valeat res q̄m dat vēdēs q̄n
tū valet res quā ꝑ suo dato acci/
pit ab emēte.et rō ē q⁊ ēptio et vē
ditio vident eē ꝓꝟducta ꝑ cōi vti
litate vtriusq̄z.s.emētis et vēdētis
dū videlz hic indiget rei alteri⁹ et
hic ecōuerso sic patz ꝑmo politice
Qd aūt ꝑ cōi vtilitate ē introdu/
ctū nō ꝟz eē magis i grauamē vni
us q̄z alteri⁹.et ideo ꝟz ꝑm eq̄lita
tē rei ad rē inē eos ꝓtract⁹ ꝟstituī
Quātitas aūt rerū q̄ in vsū homi
nū veniūt mēsurat ꝑm pciū datuz
ad qd ē inuētū numisma.vt dr̄ in
v.Et ꝑ.Et ideo si pciū excedit q̄nti
tatē valoris rei.vel econuerso res
excedat pciū notabilīt. tollet iusti
tie q̄litas.⁊ ideo notabilīt cari⁹ vē
dere aut leui⁹ emē rē q̄z valeat ē il
licitū et iniustū.et ꝑ ꝟsiderādo em
ptionē et vēditiōnē et datū ⁊ acce
tū ꝑm se q̄ ad vsū in quē veniūt in/
ter hoīes cōiter et regularīt Alio
mō accipit eq̄litas inē datū et ac/
ceptū seu inē rē ⁊ pciū ei⁹ ꝑm ꝙ ali
enatio rei ꝑ accñs cedē pt in vtili
tatē vni⁹ et detrimētū altēi⁹ puta
cū aliq̄s indiget multū hīe rē ali/
quā ⁊ ali⁹ ledit si ea careat.et in ta
li casu iustū precium erit vt nō so
lū respiciat ad rē q̄ vēdit.ꝗ ad dā
nū qd vēditoꝝ ex vēditōe incurrit
si nō recōpēset aliūde scz in precio
Et sic licite potēit aliq̄lit pl⁹ vēdi
q̄z valeat ꝑm se q̄zuis ñ vēdat pl⁹
q̄z valeat hñti Et sic fit ꝙ vēditio
q̄ ꝟsiderata re vēdita ꝑm se eēt i de
trimētū vēdētis cedet i vtilitatem
vtriusq̄z.s.vēdentis ⁊ emētis dum
emens multum iuuatur re empta

et vēdens etiā multū iuuatur p̄cio notabilit̄ adaucto Si vero aliq̄s multuz iuuet̄ ex re alteri⁹ quā acci pit ille v̄o q̄ vēdit nō dānificet̄ ca rēdo illa re nō dz eaz supuēdē qz vtilitas q̄ altēi accrescit nō ē ex vē ditiōe nec ex ꝑte vēdētis. ꝫ ex cō/ ditiōe emētis. null⁹ aūt dz vēdē al tēi qd̄ nō ē suū. licet ei possit vēdē dānū qd̄ patit̄ Ille tñ q̄ ex re aliq̄ altēi⁹ multū iuuat̄ p̄t ꝓpria sua spō te aliq̄d vēdēti superogare qd̄ ꝑ/ tinet ad ei⁹ hōestatē Hec ē sñia sc̄i Thom. ij. ij. q. lxxvij. art. i. in rñ. ad qōnē Ex his vlteri⁹ sequit̄ ꝙ eq̄litas int̄ datū et acceptū seu int̄ rē et p̄ciū ei⁹ attēdēda et accipien da ē penes grad⁹ vtilitatis ad fi nē hūanū ꝯsequēdū deseruiētis et expediētis quā q̄dem vtilitatem hōines h̄re pñt vel habēt ex eorū vsu Tales āt g̃d⁹ q̄ntificari debēt et existimari ex cōi cursu et ꝯsuetu dine p̄rie et h̄ qñ ꝯsiderant̄ datū ⁊ acceptū seu res et p̄ciū ei⁹ ꝑm se et simplicit̄ q̄ ad cōem et regularem vsū ip̄oꝝ Nec tñ oz etiā in eadem p̄ria p̄scise det̄minare illā eq̄litatē ꝑm mēsurationē mathematicā Sz sufficit ꝯmēsuratio moralis et po litica. ita vt nō sit excess⁹ notabilis seu in multo Difficile nāq̄z ē oio ꝑ tingē mediū vt pz ꝑ Aristl. ij. Et h̄. Vñ nō solū ꝯmēdat̄ sagittari⁹ q̄ tāgit signū. ꝫ etiā qui sagittat ꝓpe Qñ v̄o datū et acceptū seu res et p̄ciū ei⁹ cōsiderant̄ ꝓut alienatio rei ꝑ accñs cedit vel cedē p̄t in vti litatē vni⁹ et det̄mētū alteri⁹. tunc eq̄litas eoꝝ scz rei et p̄cij ip̄i⁹ acci pi p̄t ꝑm discretā et rōbilē estima tionē ꝯtrahētiū vel alicui⁹ boni vi ri vt̄usq̄z scz vēdētis et emētis dā nū cauē et vtilitatē ꝓcurare volen tis Ex his descēdo ad ꝓpositū scz ad ꝯtractū emptiōis perpetui reddit⁹ seu cēsus Apparet ꝙ iuxta vtrūq̄z p̄dictoꝝ modoꝝ int̄ datū et acceptū seu int̄ rē et p̄ciū ei⁹ esse p̄t eq̄litas dū ꝑm cōem cursū ⁊ cō suetudinē p̄rie estimat̄ valor eorū et vtilitas ꝑm se ⁊ simpliciter q̄ ad modū p̄mū. vel dū h̄ fit ꝑm rōna bilē estimationē ꝯtrahētiū vel ali cui⁹ bōi viri q̄ ad modū scd̄m v̄bi gr̄a Emo reddit⁹. xx. lib̄. ꝑpetuos ꝓ. cc. lib̄. istud p̄ciū in aliq̄ p̄ria et certo loco p̄t eē iustū et equale illi redditui tātū ei ꝑm cōem cursū et ꝯsuetudinem p̄rie valē pñt. cc. lib̄ vēdēti q̄ntū reddit⁹ ille. xx. lib̄ ꝑpe tue valet mihi. ita ꝙ nō sit in h̄ no tabilis differētia. et tantā aut for san maiorē vtilitatē ip̄e exinde ꝯse qui p̄t q̄z ego emens ex illo reddi tu Et si forte in aliquo casu aliena tio redditus ꝑ accidens cederet in detrimentū aut lesionē vēdētis suppleī aut recōpēsari p̄t ꝑ augmē tū p̄cij mō p̄dicto Et ex his pz responsio ad rationem. Concedit̄ namq̄z p̄ma pars antecedentis. s. ꝙ contractus iuste emptionis et vēditiōis requirit equale inter da tum et acceptum Sed negat̄ scd̄a pars q̄ dicit ꝙ talis equalitas nō pōt eē vbi ꝓ certa pecunie sūma emunt̄ redditus pecuniarū vel ali q̄rū aliaꝝ reꝝ ꝑpetui Oppositū ei isti⁹ ꝑtis iā ē sufficient̄ declaratū

Ad ꝓbationē em̄ eiusdē qn̄ dicit̄ ꝙ in successu tp̄is incōpabilit̄ pl⁹ ꝓueniet de redditib⁹ in valore q̄ꝫ fuit valor sūme illi⁹ pecunie ꝑ redditib⁹ date. igit̄ ibi nō ē eq̄litas inter datū et acceptū seu int̄ rē et p̄ciū ei⁹ Negat̄ ɔseq̄ntia qꝛ mēsura et eq̄litas in hmōi ɔtractib⁹ redditū et aliaꝝ reꝝ immobiliū pēsari nō debꝫ ꝟm om̄es et singulos successiuos ꝓuēt⁹ eoꝝ. ꝫ ꝟm gradus vtilitatis quā ex eaꝝ vsu hn̄t contrahētes· penes q̄s q̄dē grad⁹ mēsurat̄ valor taliū rerū ꝟm p̄rie cōsuetudinē et cōem estimationē p̄cij et rei appreciate seu appreciabilis. scꝫ ip̄i⁹ reddit⁹ de q̄ mō est sermo ꝓut patꝫ ex sup̄ dictis Nā si pēsari deberet eq̄litas in ɔtractib⁹ talium rerū ꝟm om̄es et singulos successiuos eaꝝ ꝓuēt⁹ sequeret̄ ꝙ nec opidum nec villa nec ager nec alie possessiones licite emi possent aut vēdi ꝑ certa pecūie sūma. qd̄ cum null⁹ dicit nec aliq̄s docē dꝫ. patꝫ tn̄ ɔseq̄ntia qꝛ constat ꝙ ꝟm cōes causas supiorū et inferioꝝ verisimiliter emēs et sui successores incōpabilit̄ pl⁹ ꝑcepturi sūt ex ꝓuētibus possessionū emptaꝝ. q̄ꝫ pecūie sūma q̄ ē eaꝝ iustum p̄ciū se extēdat

Dubiū quartum

Dubium q̄rtuꝫ an liciū sit emē et vēdē ꝑ pecūia reddit⁹ pecūiaꝝ vel aliaꝝ reꝝ ad vitā? Rn̄det̄ ꝑ talē ɔclonē ꝙ lꝫ ɔtract⁹ emptiōis et vēditiōis talium redditū ad vitā sit frequent̄ ꝑiculos⁹ tā emēti q̄ꝫ vendēti nō est tn̄ de se vicios⁹ seu illicit⁹ Prima ꝑs ɔclusionis ꝓbat̄. frequent̄ em̄ in tali ɔtractu emēs timore deficiendi mot⁹ solicit⁹ ē de vite sue nc̄ari is solicitudine sup̄flua quā ꝓhibꝫ dn̄s Math. vi. dicēs Nolite soliciti eē dicētes Quid māducabimus aut q̄d bibem⁹ a q̄ opiemur Sūt nāq̄ꝫ multi tā soliciti ad ꝓcurādū tales reddit⁹ tāto deficiēdi timore ac si de⁹ de reb⁹ hūanis nullā haberet ꝓuidētiā Vn̄ glō. sup̄ p̄dc̄m locū euāgelij Est solicitudo superflua ex vicio hominū qn̄ fruct⁹ et pecuniā pl⁹ q̄ꝫ nc̄e ē reseruāt et dimissis spūalib⁹ illis intēti sūt q̄i d̄ bōitate dei despātes et h̄ ꝓhibet̄ Vn̄ subdit hec em̄ om̄ia gētes inq̄rūt Sup̄ q̄ dicit Chryꝫ. Quia i reb⁹ hūanis gubernatorē fortunā credūt eē nō ꝓuidētiam neq̄ꝫ iudicio dei vitas suas gubernare estimāt ꝫ incerto duci euētu Ideo merito timēt et despāt q̄si neminē habeāt gubernatorē Qui aūt credit se iudicio dei gubernari escā suam in māu dei ɔmittit. vn̄ sequit̄ Scit em̄ p̄r vr̄ qꝛ oib⁹ his indigetis Similit̄ et vēdēs reddit⁹ ad vitā q̄ntū de se ē minus dare cupit de suo q̄ꝫ accipit de alieno. spās emptorē min⁹ victurū. imo et si ꝓꝑter nc̄itatē hn̄di ꝑatā pecuniaꝫ illd̄ ab inicio fecit. nō spādo emētē min⁹ ꝑcepturū tn̄ si cōtingit illū citi⁹ mori gaudet de illi⁹ morte ꝓꝑter lucrū qd̄ inde sibi ꝓuenit vel si diuti⁹ supuiuit dolet Itē sepe cōtingit ꝙ in tali contractu emēs se fingit deficere pꝛe senio et egritudine et ven/

dens ex h̄ sperat lucrum suū Et si postea emēs apparuēit robustior et longeuior. vendēs displicētiam habet de sua vita volēs poti⁹ euz eē mortuum q̄z viuū et ex vna ꝑte ē deceptio. et ex alia ꝑte iuidia cō tra ꝓximū. et vtrobiqz fit contra ꝓximi charitatē ¶ Scd̄a pars cō clusionis ꝓbatur in tali contractu p̄t iuxta ꝯmunē hominū estimatio nem fieri talis adequatio int̄ da/ tum et acceptuz cōꝑando vtrūqz ad vsum hominū in quē nata sunt venire vt exinde nec damnificetur emēs nec vendēs. imo poti⁹ vterqz exinde lucrū et ꝯmodum cōsequa/ tur Et ec̄ vt exinde respublica nō patiat̄ detrimētū. ꝫ accipiat incre mentū et ꝓfectū Sed talis adeq̄/ tio inter datū et acceptuz ad hoc sufficit ꝙ ꝯtract⁹ emptionis et vē ditionis sit iust⁹ et licit⁹ dūmō ibi sint substātialia ad cōtractū requi sita nec interueniat fraus aut ali/ quid accidentale qd̄ viciet substā ciam cōtract⁹ igit̄ illa ꝑs cōclusio nis vera. ꝯña nota est de se Sz an tecedēs patz ex dictis in p̄cedenti capl̄o de cōtractu q̄ emunt̄ reddi/ tus perpetui. nā in tali contractu potest talis fieri adeq̄tio rōne cu/ ius fit cōtract⁹ iust⁹ et licit⁹. ergo a fortiori p̄t adeq̄tio talis fieri in cō tractu talis vbi emunt̄ reddit⁹ ad vitā ¶ Itē contract⁹ quo aliquis emit fūdū domū vel agrū vel ali quid tale ad vitā suaz de quo pōt hr̄e certā quotā pecuniaꝝ annua tim. licit⁹ est igit̄ ꝯtractus ille quo aliq̄s. emit tales reddit⁹ seu ius ꝑ/ cipiendi talē quotā pecuniaꝝ an nuatim ad vitā suā dimittēdo ven ditori ꝓprietatē fundi vel domus vel alicui⁹ rei alteri⁹ de quo ꝓue nire possūt tales reddit⁹ etiā licit⁹ est. ꝯña tenet qr in p̄mo cōtractu talis emit ad vitā suā q̄ntū est in re seu quo ad veritatē rei reddit⁹ cū ꝓprietate fundi de quo ꝓueni/ re possūt reddit⁹. ꝫ illa ēptio red dituū in p̄mo ꝯtractu nō iustifica bitur ꝑ adiectionē emptiōis ꝓprie tatis fundi vel alteri⁹ de qua hr̄i possūt reddit⁹. igit̄ etiā nō viciat̄ ꝓpter dimissionē ꝓprietatis illi⁹ fū di seu alteri⁹ de quo ꝓueniūt red dit⁹ ¶ Itē ꝓ ista parte adduci pos sūt omnes rōnes quib⁹ ꝓbata est conclusio ad scd̄m dubiū p̄cedēs respōsiua ¶ Oppositū tn̄ isti⁹ scd̄e ꝑtis cōclusionis tenet doctor solē uis. ih. de gādauo p̄mo qd̄libeto .q xxxix. et. ij. qd̄libeto suo .q. xv. vnde ex dictis suis in p̄mo qd̄libe to. q. xxxix. vbi ꝑtractat istā qōnē Vtrū liceat alicui emē reddit⁹ ad vitā pro ꝑte negatiua p̄t formare tale argumentū Quia vsus pecu/ nie seu nūmi ꝑ se est ei⁹ distractio seu alienatio. igit̄ pro numi locati one nihil p̄t iuste vltra substātiam eius recipi. qd̄ si fiat ab aliquo ille accipit aliquid ꝓ quo nihil dedit et ita cū suo alienū tollit. qd̄ est di recte cōtra equitatē naturalē iusti cie cōmutatiue in qua debet eē eq̄ litas in p̄cio dati et accepti ꝛc Ta lis aūt ꝓculdubio est illa cōmuta tio cū quis emit certos reddit⁹ ad vitā pro certa sūma pecūie vel ei⁹

valore Qd̄ ꝓbat̄ in tali exemplo. Det aliq̄s. C. lib. vt ad vitaz recipiat quolibz āno. x. lib. h̄ infra. xi. annos recipiet sortē et. x. lib. vltra sortem Quid restat recipe istas. x. lib. vltra sortē quolibz āno recipiendo portionē aliq̄m sortis ꝑm p̄dictā pactionē et recipe in āno. xi° simul totā sortē et. x. lib. vltra sub tali pactione Q. det mō aliq̄s alicui. C. lib. receptur⁹ ꝓ eis post. xi. annos. C. lib. cuz. x. lib. Reuera in nullo refert. imo videt̄ maioris pietatis totū accōmodare vsq̄z ad xi. ānos q̄z singulis ānis inde portionē recipe et tñ in isto vltimo cōtractu manifeste est vsura igitur ꝛc̄

Ex quo infert ille doctor ꝙ cōtract⁹ q̄ reddit⁹ emunt̄ ad vitā expectando aliq̄d accipe vltra sortē si forte supuixerit r̄ceptioni sortis est vsurari⁹. sola em̄ spe ꝛ expectatione plus recipiēdi vsura ꝯmittit̄. Et sicut subdit doctor iste idez est si pro certa pecūie sūma ab ecc̄ijs vel cōitatib⁹ pēsiōes accipiant̄ ad vitam spe et expectatiōe recipiēdi aliq̄d vltra sortez. hoc em̄ solū facit vsurā ꝙ vltra datū aliq̄d spat̄ sicut apte dicit Ganfred⁹ in sūma sua Itē i scd̄o qd̄libeto. q. xv. vbi ꝑtractat hāc qōnē. vtrū liceat vendere reddit⁹ ad vitā dicit ꝙ in tali ꝯtractu quo q̄s vēdit reddit⁹ ad vitā intēdit min⁹ dare de suo q̄z accipit de alieno sperās illū min⁹ victurū et ideo dicēdū ē idem cū eo qd̄ p̄dictū ē d̄ cōtractu emptiōis ꝓbat̄ ꝑ Ganfredū dicētē de quibusdā Quid q̄ dāt pecuniā ecclesiis vt ab eis recipiāt certas possessiones tenendas toto tpe vite sue Credo dicit ꝙ illicit⁹ sit ꝯtractus eo ꝙ homines sperant se diu viuē et talit̄ cōtrahētes credūt se āpli⁹ ꝑcepturos de ꝓuētib⁹ possessionū q̄z sit pecūia quā dederūt Et iterꝝ q̄d ergo inquiūt de q̄busdā qui accipiūt pecuniā et concedūt certas possessiōes tenēdas toto tpe vite illoꝝ a q̄b⁹ pecuniā accipiūt nō video ait qūo ñ sit illicit⁹ ꝯtract⁹ eo ꝙ hoies sperantes alios cito mori talit̄ contrahentes credūt illos min⁹ accepturos de ꝓuentib⁹ possessionū q̄z sit pecūia quā dederūt Jñ ꝛ si ꝓpt̄ nc̄citatē hñdi paratā pecuniā istud ab inicio fecerūt nō sperando emētes min⁹ ꝑcepturos si tñ contingit illos citius mori et min⁹ ꝑcipere. nō video quo titulo naturalis iusticie p̄t vēditor tenē qd̄ supest ꝓ quo nihil dedit. non em̄ rōne pactionis dedisset ēptor aliquid de suo nisi sperassz se ꝑcepturū tātūdē vel ampli⁹ de alieno Itē ꝓ ista opinione Ganfr̄ et cōtra scd̄am ꝑtē p̄dicte ꝯclusionis arguit̄ etiā rōnibus alijs Primo ꝯtra ementes tales redditus ad vitā. nā emere tales reddit⁹ ꝓcedit ex prudentia carnis q̄ inimica est deo vt dicit aplus ad Rom̄ viij. Non em̄ ꝓcedit ex charitate. ꝫ poti⁹ ex cupiditate. cui⁹ signuz est inclusio timoris deficiendi in necessarijs et diffidētia cuiusdam de deo q̄si ꝓuidere nō soleat his qui faciūt erga ipm qd̄ debēt. igit̄ cōtract⁹ ille quo aliq̄s emit hmōi red

ditus ꝓcedit ex mala radice.et ꝑ
ꝯñs ex mala arbore. mala aũt ar/
bor fructꝰ malos facit. vt dicitur
Math.vij. Scdo sic omis solici
tudo ꝓuisiua qua q̃s nitit̃ omino
se certificare de sufficiẽtia rerũ vti/
liũ ꝓ vita sua ex prudẽtia carnis
venit seu ex sapiẽtia huiꝰ mũdi que
stulticia ẽ apud deum ꝟm apl̃m.i.
Cor.iij. ꝫ emptio redditũ ad vi
tã sufficiẽtiã includit talez solicitu
dinẽ igit̃ ꝛc Tertio sic oĩs adinuẽ
tio irrõnalis modi vel vie adqui/
rendi sufficiẽtiã ꝓ ista vita tempo
rali ꝑtinet ad prudentiam carnis
seu ad sapiẽtiã hmõi ꝫ ꝑdicta em
ptio ẽ vna de illis adinuentionibꝰ
tendit em̃ ad hñdũ satis de nc̃ari/
is huiꝰ vite ociose et sine laboribꝰ
cõtra illã generalẽ penã iusto dei
iudicio Ade et eius filijs ꝓ pecca
to inflictã.q̃ est In sudore vultus
tui vesceris pane tuo donec reuer
taris in terrã de qua sumptus es
Gen.iij. Hãc em̃ iustã dei sñiam fi
lij adã nõ rõne moti.ꝫ ignauia et
cupiditate agitati suis adinuẽtio/
nibꝰ varijs euadẽ conãtes hũc em
ptionis ꝯtractũ et similes illicitos
plures inuenerũt.et iã multos eo/
rũ adeo in consuetudinẽ duxerunt
vt nõ solũ liciti ꝫ etiã interduz pij
videant̃ habentes quidem spẽm
pietatis virtutẽ eiꝰ abnegantes ꝓ/
ut Apl̃us dicit.ij .ad Thim̃.iij.
Quarto sic inuẽtio filioꝝ Adã de
emptis redditibꝰ sine labore viuen
di est in detrimẽtũ reipublice appa
ret ꝫ statim quia hac inuẽtiõe ad/
missa cũ omnes refugiũt labores
multi erũt in cõitatibꝰ ociosi indu
cet̃ caristia et grauabũtur fideles
laboriosi qñ fere omnes domꝰ om
nis villa om̃is vinea omne macel
lũ omne balneũ ꝛc grauant̃ cẽsibꝰ
de q̃bus plurimi fortes ociosi vi
uũt reipublice in nullo ꝓficientes
Igit̃ rectis legibꝰ hmõi adinuẽtio
nes ꝓhibende sũt et iã introducte
nõ sũt sustinende sed extirpãde
Quinto sic cõtractꝰ iste de q̃ agit̃
est vsurariꝰ.igit̃ illicitꝰ.añs pz qꝛ
ꝯtractꝰ in q̃ fieret pactũ de nõ dan
do alicui presẽtialit̃.C.lib.ꝛ recipi
endo post xi.annos simul.C.lib.ꝛ
x.vltra manifeste est vsurariꝰ.ꝫ q̃
ad esse vsurariũ om̃ino idez videt̃
dare iam.C.lib.sub pacto recipiẽ/
di in quolibet ãnoꝝ vite x.lib.Rõ
est qꝛ in ꝫ casu dans.C.lib.annis
vndecim elapsis recipiet vltra sor
tem.x.lib.et nõ obstat vsure ꝙ suc
cessiue recipiat.quia maior vtiq̃ ꝑ i
etas fieret illi a q̃ emunt̃ redditus
x.lib.ꝓ.C.si emẽs de toto expecta
ret vsq̃ ad finẽ dicti tꝑis scz.xi.an
noꝝ Sexto sic ꝯtractui emptio/
nis ad vitam accedit spes et expe
ctatio recipiendi vltra sortem.igit̃
est vsurariꝰ.ꝯña tenz.qꝛ cõiter ꝟm
doctores sola spes hmõi facit vsu
rariũ Sed assumptuz patet.quia
ꝓposito tempore per quod emẽs
successiue recipiet tantum.quãtum
nunc dat.certum est ꝙ ipe cupit ꝛ
sperat vltra illud viuere sic vt de
hoc interrogatus indubitanter q̃/
libet confiteretur.igitur omnis ta
lis sperat plus q̃ꝫ debet recipere.
vñ nisi vltra tantũ tẽpꝰ viuere spe/

raret quare poti⁹ reddit⁹ emē vel/
let q̃z pecuniā suam alicubi secure
repositam successiue cōsumere nō
videt rō nec est ¶ Septimo q̃ cō/
tractus iste etiā illicit⁹ fit ex parte
venditoris ex eo q̃ ipe cupit de ali
eno gratis recipē sperans empto
rem cito moriturū Nā si vendens
reddit⁹ alicui ad vitā per reuelati
onē sciret illū scz emptorē victurū
longe vltra temp⁹ per qd̄ successi
ue recipiet tantū q̃ntum iam simul
dat certū est q̃ non venderet sibi
voluntarie reddit⁹ ad vitam nisi
egestate coactus q̃ñq̃z hoc faceret
In quo casu cōtract⁹ iste originē
cepisse videt. quare ergo non ven
dens de vita ementis omnino du
bi⁹ intenderet simpliciter et penit⁹
libere dsentire q̃ emens etiā vltra
dictū tempus equalē pēsionē debe
ret recipere licet et forte vendens
q̃ñq̃ vere dicat tñ rōne murmu/
rante sepissime aliud corde sētit te/
ste experientia ¶ Octauo cū in hoc
cōtractu eq̃lit dubiū sit an emens
vel vendens lucret quid est aliud
cos in hoc casu sibi mutuo consen
tire q̃z vtrūq̃z ad fortunā ponere
si lucret vel perdat. ac per hoc re/
dte similis est iste consensus illicito
dsensui illorū qui cū equalit dubi
um sit quis in taxillis p̃ñciat plu
res oculos posito denario contra
denariū se ad fortunā referūt q̃s
lucret. i. quis illud quod alteri⁹
est recipiat? Iste aūt cōsensus luso
rum plane illicit⁹ est nequaq̃z excu
sans a restitutiōe lucri igitur pari
rōne in ꝓposito restitutio debet fi
eri. si vltra sortem recipiat lucrum
¶ Nono quid est aliud emere pro
pecunijs reddit⁹ pecuniales q̃z pe
cunia iaz semel data emere pecuni
am successiue recipiendam. qd̄ est
contra naturā seu rōnez numisma
tis inuenti ad hoc vt sit mediū cō
mutationis et nō termin⁹ Non em̄
vendens panē dicit emere denari
um pro pane sibi datum. sed dena
riuz dans panē emere dicit Ideo
in quo cūq̃z contractu pecunia tra
ditur non tanq̃z mediū venditōis
sed vt extremū mutuo tradit Igi/
tur spes recipiendi aliquid pro hu
iusmodi pecunie traditione vsurā
facit ¶ Decimo in tali cōtractu vē
dens nullam rē transfert in emētez
sed solum se obligat ad certam pē
sionē. ergo nō est ver⁹ contractus
emptionis et venditiōis. et p talē
contractū p̃sona libera reddit cē/
sualis. qd̄ eē nō debet ¶ Undeci
mus contract⁹ vere emptionis cō
petit omni etati indifferēter salua
adequatione dati et accepti Iste
autem contract⁹ de quo est sermo
non fit sic. probatur Accipiatur iu
uenis viginti annorum q̃ senex an
norum sexaginta. et ponat q̃ vtri
usq̃z complexio se extendat ad vi
uendum p septuaginta annos tūc
ꝑm hoc senex viuit adhuc decem
annis. et iuuenis q̃nquaginta Si
ergo ibi debet eē adequatio ratio
nalis deberet iuuenis tanto plus
dare q̃z senex. quanto plus victu/
rus erit. ꝗ viuit plus in quintuplo
ergo in tanto plus iuuenis debz
dare q̃z senex. igit si senex emit de/

cem lib. pro centū. tunc iuuenis debet emere q̄ngentis Sed forte dicis iuuenis non tantum dabit rationabiliter. quia dubiuz est vtrum tantum viuat. sed hoc non euacuat difficultatez Tollatur nanqz p̄pter dubium verbi gratia medietas illi⁹ q̄ntupli adhuc iuuenis dabit pro decem lib ad vitam. ccl. lib vbi senex non dabit nisi centū. lib. Sed hoc esset fatuum qz pro. ccl. lib. haberet de redditibus perpetuis plus q̄z decem lib. ergo iuuenis vel non tenebit equalitatez in tali contractu ad contractū senis. vel si tenet pensata proportiōe debita ad contractum senis contractus erit fatu⁹. relinquitur ergo ille contractus irrationabilis. qz aut non tenebit equalitatez aut fiet fatue ¶ Duodecimo. pecunia quam dat emens redditus est certi valoris et non potest sciri certus valor illius q̄d emere intendit. apparet hoc quia percipere in quolibet viginti annorum vnum florenū a ciuitate vel monasterio aliquo pl⁹ valet q̄z percipere vnum florenum in quolibet decē annorū et ita deinceps vt certū est. igitur cum q̄ntitas vite nullius hominis constet de cōmuni cursu. non potest cōstare quantum valeat aliquez recipere in quolibet anno vite sue vnum florenum Igitur si in contractib⁹ attemptatur irrationabilis erit et casu alis. imo fatu⁹ contract⁹ quem hominū vanitas q̄ cupiditas querit et ratio nescit ¶ Adhuc decimo tertio Ex radice precedētis argumenti arguendo si licitū q̄ rationabile est emere redditus ad temp⁹ vite et ad tempus perpetuuz Sit ergo gratia argumenti valor percipiēdi redditus perpetue. a. et valor percipiendi redditus ad vitaz b. et c. sit precium iustum redditus perpetui. d. vero precium reddit⁹ ad vitam Tunc sic Si preciuz dati reddit⁹ p̄petui est iustum. igit̄. c. equatur. a. et similiter. d. equat̄. b. quia iustum in venditiōe et emptione attendit̄ penes adequationez precij ad valorē eius quod emitur vt patet. v. Et b. hoc habito manifestum est q̄ a. se habet ad. c. sicut b. ad. d. igitur cōmunicando p̄portionem sicut se habet. a. ad. b. ita se habet. c. ad. d. sed hoc est falsū. qz longe maior proportio. a. ad. b. q̄z sit inter. c. et. d. q̄d ex hoc manifestum est q̄ aliquāti est valoris recipere reddit⁹ flor vnius in quolibet duorum annorū q̄ duplicis valoris est recipere flor in quolibet quatuor annorum et sic deinceps Igitur valor eius q̄ est recipē florenū perpetue infinite excedit valorem recipiendi flor per annos vite alicuius. quod fuit ostendendum Irrationabiles vident̄ ergo contractus illi vel saltez alter illorum Et si emptio redditus perpetui ē irrōnabilis. a fortiori emptio redditus ad vitam illicita erit. q̄d est propositū Cōfirmatur sic Emptio redditus perpetui nō potest esse iusta seu equa vt videtur. patet vt iam deductū est. quia ibi valor perceptionis sine proportione

excedit omnem pecuniā finitā. igit̄ ibi esse nō potest adequatio debita precij ad preciabile quā tamen iusticia ɔmutatiua requirit. igitur Si ergo ille contractus d̄ quo minus videtur est iniustus. a fortiori alter scz emptionis ad vitam qui multis et magnis de iustitia suspectus est. His non obstantib⁹ videtur ꝙ contractus emptionis et venditionis redditiuum ad vitam quantum est per se licitus et iust⁹ sit non includens quo ad substantiam contractus vsurariam prauitatem aut fraudez vel aliquid aliud vnde vicietur et si bene inspiciantur rationes facte pro hac ꝑte vna cuz solutionib⁹ hic statim subsequentibus ⁊ subiungendis videtur ꝙ ista pars rationabilit̄ sit fūdata et ꝙ contractus iste quāuis non passim debeat permitti omnibus eo ꝙ multi male affectati pl⁹ innitentes prudentie carnis q̄ legi dei vel sapientie que ex deo est isto contractu abutunt̄ varijs modis pro vt patet ex p̄ma parte cōclusionis istius de qua nunc agit̄ et eius probationibus. Tñ non solum in se quo ad substantiam suaz videtur esse licitus et iustus sed ec̄ expediēs in re publica quo ad q̄sdam tali contractu rationabiliter vtentes. Nam in multis casib⁹ expediēs est reipublice ꝙ quādoqz per talem modum de vite necessarijs prouideatur illis qui strēnue et virtuose in republica laboraue/runt in spiritualibus vel in temporalibus siue cum adhuc laborare possunt et laborant. siue cum iam ceperint deficere vt scz tales redditus dentur eis. vel iusto precio s̄m rationabilem estimationez de qua prius dictum est vendant̄. vñ si tali pecunia iustis suis laborib⁹ adquisita emerēt redditus perpetuos. non essz iniustum. igit̄ etiā si emerent redditus ad vitaz iuste ⁊ licite potest fieri. qz si vtriusqz cōtractus substantia inspicitur de secūdo debet esse minus dubium q̄z de primo. Respondendū est igit̄ ad ratiōes in oppositum factas et primo ad illam. H. de gandauo q̄ arguitur ꝙ vsus pecunie per se est eius distractio seu alienatio ꝛc. Cōceditur totum illud vsqz ibi. talis proculdubio est ɔmutatio cuz q̄s emit certos redditus ad vitam ꝓ certa sūma pecunie illa negat̄. Ad ꝓbationē qñ dicitur. Det aliquis centū lib. ꝛc. Rñdetur ꝙ si talis q̄ dat centū lib. vt ad vitā recipiat quolibz āno decem lib. tali modo dat ꝙ emit reddit⁹ decem lib. ad vitam hoc est ius percipiendi quolibet anno vite sue decem lib. et cōtractus factus fit taliter ꝙ ibi est eq̄litas dati et accepti vtroqz ad vsum humanum in quē veniūt cōparato s̄m modū exp̄ssū in solutione rōnis facte cōtra cōclusionez respōsiuā ad dubiū tertiū licit⁹ est cōtract⁹ q̄ntū est de se. Et qñ vlterius in rōne dicitur ꝙ talis q̄ dat illas. C. lib. infra vndeciz ānos recipiat sortem et. x. lib. vltra sortem. Hoc negat̄. nā vel nō tā diu viuet vel si vixerit tāto tp̄e vel āpli⁹ ad/

huc nihil recipiet vltra sortē. quia quicqd recipit a tempore emptio/nis totū est in rōne sortis et de eiʹ natura. ⁊ sic semper qdiu viuit de suo recipit si tempore quo emit iustum p̄cium dedit pro re empta q̄ est ius ꝓcipiendi tot lib. quolibet anno vite sue de tali fundo vel domo vel monasterio vel cōmunitate aut de alia re vel persona in q̄ sunt hmōi redditus constituti. In tali nanqz ꝛactu est ita vera emptio redditū percipiendorūz ab emente ad tempʹ vite sue sicut est in contractu quo emuntur redditʹ perpetui ab ipso emente et suis successoribus quolibet āno perpetue recipiēdi. Sz in scdo ꝛactu q̄mlibet in successu temporis vel emēs vel successores sui longe plus sūt accepturi de redditibus in valore qz fuit preciū in ipo contractu datum. Nec tamē emēs nec successores censendi sunt vltra sortem aliquid recipere. quia q̄cquid recipient p̄ precio totum est de ratione sortis que accedit eis et cōpetit ex iure hec ꝓcipiendi. qd quidez ius rationabiliter ⁊ legaliter emerunt. Ex hoc etiaz patet ꝙ si tali ꝛactu de redditibus ad vitam rōnabiliter vt p̄dictum est facto postea placeret tā emēti qz vendēti addē pactionem istā ꝙ ipe emēs totum qd infra vndecim ānos sibi de huiusmodi redditibʹ proueniret vita comite vendenti mutuaret. vl etiā si sine tali pactione ad petitionē vēdentis. qz ex hmōi mutuo se multū iuuare posset et p̄fectū cōseq̄ ipse emens ex charitate motʹ. B idē faceret tē āno vndecimo elapso ipe emēs recipiēdo simul. E. lib. et. x. nihil vltra sortē cēsendʹ est recepisse. Et idē cēsendū est si ad xviij. vl ad xx. ānos emēs cū vēdente talē faceret pietatē vt q̄libet anno dū ex iusto cōtractu et ex iure qd sibi ex illo contractu ꝓpetit percipere posset tātam vel tātam quotā pecunie eandē vēdēti mutuaret et anno xviij. vel. xx. tantū simul recipēt ꝙ ad duplum vel āplius vltra p̄cium primo datū ab emente se extenderet. non deberet censeri per hoc aliquid vltra sortez recepisse. quia totū qd hoc modo in vita sua recipit sub sorte sua iusta et rōnabili sibi cadit. Et illud clare apparere pōt in redditibʹ emptis p perpetuo vbi emptor magnā videt facē gratiā venditori si omnes redditʹ sibi et heredibʹ aut suis successoribus iure emptionis et venditiōis singulis annis p̄uēturos tot ānis ipi venditori p suo p̄fectu faciēdo mutuaret q̄lsqz etiā vltra precium p̄mo datū ab emptore ipe vēditori magnā sūmam solueret. nec ex B vltra sortē aliqd recipē foret iudicandū cuz totū illud et plura alia p futuris tpibʹ iure emptiōis sibi debeant. Ex B patz qd sit dicendū ad B ꝙ idē doctor infert ꝙ cōtractʹ q̄ reddit emunt ad vitā expectādo aliqd recipe vltra sortē: si forte supuixerit receptioni sortis ē vsurariʹ allegans ad hoc Hodfridū in sūma sua. Dicendū est ꝙ si contractʹ hmōi legitime factʹ est

modo p̄dicto et emens non habz intentionē ꝑuersam aut fraudulentam non est dicendū eum expectare aliquid recipere vltra sortē q̄nuis expectat recipē vltra hoc qđ dedit in p̄ma emptione si supuixerit et diuine dispēsationi placuerit Non em̄ expectat aliquid recipere nisi quod cadit sub sorte sua sicut manifeste patet in alio cōtractu đ redditib⁹ perpetuis Ex his etiam patere p̄t quid dicendū sit ad ea que ɔtra hmōi cōtractū adducit idem doctor in scđo qđlibeto suo allegans etiaz ꝓ se Ganfr̄. Talia nanqz intelligenda sūt de his qui tradūt pecuniā mutuo vel qui corrupta intentione hmōi ɔtract⁹ faciunt emendo ⁊ vendēdo. vel fraudem in estimatione iusti p̄cij ɔmittunt vel aliqđ alio modo inordinate et illigabilit̄ seu illegitime cōtractum hūc ꝑficiunt inordinatis desiderijs carnis moti aut simplicitate decepti Ideoqz etiā consulendū est fidelibus ꝙ ad hmōi cōtractum non sint ꝓni nisi causa rationabili de qua iuditio sapientū ɔstare posset mouente et eodez iudicio substātialia contract⁹ ipsius iuste ratione dati et accepti ordinate et ab eo omnia ex parte emētis et vendentis que cōtractū viciare possint excludente Ex his iterum ad rōnes alias cōtra p̄dictā partem conclusionis adductas Ad p̄mam qñ arguitur emē tales redditus ꝓcedit ex prudentia carnis Rñdeo ꝙ licet hoc verum sit in multis. non tamē hoc oportet i omnib⁹ nec est de rōne aut substātia contract⁹ Et qñ dicit̄ ꝙ huius signum est inclusio timoris deficiēdi in necessarijs et diffidētie cuiusdam de deo Dico ꝙ talez diffidētiam esse in contrahētib⁹ nō oportet. timor vero deficiendi in necessarijs non semꝑ est illicitus Pro quo sciendum ꝙ omnis timor ꝓcedit ex amore contrario illi⁹ qđ timetur sicut timor perdendi vitā tꝑalem aut rem temporalē ꝓcedit ex amore habendi talem vitā aut rem temporalem. sicut etiā in ꝓposito. timor deficiendi in necessarijs hui⁹ vite ꝓcedit ex amore habendi necessaria hui⁹ vite Amor autē talis potest eē triplex. vn⁹ quidem quo hō hui⁹ vite nc̄aria diligit pl⁹ q̄z deū Ita videlz vt ꝓpt̄ ipsa trāsgrediat̄ mādata dei ⁊ peccet mortaliter et tūc sic̄ talis amor est peccatū mortale ita etiā timor ille ab illo ꝓcedens ē pcc̄m mortale Ali⁹ est amor q̄ hui⁹ vite nc̄aria homo amat nimis et plus q̄z oportet tñ citra deū. ita scz vt nō vellet deliberate ꝓpter hmōi deū offēdē aut ɔtra ei⁹ mandata facē. et tūc sicut talis amor est pcc̄m veniale. ita ec̄ timor ab ipso ꝓcedens est peccatū veniale Amor terti⁹ est quo hō h⁹ vite nc̄aria amat ꝟm rōnis regulā et dictamē nō pl⁹ q̄z deū nec etiaz nimis citra deū. ꝫ moderate et ordinate ꝟm deū vt scz se ꝑ hmōi necessaria vite ɔseruet ad dei gloriā et honorē Talis amor nō est peccatū. ꝫ est homini poti⁹ qđdā debitum. homo enim non est sui ipsi⁹

sed dei cui ꝑm industriā a deo sibi
datam et legem rōnis ac legē diui
nā conseruare tenet̄ vitā suam per
necessaria ad hmōi conseruationē
a deo ordinata Et ob hoc dixit
apostolus ꝑma Cor.vi. Nō estis
vestri. empti em̄ estis p̄cio magno
glorificate et portate deum in cor
pore vr̄o Et sicut talis amor neces
sariorū vite non est pcc̄m ita nec ti
mor deficiendi in talibus ē pecca
tū Distinctionē similē timoris po
nit Antisio. libro .iij.c. xviij. Ad
scd̄am qn̄ arguit̄ Omnis solicitu
do ꝓuisiua qua q̄s nitit̄ se om̄ino
certificare de sufficiētia rerū vtiliū
ꝓ vita sua. ex prudentia carnis ve
nit Respond̄. ꝙ aliquē niti om̄ino
se certificare de hmōi rerū sufficiē
tia dupliciter intelligi pōt Primo
sic ꝙ ita velit aliquis se certificare
de hmōi rerū sufficientia ꝙ certus
sit se non posse deficere in hac vi/
ta et in hoc sensu concedit̄ maior.
et etiā minor que est indefinita q̄
bn̄ concessibilis est ꝓpter multos
abusus q̄s filij hui⁹ seculi innitētes
prudentie carnis in hmōi ɔtractu
ɔmittūt sicut supra dictū est in ꝑ/
ma parte conclusionis de qua est
sermo et ꝓbationib⁹ ei⁹ et etiaz in
alijs superius dictis. Scd̄o⁹ aliq̄
niti omnino certificare se de hmōi
rerū sufficientia intelligit̄ ꝙ aliq̄s
velit certificare se de sufficiētia hu
iusmodi ita plene ꝙ nō sit verisile
iuxta modū ɔmunē hūanū et cō/
munē dei ꝓuidentiā ꝙ talis in vi
te necessarijs tēpore vite sue defici
at et tūc negat̄ maior scz ꝙ om̄is
talis solicitudo veniat ex pruden
tia carnis Pro quo est sciendum
ꝙ triplex est solicitudo circa neces
saria pn̄tis vite vna. rōnabilis et
ordinata. alia irrōnabilis et ꝑuer/
sa. tertia seruilis et suꝑflua. Prima
est cura habēdi nc̄aria pn̄tis vite
rōnabili ꝓuisione vt scz eis q̄s in
vita pn̄ti ad dei gloriā cui se cōser
uare tenet̄ sustentet̄ et iuuet̄ ad mi
litandū deo in h̄ tabernaculo qd̄
est p̄sens ecc̄ia donec ꝑueniat vsqz
ad domū dei celestem cū victoria.
Scd̄a est cura habēdi necessaria
hui⁹ vite intētione ꝑuersa vt scz in
eis q̄s carnalit̄ delectet̄ et finē suū
ɔstituat in eisdem Tertia est cura
hn̄di nc̄aria hui⁹ vite cum suꝑflua
accumulatiōe ⁊ tanto deficiendi ti
more ac si de⁹ nullā de reb⁹ huma
nis haberet ꝓuidentiā Prima so/
licitudo licita est exēplo xp̄i ⁊ sc̄oꝝ
patrū approbata. vtraqz vero ce/
terarū a xp̄o ꝓhibita est ab ipso
exēplis et argumentis illicita de/
monstrata. vt patz Math̄. vi. in te/
xtu ⁊ in glō. Primā eē licitā ⁊ secū
dā illicitā eē ostēdit Augl. in ꝑmo
ne dn̄i i mōte tractās illd̄ Mat. vi.
Nolite ergo soliciti eē ꝛc̄ dicens ꝙ
dn̄s h̄ nō improbat si q̄s hūano
more ista necessaria ꝓcuret. ꝫ si q̄s
ꝓpter ip̄a militet vt in opib⁹ suis
nō regnū dei ꝫ istorū adq̄sitionez
intueat̄. et ideo ne in seruis dei q̄
vident̄ habē ꝓuisionē de nc̄arijs
aliq̄ scandalisarent̄ xp̄us met di/
gnat⁹ est habere loculos. Hec Au
gustin⁹ Vn̄ patz ꝙ prima solicitu
do de necessarijs hui⁹ vite non ve

nit ex prudentia carnis que inimi
ca est deo et q̄ mors est .sed ex pru
dentia spūs q̄ est vita et pax ꝑm
apl'm ad Rom̄.viij. Scd̄a autē ex
prudentia carnis venit.et iam ꝓhi
betur Similit̄ et tertia est de qua
supra habitū est in ꝓbatione p̄me
partis ꝯclusionis rn̄siue ad istud
dubiū Ad tertiū qn̄ arguit̄ om
nis adinuentio irrōnabilis ꝛc Re/
spond̄.ꝯcedendo maiorez illā.sed
cum in minori dicit̄ ꝙ predicta em
ptio est vna de illis si intelligitur
q̄ntū est de ꝑ se quo ad substātiaz
ꝯtract⁹.neganda est.si autē intelli
gitur ꝙ qn̄qꝫ fit vna de illis ꝓpter
abusiones eorū qui volunt ociose
viuere et diuinā sentētiā q̄ntum in
eis est subterfugere. tunc non re/
pugnat cōclusioni nostre rn̄siue.ꝫ
est ꝓ p̄ma parte eiusdem Vn̄ in ꝫ
ꝯtractu pōt esse ocul⁹simplex.i.in/
tentio recta et tunc est iust⁹ et licit⁹
cuz ꝑ se nō includat aliquā iniqui
tatē aut maliciā Potest etiā in eo/
dem eē ocul⁹ neq̄m .i.intētio ꝑuer
sa.et tūc rōne illi⁹ reddit̄ illicitus
Vn̄ augl.in libro de oꝑibus mo
nachorū et ponit̄ in glō sup illud
Math.vi.Ne soliciti sitis loquēs d̄
p̄dicatorib⁹ verbi dei et ministris
altaris et de dispensatorib⁹ sacra
mentorū dicit cū domin⁹ait Noli/
te soliciti esse ꝛc Non ꝫ dicit vt ista
nō ꝓcurent q̄ntum necessitatis est
vbi hōeste poterūt. sed nō ista in/
tueant̄ et ꝓpter ista faciāt quicq̄d
in euangelij p̄dicatione facere iu/
bent̄.eam nanqꝫ intentionē paulo
supius oculū vocauerat duz dixit
Si oculus tu⁹ fuerit simplex totū
corp⁹tuū lucidū erit Si oculus tu
us nequam fuerit totum corpus
tuū tenebrosū erit Ad quartum
qn̄ arguit̄ adinuentio filiorū talis
ꝛc Illa indefinita bn̄ cōcedit̄ pro/
pter abusiones et abusus rerū de
quib⁹ iā dictū est. ꝫ ex ꝫ nō sequit̄
ꝙ ꝯtract⁹ ille de ꝑ se sit illicitus
Ad q̄ntū qn̄ arguit̄ ꝯtract⁹ iste de
quo agit̄ est vsurarius si intelligit̄
quantū est de ꝑ se negat̄ Ad ꝓba
tionez .qz ꝯtract⁹ in quo fieret pa
ctum ꝛc Dico ꝙ nō est simile de il
lo cōtractu qui esset ꝯtractus mu
tui et de isto qui est cōtract⁹ vere
emptionis et si emens viueret vn
decim annos ⁊ illis elapsis recepis
set sūmam.C.lib.pro qua reddit⁹
suos emerat et vltra hoc.x.lib.ni/
hil recepisset vltra sortē et hoc pri
us satis dictum est in soluēdo rō/
nes.H.de gandauo Ad .vi.qn̄
arguit̄ Cōtractui emptiōis ꝛc Re/
spondeo vt supra in solutiōib⁹ rō/
nū.H.de gand̄.ꝙ nō sequit̄ emēs
sperat aut expectat aliq̄d recipere
vltra hoc qd̄ dedit si supuixerit et
diuine dispēsationi placuerit .igit̄
sperat aut expectat aliquid recipe
vltra sortē.non em̄ expectat aliq̄d
recipē nisi qd̄ cadit sub sorte sua ꝓ
ut manifeste patz in alio cōtractu
de redditib⁹ perpetuis Ad.vij.
Rn̄d̄.ꝙ si vendēs habz oculū sim
plicem.i.rectā intētionē et ꝯtract⁹
ꝑficit̄ legitime .tūc ipse nihil cupit
de alieno gratis recipere. nec etiā
sperat emptorē cito moriturū pro
pter ꝫ ꝙ ip̄e de alieno recipiat vel

retineat sed cogitat si emptor diu
supuixerit ita etiā vt vltra p̄ciū p̄/
mo datū notabilē summā recipiat
ꝙ adhuc ipe de tali cōtractu non
habeat dānum ꝫ cōmodū aut lu
crū ꝓpter vsum sibi cōuenientez in
quē cōuertit vel cōuertere p̄t p̄ciū
emptionis ⁊ venditiōis ¶ Itē qñ
dicit̄ in rōne ꝙ si vendēs reddit⁹
ad vitā ꝑ reuelationē sciret illū.s.
emptorē victurū longe vltra tem/
pus per qđ successiue reciperet tā
tum q̄ntū iā simul dat certū est ꝙ
non vēderet sibi volūtarie reddit⁹
ad vitaz nisi egestate coact⁹ qñqz
hoc faceret Dicenduz ꝙ si in tali
casu reuelationis vendēs nō ven
deret reddit⁹ volūtarie ad vitam
nisi egestate coact⁹.non tñ ex hoc
cōtract⁹ ille reddit̄ ex parte vendi
toris illicitus.nec sequit̄ ꝙ vendi/
tor cupiat de alieno recipere gra
tis.vel sperat emptorem cito mori
turū Nō em̄ oportz ꝙ pret̄ intenti
onē qua intēdit per talē cōtractuz
releuare suā egestatē aliquā habe
at intentionē peruersā ¶ Itez nec
hoc est certū ꝙ in tali casu nō ven
deret volūtarie reddit⁹ ad vitam
nisi egestate coact⁹.qz preter talez
egestatē adhuc posset intendē suū
lucrū qđ ex pecunia emptoris ipe
possit habere industriose illā impē
dendo Et tali modo nō vēdit ali
quis reddit⁹ ꝑpetuos vbi certum
est sibi ꝙ emptor per se vel per su
os successores plus receptur⁹ ē q̄z
dedit in cōtractu ¶ Itē qñ dicitur
in rōne quare ergo nō vendens ꝛc
Dico ꝙ illud.quare.q̄rit et q̄ren/
do supponit ꝙ modo vendens de
vita ementis om̄ino dubi⁹ simplici
ter intendat ⁊ libere consentiat ꝙ
emēs vltra dictū temp⁹ equalē pē
sionē recipiat.sed ꝫ nō oportet lo
quendo absolute sicut tangitur in
rōne.licz hoc tñ debent intendere
et velle virtualiter et sub cōditiōe
hoc est si cōtingat emptorez vltra
tale temp⁹ viuere ¶ Ad viij.dicen
dū.ꝙ nō sequitur in hoc ɔtractu
equalit̄ dubiū est an emēs vel ven
dēs lucret̄.igit̄ eos in hoc casu cō
sentire sibi mutuo non est aliud q̄z
vtrūqz ad fortunā ponē si lucret̄
vel perdat Et rō est qz si debit⁹ sit
contract⁹ iste tūc vterqz nō ad for
tunā ꝫ ad rōnē se ponit.ita vt ꝑm
rōnabilē estimationem sūptam ex
ɔsuetudine ⁊ cōi cursu patrie neut̄
eorū dānificet̄.ꝫ tantū valeat vni
scz vendēti preciū qđ accipit.q̄n
tū valet alteri scz emēti redditus
quos emit Et potest esse ꝙ vterqz
habebit lucrum et ɔmodum et si
quandoqz preter cōmunem cur/
suz seu preter ea que in talibus cō
muniter fieri solent vnus eoruz ali
quo casu fortuito superueniente lu
cretur et alter damnificetur de q̄
est dubium et nulla certitudo sal/
tem omnimoda Ex hoc non sequi
tur ꝙ contractus fuerit fortuitus
vel ꝙ contrahentes se posuerunt
ad fortunam Nec etiam est in isto
contractu sicut in ludo taxillorum
eo ꝙ contractus iste dirigitur ra/
tione qualiter non est in tali ludo
saltem in quantum est ex parte lu/
dentium qui fortuitis taxillorꝫ ca

sibus se ɔmittūt ¶ Ad nonū dicē
dum ꝙ emere ꝓ pecunia reddit⁹
pecuniales nō est emē pecuniā suc
cessiue recipiendā saltē formalit̄. ꝫ
est emē ius successiue pecuniaꝫ reci
piendi et de ꝫ satis dictū est circa
principiū scd̄i capl̄i ¶ Ad decimū
dicendū negando illā ꝙ in tali cō
tractu vendēs nullā rē transfert in
ementē. transfert em̄ in eum ius p̄/
dictū qd̄ est res incorꝑalis. et cuꝫ
etiā dicit̄ ꝙ ꝑsona libera nō debe
at reddi censualis. hui⁹ oppositum
sup̄i⁹ videt̄ eē oñsū ¶ Ad xi. qñ dr̄
ɔtract⁹ vere emptionis ɔpetit om
ni etati indifferent̄ salua adequati
one dati et accepti Dicendū ꝙ ꝫ
sit verū intelligendo adequationē
illā ꝓut datū et acceptū cōparant̄
ad vsum hominū in quē nata sunt
venire vt ita sit equalitas dati et
accepti ad talē vsum Et qñ dicit̄
in rōne. iste aūt cōtract⁹ de quo est
ꝑmo ñ ē illi⁹ nat̄e negat̄ Ad ꝓbatō
nē. accipiat̄ iuuenis ꝛc. ɔcedit̄ cas⁹
ille Et qñ ex hoc infert̄ si ergo ibi
debeat eē adequatio rōnabilis de
beret iuuenis tanto pl⁹ dare q̄ꝫ se/
nex. q̄nto pl⁹ victur⁹ esset. negatur
ɔña. qꝛ sicut in redditib⁹ ꝑpetuis
nō est mēsurand⁹ valor reddituuꝫ
ꝑm om̄es et singulos successiuos
eorū ꝓuent⁹. ita ꝙ ꝑm illos q̄ntifi
cet̄ etiā p̄ciū et accipiat̄ equalitas
inter datū ⁊ acceptū. ꝫ poti⁹ valor
vtriusqꝫ scꝫ reddit⁹ et p̄cij ei⁹ et ec̄
equalitas inter ip̄a accipi debꝫ pe
nes grad⁹ vtilitatis ad finē huma
nū ɔsequēdū deꝑuiētis et expediē
tis q̄m quidē vtilitatem homines
habere possūt vel habēt ex eorum
vsu ꝓut supra visū est in capl̄o. iij.
Ita etiā valor redditū ad vitaꝫ
et preciū eorum nō debēt q̄ntifica
ri ꝑm omnes et singulos successi/
uos ꝓuentus redditū quo ad an
nos vite ipsi⁹ ementis. sed penes
vtilitatem predictam que ꝑm rati
onabilem estimationem ex cōmu/
ni cursu et consuetudine patrie ha
beri et cognosci potest pēsatis eti/
am conditionibus ipsius ementis
quo ad complexionem et etateꝫ ⁊
quo ad statum et idoneitatem et
indigentiam persone. et etiam con
sideratis conditionibus venden/
tis quo ad industriam et alia hu
iusmodi ꝑm que pensari possit q̄n/
tum valeat sibi precium acceptuꝫ.
etiam pensata habitudine eorum
scꝫ ementis ⁊ vendentis ad inuicē
Et tunc licet in casu argumenti ra
tionabiliter estimetur ꝙ iuuenis
plus debeat dare de precio q̄ꝫ se/
nex non tamen oportet ꝙ plus
det precise ꝑm proportionem esti
matorum annorum vite sue ad an
nos senis Nec etiā oportet ꝑm ta
lem proportionem plus dare etiā
si ꝓpter dubium tollatur medietas
vel etiā tollant̄ due tres vel hmōi
quote illi⁹ pluris. sed sufficit tanto
plus dare q̄ntū iudicat̄ ꝑm estima
tionē iam dictaꝫ ¶ Ad xij. pecūia
quam dat emens redditus est cer
ti valoris et nō pōt sciri certus va
lor illius qd̄ emere intendit. igitur
si ɔtract⁹ attēptat̄ irrōbilis erit ꝛc
Dicit̄ negādo illā ɔñam. qꝛ ad ꝫ
ꝙ ɔtract⁹ ille sit rōbilis et non ca

sualis nec fatu⁹ non requirit certi
tudo scientie valoris certitudinali
ter q̄ntitatis illi⁹ qđ emitur. ꝫ suffi
cit estimatio verisimilis que fit ꝑm
bonam rōnem. pensatis his q̄ cir
ca illum contractum pensanda sūt
ꝙ illud qđ emitur tātū valet emē
ti q̄ntum pecunia quā emens dat
valet vendenti. tali mō etiam fieri
debet in contractu vbi emunt red
ditus ꝑpetui vbi etiā non potest
ad pūctum sciri aut certitudinalit
q̄ntificari valor illi⁹ quod emitur
nisi modo iam dicto. Ad tertiuz
rn̄detur ꝙ emens redditus ꝑpetu
os non emit ꝑceptionē reddit⁹ ꝑ/
petui. hoc mō scz ꝙ emat recipere
floꝝ. aut aliquid tale perpetue. sic
ratio ista supponit. ꝫ emit ius per/
cipiendi floꝝ. aut aliquid tale per
petue Cōstat aūt ex supra dictis
ꝙ non est idem ius ꝑcipiendi floꝝ
aut aliquid tale ꝑpetue. et ꝑcipere
floꝝ vel aliquid tale ꝑpetue quia
aliquis pōt habē tale ius absqꝫ ꝫ
ꝙ vnq̄ꝫ inde aliq̄d ꝑcipiatur. Ex
hoc patz ꝙ non est idez valor ꝑci
piendi reddit⁹ ꝑpetue modo p̄di/
cto scz ꝙ aliquis percipiat vnum
floꝝ vel aliq̄d tale et valor iuris
ꝑcipiendi vnū floꝝ vel aliq̄d tale
ꝑpetue. Et etiā dato ꝙ cōcederet
illud qđ ista ratio nitit concludē.
scz ꝙ valor ei⁹ qđ ē recipē floꝝ ꝑ/
petue infinite excedit valorem reci
piendi floꝝ per annos vite alicu/
ius. non tamen vere per hoc habe
tur intentum quod fuit ostenden
dum. Nec etiā irrōnabiles ex hoc
vident contract⁹ illi vel saltē alter
istorum ꝓut infert ista rō. quia in
istis cōtractib⁹ non emit valor ꝑ/
cipiendi floꝝ vel aliquid tale ꝑpe
tue parte ex vna. nec valor recipiē
di floꝝ vel aliq̄d tale ꝑ ānos vite
alicuius parte ex altera. sed ius ꝑ/
cipiendi aliquid tale perpetue vel
ad temp⁹ vite alicui⁹ vt ex supradi
ctis apparet Et ideo rō laborat in
eq̄uoco et in falso fundamento
Sed diceret forte arguēs. sit ergo
gr̄a exempli valor iuris ꝑcipiēdi
floꝝ. ꝑpetue. a. et valor iuris ꝑci/
piendi floꝝ. ꝑ annos vite alicui⁹
b. et tūc deducat rō vt prius ⁊ pa
tebit intentū Rn̄đ. ꝙ adhuc non
sequit intentū Nā bn̄ concedit ꝙ
in tali casu. a. se habz ad. c. sicut. b.
ad. d. intelligendo hoc nō ꝑm p̄sci/
sam ꝓportionē vel ꝓportionabili/
tatē mathematicā. ꝫ ꝑm adeq̄tio/
nē moralē. ita ꝙ sicut ꝑm rōnabilē
estimationē nō notabiliter aut in
multo. a. excedit. c. aut ecōuerso. sic
etiā nec in multo aut notabilit. b.
excedit. d. de q̄ adeq̄tione supra vi
suz est capl̄o. iij. Et eo mō eciā cō/
cedit ꝙ ꝯmutādo ꝓportionē sic se
hz. a. ad. b. ita se hz. c. ad. d. Et qn̄
dr̄ ꝙ ꝫ ē fl̄m. qꝛ lōge maior ē ꝓ/
portō. a. ad. b. q̄ꝫ. c. ad. d. illa nega
tur. imo eađ ē ꝓportio si bn̄ rōbili
ter et moralit fc̄a ē vtrobiqꝫ ade
q̄tio Et qn̄ dr̄ ꝙ ꝫ manifestū ē ex
eo ꝙ aliq̄nti ē valoris recipē red/
dit⁹ floꝝ. vni⁹ ꝛc̄ Rn̄t ꝙ n̄ seq̄t va
lor ei⁹ qđ ē recipe floꝝ ꝑpetue ifi
nite excedit valorē recipiēdi floꝝ
ꝑ ānos vite alicui⁹ igit habet illđ
qđ fuit ostendēdū. s. ꝙ maior est

proportio.a.ad.b .q̃z.c.ad.d .nec etiã sequitur ꝙ ergo irrationabiles contractus sint illi ꝛc.nam.a.nõ est valor recipiẽdi florẽ perpetue nec b.est valor recipiendi florẽ per annos vite alicui' Nec penes tales receptiones successiue futuras pensari debet mensura aut equalitas in hmõi contractibus.facta cõparatiõe ad precia rerum.ꝗ.a.est ius percipiendi vnum florẽ perpetue et.b est ius percipiendi florẽ p annos vite alicuius Et ista iura ꝑm rationabile iudicium pẽsata et estimata certam habent inter se proportionem ꝑm quam etiam et.c.q d.eorum precia possunt rationabiliter estimari modo predicto Et per hoc etiam patet ad confirmationem.non em̃ sequitur in redditibus perpetuis valor perceptiõis sine proportione excedit omnem finitam pecuniam.igitur ibi eẽ nõ ꝑt adequatio debita precij ad appreciabile qz in cõtractu vbi emũtur redditus perpetui appreciabile non est ipa perceptio prouentuũ singulorum successiue percipiendorum.sed est ipm ius prouentus percipiendi dum prouenirũt vt sepius visum est Ex dictis põt apparẽ ꝙ nõ oportet aliquẽ taz cere emẽ reddit' ad vitã sic emũtur reddit' hẽditarij perpetui.pz qz in talib' ꝓsiderandum est vt seruet eq̃litas ꝓportionis vtrobiqz iuxta modũ pri' dictũ .ꝗ talis adequatio non seruaret si vtrobiqz idẽ ꝑcium vel eq̃le daret Itẽ sicut.x.q.ij.precaria habens aliquã terrã põt illaz. dare alicui ecclesie et ab illa eccia vsqz quo vixerit recipe terram aliaz valentem plus in triplo q̃z valet terra per ipsuz data Ita etiam videtur ꝙ habens pecuniam pro q̃ potest emi talis terra vel equiualens si dat illam pecuniam ecclesie vt ex illa talis terra ematur .licite potest ab ecclesia recipere ad vitã suam terram aliam in triplo plus valentem.et per consequens redditus tales prouenientes qui vtiqz non possent emi pro tali pecũia pro perpetuo Sed cũ sic dans ecclesie sũmam pecunie vt ex illa pecunia ipa ecclesia emat terram valentem certos redditus nõ det nisi nudam pecuniam in qua nullum ius retinet.idẽ est ac si relinqueret arbitrio et discretioni personaruz illius ecclesie vt illam pecuniam cõuerterẽt in vtilitatez eccie put eis magis expediret .et forte eccia sic est obligata ꝙ oportet eos vendẽ tãtũ vel pl' de terra sua vel de ꝓprijs redditib' vel incurrẽ aliq̃ dãna Et ostat ꝙ tũc magis expedit illã pecuniã solui creditorib' q̃z ꝙ ex illa emat terra et nihilomin' ecclesia ratione illius pecũie ostituit tale ius illã pecuniã tradẽti vẽdẽ videt cũ eq̃ iustez licite ꝗ possit fieri ac si ꝓ tali pecũia immediate ecclesia emẽt aliq̃m terram

Dubiũ q̃ntum

Quinto videndum est an licitum sit emere et vendere pro pecũia reddit' pecuniaz vel aliaz

rerũ vel etiã alias res hũano vsui
ꝯgruas vel nc̃arias puta domum
aut agrũ cum pacto quo emptor
obligatur ad reuendendum rẽ em
ptam venditori scz et quando sibi
placuerit vel infra certum terminũ
vel certos terminos ¶ Ad qđ re/
spondendum suppono primo ꝙ in
emptione et venditione reddituuz
vel aliarum rerum adiectio condi/
tionis et pacti quo obligat̃ emẽs
ad reuendendum rem emptam vẽ
ditori de per se nõ viciat neqz illi/
citum reddit contractum .probat̃
quia in lege diuina nihil illicitum
precipitur.sed conditio reuenditi/
onis in lege diuina inuenitur aliq̃
tempore precepta iuxta illđ leuit.
xxv.Cuncta regio possessionis ve
stre sub redemptionis conditione
vendetur Et sequitur Si attenu
atus frater tu⁹ vendiderit suã pos
sessiũculam et voluerit propinqu⁹
eius potest redimere quod ille vẽ
diderat .sinaũt non habuerit ꝓxi
mum et ip̃e precium ad redimẽdũ
potuerit inuenire cõputabunt̃ fru
ctus ex eo tempore quo vendidit
et qđ reliquũ ẽ reddat ẽptori sicqz
recipiet possessionem suam.ꝙ si nõ
inuenerit manus eius vt reddat p̃
cium habebit emptor quod eme/
rat vsqz ad ãnum iubileum.in ip̃o
em̃ omnis venditio redibit ad do
minum et ad possessorem suum pri
stinum ¶ Conclusio ad quesitum
responsiua Contractus emptiõis
et venditionis reddituum vel alia
rum rerum ad humanum vsum ne
cessariaꝝ vel vtilium cum conditi/
one et pacto quo obligat̃ emptor
ad reuendendam rem emptam vẽ
ditori de per se non est illicitus dũ/
modo debite et rationabiliter ser
uentur substantialia contractus
Et nihil preter conditiõem seu pa
ctuz illud interueniat qđ cedat in
fraudem vsurarum .vel alias vici
are possit contractum Probatur
contractus emptionis et venditio
nis reddituum vel aliarum rerum
vtilium seu pro humano vsu neces
sariarum pro pecunia đ per se nõ
est illicitus.vt patet ex his que su
pra dicta sunt secundo capitulo et
adiectio conditionis seu pacti de
reuendendo rem emptam vendi/
tori ꝛc̃ de per se non viciat contra/
ctum imo potius facit ad hoc ꝙ
fiat pietas ip̃i venditori qui nunc
attenuatus vendit possessiunculã
suam vel redditus in ipsa consti
tutos ad quam possessiunculã, vel
ad quos redditus redire poterit
domino prouidente et fortuna pin
guiori sibi arridẽte Et hanc pieta
tem in veteri lege precepit domin⁹
fieri videlicet ex auctoritate leuit.
preallegata igiur adiectio conditi
onis vel pacti de per se contractũ
ipsum non viciat sed magis iustifi
cat et per consequens totus con
tractus cum adiectione tali nõ est
illicitus quantum est de se ¶ Dixi
autem notanter dummodo seruen
tur debite et rationabiliter substã
cialia contractus vt scz ibi sit con
sẽsus liber vtriusqz vẽdentis scz et
emẽtis et ibi sit precium et merx
scz res que emitur et qđ emat̃ pro

iusto precio rationabiliter taxato
qđ fieri pōt taxādo valorez rei q̄
vēdit̄ ꝑm consuetudinez regionis
loci et tp̄is et ꝑm ea q̄ ꝑm iudiciū
bone rōnis expedire vidētur vtri/
q̄z scz ementi et vendenti ac etiam
reipublice ita ꝙ ibi fiat adequa/
tio dati ⁊ accepti ꝑm proportionē
quam habent ad vsum hominum
in quem veniunt seu nata sūt veni/
re Si vero propter adiectionē cō
ditionis minus detur đ precio q̄z
res empta valet iuxta rationabilē
estimationem .credo ꝙ cōtractus
sit illicitus.quia contra equitatez
iustitie cōmutatiue Qđ probat̄ qr
adiectio talis conditionis nullum
facit preiuditiuz emptori ꝑm verā
equitatē iustitie ɔmutatiue. igitur
repugnat equitati iustitie cōmuta
tiue minus dare pro illa re propt̄
conditionem adiectā talem .et per
consequens cōtractus reddit̄ illi/
citus si minus datur de precio q̄z
res empta valet.presertim quādo
venditor libenter haberet integre
precium iustum.sed ꝓpter necessita
tem vrgentem cogitur recipere mi
nus Antecedens probat̄.quia vel
emptor rem emptam obtinebit p/
petue pro se et pro heredibus suis
venditore nūq̄z perueniēte ad pin
guiorem fortunam.vt aut per se ⁊
suos heredes vl̄ proximos possit
eaz recuperare.aut non obtinebit
emptor rem emptam perpetue ꝫ
quādoq̄z oportebit eum rem illaz
reuendere ꝓpter adiectionē condi
tionis Si primū constat ꝙ tantuz
habet in tali contractu ac si illa cō
ditio nunq̄z esset adiecta .igit̄ ad/
iectio conditionis nulluz facit sibi
preiudicium.et ꝑ cōsequens si mi
nus dedit iusto precio vēditor dā
nificatus est per ipsum et ipse em
ptor ꝑm deum et bonam racionez
tenetur ad interesse Si dat̄ scđm
scz ꝙ quādoq̄z oporteat euz reuē
dere rem emptam.tunc si emisset il
lam rem pro iusto precio.totum si
bi redditur qđ exposuit et cū hoc
lucratur fructus đ re empta per/
ceptos ꝙ sibi deberet sufficere ꝑm
veram equitatem ɔmutatiue iusti
cie.igitur iterum in tali casu addi/
tio cōditionis illius nullum facit
sibi preiudicium Et per ɔsequens
si minus dat iusto precio cōtract⁹
ex parte illius redditur illicitus et
venditor iniuste damnificatur per
hoc ꝙ medio tempore defectū ha
buit in iusto precio qđ sibi pro re
sua vendita debebatur Item si/
cut patet ex auctoritate superius
allegata Leuit.l.xxv. De⁹ voluit ꝙ
tempore illo scz legis veteris em
ptores possessionum obligati essēt
ad reuendendum eas venditorib⁹
quando eas possint redimere et
vltra hoc ꝙ fructus medio tempo
re perceptos in sortem computa/
rent et solum qđ de precio prime
emptionis residuum esset accipe/
rent Sed ad hoc non fuissent diui
na ordinatione obligati si per hoc
fuissent damnificati aut contra eq̄
tatē ɔmutatiue iustitie g̃uati Igit̄
nūc a mlto fortiori nō dānificant̄
nec cōn eq̄tatez ɔmutatiue iustitie
grauant̄ si dato iusto p̄cio plene

correspondente valore rei empte obligentur ad reddendam rē emptam venditori quādo eā poterit redimē ꝑ eodem p̄cio et cum hoc lucrentur fructus medio tempore perceptos Sed dicis res empta ꝓpter obligationem emptoris ad reuendendū minus valet ipsi emptori. q̄z si talis obligatio nō esset igit̄ ꝑm equitatē iustitie cōmutatiue remissi⁹ potest emi cum tali obligatione. q̄z sine illa ¶ Itez ɔtractus in quo fit obligatio emptoris ad reuendēdum rem emptam venditori quādo voluerit vel omni scz tempore vel quolibet anno certo tēpore assignato vel certis temporib⁹ assignatis non est contractus verus vere emptiōis et vēditionis. ꝫ quasi mutuū. Igit̄ ɔclusio qua responsū est ad dubiū istd̄ non videt̄ vera. añcedens ꝓbatur quia rōne veri et ꝓprij cōtract⁹ emptionis et vēditiōis neuter cōtrahentiū obligat̄ alteri Rō est qꝛ vi hmōi ɔtract⁹ eque plene res vēditoris fit ipi⁹ emptoris sicut ecōuerso pecunia vel res ēptoris fit possessio vēditoris. sic em̄ erat qñ res ꝑ se cōmutabat̄ et nō min⁹ modo Igit̄ clarū est ꝙ rōne contract⁹ in quo iuxta legalē estimationē eq̄le datur vel ɔmutat̄ ꝑ eq̄li vn⁹ non obligat̄ alteri in aliq̄ cū ibi recipiat vterq̄z eq̄ualēs ꝑ re sua. h̄ autē fit in cōtractu emptiōis et vēditionis q̄ exercet̄ ꝑm medium iustitie ɔmutatiue q̄ in equalitate cōsistit valoris eoꝝ. que ɔmutant̄ vt apparet. v. Eth̄. igit̄ ꝛc ¶ Item ꝓpter obligationem hmōi emptor non est cert⁹ de possessione rei empte ꝑ quodcūq̄z temp⁹ et ita non semꝑ potest ea ꝑ arbitrio suo secure vti nec pro vtilitate sua plene de ipa disponere cōmutādo vel locando vel alias cū ipa vt placet faciēdo et per ɔsequens nō est dominium rei ipius translatū in ipm. cū tamē dominiū pecunie vel rei quaz pro ipa dedit vēditori sit plenarie trāslatum in ipm. non est ergo quo ad hoc equalitas in tali cōtractu verbi gratia Aliquis emit equum vt post oportūo tempore in eo merces deferat aut aret tēpore eodez cum iam est equus in labore. vēditor petit ipm sibi reuēdi in quo casu turbaretur emptor et damnum irrationabiliter incurreret et simili modo fieret in rebus alijs q̄ emi⁊ vendi solent. si emptor obliget̄ ad reuendendum indilate venditori quandocūq̄z petit vl' exigit ¶ Ad primum istorum quando arguitur res empta propter obligationem ꝛc. Hic forte posset dici simpliciter negando illam eo ꝙ obligatio q̄ cadit solum in personam non diminuit valorem rei venalis. sic̄ obligatio que cadit in rem ipsam aliquo censu vel seruicio grauans ergo propter obligationem emētis ad reuendendum rem emptaz nō valet minus res ꝑm se q̄z si illa obligatio impertinens valori rei non esset. irrationabiliter ergo prescise rōne hmōi obligationis remissi⁹ res emitur Sz ista solutio non videt̄ sufficē qꝛ sustinētes opinionez

cõtrariã dicere possent ꝙ licet talis obligatio non faciat rem ẽptã min' valẽ ꝑm se q̃z si obligatio nõ esset. tamẽ videt ꝙ faciet eam minus valere emptori. qz cũ illa obligatione nõ taz plenũ et liberũ habet dominiuz rei empte sicut si illa obligatio nõ esset Et etiã quãdo in hac solutione dicit ꝙ obligatio que cadit solũ in psonã non diminuit valorẽ rei venalis. q̃uis hoc verum sit q̃ntificando valorez rei ꝑm se. non tñ sp videt verũ q̃ntificando valorẽ illũ in respectu ad psonã que ꝓpter rem illã obtinẽdã sic obligat. posset nanqz psone imponi obligatio aliq̃ seruitutis vel alia q̃ ipam sic aggrauaret ꝙ melius esset sibi etiã rẽ ipam simpliciter non habẽ q̃z ipam sic obligari Posset etiam obligatio eẽ talis ꝙ habitio seu possessio illi' rei sibi valeret in duplo min' q̃z si illa obligatio q̃ in suã psonã cadit nõ esset q̃ p osequẽs ꝑm verã eq̃tatẽ iustitie cõmutatiue aliq̃s licite posset emẽ rem aliquã cũ aliqua tali obligatione in suaz psonam cadente in duplo remissius q̃z si talis obligatio nõ esset Solutio igit ꝓdicta nõ videt sufficere. qz nimis generalit loquit de obligatiõe psone volẽs ꝙ rõne nulli' talis obligatiõis q̃ solum cadit in psonã res emi posset remissi' rõnabilit et licite cui' oppositũ iam ostẽsũ est ¶ Alit ergo descẽdendo ad spẽm hui' obligationis de qua nũc agit Rñdend ꝙ licet res empta ꝓpter obligationez emptoris ad reuendẽdũ eandẽ min' sibi videt valere q̃z sine illa ꝑm estimationẽ eoꝝ qui corruptũ hñt iudiciũ et suaz sequũtur inordinatam cupiditatẽ. non tñ min' valet sibi ꝑm verã equitatẽ iustitie omutatiue quã recta ratio dictat et lex charitatis iubet. nam homo dat' ẽ homini in adiutoriũ et releuamẽ ita vt alter alterius onẽa portet q̃ indigentiam eius releuet ꝑ loco tempore et negotꝗs hoc expostulantibus seu requirẽtibus. hoc vti q̃z dictat naturalis ratio. hoc req̃rit hominum societas politica eo ꝙ hõ sit animal politicum q̃ ciuile vt patet primo politicorum Et ꝗ etiam iubet lex charitatis dicens Diliges proximum tuum sicut te ipsuz. Matꝗ. xxij. Sed hec dilectio non solũ seruanda est in corde aut proferenda ore sed etiam exhibenda opere Juxta illud prima Joꝗ. tertio Non diligamus verbo vel lingua ꝗ opẽ et veritate Sed manifeste contra hoc rationis dictamen et contra legem charitatis facit qui in predicto contractu propter obligationis adiectionez ad reuendendum notabiliter aliquid diminuit ꝗ iusto precio quod sine tali cõditione res ipsa venalis valeret. eo ꝙ dato iusto precio emptor non haberet damnum sed lucrum prout patuit in probatione conclusionis ad istud dubium responsiue et per diminutionem iusti precꝗ grauat et damnificat proximum suũ contra equitatẽ iustitie naturalis rõnis q̃ legis charitatis

¶ Ad scdm obiectũ q̃ arguitur

cõtractus quo fit obligatio ẽpto/
ris ꝛc Rñdeo negando antecedẽs
Ad pbationẽ cũ dicit q rõne p/
prij et veri cõtract' emptionis et
venditiõis neuter cõtrahẽtiũ obli
gat alteri Rñd cõcedẽdo illam in/
diffinitã vt ponit de aliquo otra
ctu tali et ex hoc nihil sequit ad p/
positũ de otractu de quo nũc agi
tur Si autẽ aliquis dicat q rõne
nulli' otractus emptiõis et vendi
tionis.alter contrahentiũ obliget
alteri.hoc negãdũ est cũ ex lege di
uina supius allegata habeam'ꝶ
fuisse aliqñ in precepto q emptor
obligat' esset ad reuẽdendum pos
sessiunculam emptam venditori vel
alicui de suis pinqs Ad pbatio
nem cũ dicit q vi contract' hmõi
scz emptiõis et venditionis eque
plene res vẽditoris fit ipi' empto
ris sicut ecõuerso Dico q ꝶ nõ sp
oportz.qr aliqs pt vẽdere domũ
agrum vel equũ vel aliquid hmõi
alteri quo ad prietatẽ.et tñ reser
uare sibi ipi ꝶ idẽ quo ad certum
vsũ p aliquo tpe puo vel etiã ma
gno Item nõ sequit in cõtractu
isto vel illo res venditoris plene
fit emptoris.et ecõuerso put eciã
ocedit fieri in cõtractu de q̃ nunc
agit.igit neut cõtrahentiũ alteri
obligat.qr cũ plena trãslatiõe do
minij alicui' rei quo ad prietatẽ
et vsũ in ipm ẽptorẽ.bñ stat obli/
gatio ipi' ẽptoris vl ad reuẽdẽdũ
vel ad aliqd aliud in otractu expl
sũ Ad tertiũ cũ arguit pter ob
ligationẽ hmõi ꝛc ocesso toto añ/
cedente negat oña q̃ inferit.et per
oñs nõ est dominiũ rei illi' trãsla
tum in ipm nã sicut rem aliquã scz
domũ agrũ vel equũ ꝛc sup quam
habz plenũ dominiũ quo ad pri
tatẽ et vsum pt vel ex amicicia vel
ex alia cã voluntarie exhibẽ altẽi
et etiã se obligare q velit rem illã
alteri vendẽ p notata sũma pecu
nie qñcũqz illi placuerit ita vt p'
talem obligationẽ nõ fit certus p
qdcũqz temp' de possessione illi'
rei sue.et ita non sp possit ea p ar
bitrio suo vti nec pter necessitatẽ
suã plene disponere .tamen qzdiu
alter non emit eam apud ipsũ ma
net illi' rei dominiũ nec pter ob/
ligationẽ illam perdit dominium.
quia nõ .trãsferit ab ipo in illũ cui
se obligauit anteqz ille emat eam
Sic in posito nro nõ sequit Em
ptor nõ est cert' de possessione rei
alicui' empte per qdcũqz tẽp' fu/
turũ pter obligationẽ ad reuẽdẽ
dũ.igit in ipm nõ est trãslatũ do
miniũ rei.imo tam veracit in ipm
trãslatũ est dominiũ illi' rei ac si il
la obligatio nõ essz.nec obligatio
facit dominiũ illi' rei manẽ vl eẽ
apud venditorem sed facit posse
transferri in ipsum per nouam illi/
us rei reemptionem Item si ve/
ra esset dicta consequentia seque/
retur q null' mortalis homo ha/
beret dominium alicuius rei quia
nullus talis est certus de vita sua
per quodcunqz tempus Igit nul/
lus talis est certus de possessione
alicuius rei tẽporalis per qdcũqz
tẽp' Ex his pz q eẽ nõ sequit ex
pdco añte q nõ fit eqlitas in tali

contractu qꝛ talis incertitudo omnis rei de qua dicit̄ in añcedēte et etiā obligatio ex qua orit̄ talis incertitudo in nullo tollit aut diminuit equitatē in tali cōtractu eo ꝙ in plena ꝑtāte emptoris sit talē rē cū tali obligatione nō emē nec est verisimile ꝙ cuꝫ obligatione ex q̄ orit̄ talis incertitudo rem aliquaꝫ emeret. nisi sibi appareret ꝙ exinde nullū dānū incurreret. aut etiā incurrere posset. verbi gr̄a Emo librum al quē cū tali obligatiōe ꝙ reemat vēditor qñcūqꝫ sibi placuerit. nullū est mihi dānū. et si añ reemptionē ysus sum libro. erit mihi lucrū et ita in multis cōsimilib⁹ exemplificari possit ¶ Itē talis cōditio vel obligatio fuit in lege veteri p̄cepta. vt patꝫ leuitl. xxv. igit̄ nō tollit equitatem in cōtractu Item respōderi pōt ad isti⁹ rōnis añs. ꝙ ip̄m nō est verū si intelligitur vniuersalit̄ de omni tali cōtractu reemptiōis. nā si apparet ēptori incertitudo illa d̄ qua in antecedēte dicit̄ ꝙ sit vel eē possit p̄iudicialis aut ꝑniciosa cōtract⁹ hmōi talit̄ circūstātiōari p̄t et eē solet ꝙ emptor ip̄e damnificari nō p̄t cōiter saltē et regularit̄ nec ꝑ aliquez modū discōuenientē sibi ꝯpelli ad reuendendū Vñ inter ceteras circūstantias et conditiōes hmōi cōtract⁹ statui solet vnū certū temp⁹ vl̄ duo vl̄ tria certa tp̄a āni imobilia. vbi gr̄a festū michaelis philippi et Jacobi ꝛc quo tp̄e vel q̄bus temꝑib⁹ vēditor quolibꝫ anno reemere p̄t rem a se p̄us venditā Et qñ aliquo taliū tēporū occurrente venditor nō reemit rē illā tunc emptor secure possidet eam illo toto āno si solū in contractu vn⁹ talis termin⁹ est statut⁹ vel vsqꝫ ad aliū terminū si plures alij t̄mini sūt statuti Similit̄ tales possūt appōi cōditiones et circūstātie in hmōi cōtractu q̄bus sufficienter caueat̄ ne ēptor impediat̄ quo min⁹ de re empta ꝑ sua vtilitate plene possit disponere. cū in ip̄m rei empte dominiū plene trāsferat̄ ¶ Ex his patꝫ etiā quid sit dicendū ad h̄ q̄d i eodem argumēto dicit̄. verbi gr̄a aliquis emit equū. ꝛc qꝛ si oportuno tempore in eo merces deferat aut aret vēditor nō p̄t eum ꝑ tunc impetē de reuēditione. ꝫ oportꝫ eum expectare tempus statutū

¶ Dubiū sextum

Sexto videndū an licit⁹ sit ꝯtractus quo aliq̄s super hereditatē suam quocūqꝫ mō nominet̄ vēdit alteri vnū talētum ꝑ octo talētis denarioꝝ wienēsiū soluendū ad tria tp̄a in anno. scꝫ in natali dñi In die sc̄i Georgij et in die sc̄i. Michaelis. hac adiecta cōditione ꝙ venditor plenā habꝫ ꝑtātē reemēdi eūdē cēsū qñ p̄t et vult ꝑticularit̄ aut simul sꝑ vnū talentum reddituū ꝑ octo talentis wienñ redimē Respondetur. ꝙ si octo libre sunt iustū p̄ciuꝫ rōnabilter taxatū et consuetū dari in patria vbi fit talis ꝯtract⁹ ꝑ redditu seu cēsu ꝑpetuo vni⁹ libre sine adiectiōe ꝯditōis reemēdi tūc

contractus ille quantū est de se lici
tus est nō repugnās legi naturali
diuine vel humane ꝓut patet suffi
cienter ex his que dicta sūt in ca.v
immediate precedēti Si aūt.viij.li
bre sūt notabiliter min⁹ iusto p̄cio
dari consueto pro redditu seu cen
su vni⁹ lib.perpetuo.tūc distinguē
dum est.quia illa minoratio precij
aut fit ꝓpter aliquā piam et rōna/
bilē causam cū cōsensu mere volū
tario venditoris vt scz redditus
emantur ad prouisionē q̄ncūqz pi
am ⁊ rōnabilē pauperū vel aliaꝝ
personarū vtiliuz in republica et
ob hoc vēditor ꝑatus sit dare de
suo et remittere partē de p̄cio tūc
iterū licitus est contract⁹ quia sic
venditor posset dare gratis alteri
censum aliquē talē super domum
vel aliā rē suā Ita ec̄ pōt dare vel
vendere pro p̄cio q̄ntūlibet par/
uo Aut talis minoratio p̄cij fit si/
ne consensu mere volūtario vendi
toris quia scz angustiat⁹ cogit̄ rē
suā vendere ꝓ minori q̄z valet et
emptor non habz causā minorādi
preciū nisi p̄cise ꝓpter adiectionez
ꝯditionis reemendi et tūc cōtra/
ctus ex parte emptoris est illicit⁹
viciosus et iniust⁹ repugnans eq̄/
tati iustitie ꝯmutatiue et legi natu
rali ac diuine ꝓut supra ostēsum ē
in ca.v.precedēti Itē confirma
tur hoc idē qr dicit hugo de sācto
vict.libro p̄mo de sacramētis ꝑte
xij.ca.iiij. Sub lege naturali duo
p̄cepta fuerūt scz qd̄ tibi non vis
fieri.alteri ne feceris.et quecunqz
vultis vt faciant vobis homines.
ea ⁊ vos facite illis.Sz ꝯtra vtrū
qz istorū preceptorū facit emptor
minorando p̄ciū dicto mō in con
tractu p̄dicto.qd̄ probatur.qr qñ
talis minoratio p̄cij fit p̄cise ꝓpter
adiectionem ꝯditionis reemendi
tūc venditor ex indigētia et neces/
sitate qua vrget̄ min⁹ iusto precio
recipit pro sua re et patit̄ se dāni/
ficari ꝓpter hoc vt vrgentez nc̄ita
tem suā ⁊ indigentiā aliqualit̄ rele
uet Constat aūt ꝙ emptor nō vel/
let hoc sibi fiēi ꝙ in tali casu sic dā
nificaret̄.ꝫ poti⁹ vellet ꝙ iustū pre
ciū sine diminoratione ꝓ sua re si/
bi daret̄ et cū h̄ ptās reemendi rē
suā qñ posse sibi ex suꝑna clemen
tia ꝯcederet̄ igit̄ dū ip̄e emptor i
hoc casu dat venditori min⁹ iusto
p̄cio ꝓ re sua ꝓpter adiectionē cō
ditionis facit alteri qd̄ sibi nō vel
let fieri.et similit̄ nō facit alteri qd̄
sibi vellet fieri .q̄re sequit̄ ꝙ facit
ꝯtra vtrūqz p̄ceptuz legis nature
Itē ꝑm hugonē li.et ꝑte q̄b⁹ su
pra.ca.i.hec duo p̄cepta natural̄
legl. ꝑ legē scriptā lati⁹ explicata
sc̄ ⁊ distincta ꝑ alia septē p̄cepta q̄
scd̄a tabula ꝯtinebat in q̄b⁹ ostē/
dit̄ q̄lē se debeat hō exhibē erga
ꝓximū quēadmoduz in trib⁹ p̄ce
dentib⁹ p̄mōstrat̄ q̄lē se debeat hō
exhibē erga deū. Qñ pz ꝙ ēptor
in casu p̄dicto faciēs cōn illa duo
p̄cepta legis naturalis facit cōtra
septē p̄cepta scd̄e tabule legis di/
uine de q̄b⁹ habet̄ Exod̄.xxix.ꝑ q̄
p̄dicta duo precepta naturalis le
gis distincti⁹ sūt explicata q̄ rursū
quasi in vnum redigēs dñs salua

tor noster Mat. vij. dicebat Omnia quecumque vultis vt faciant vobis homines. et ea vos facite eis. hoc est enim lex et prophete Unde patet quod in tali contractu emptor facit contra precepta moralia semper stabilia et obligantia legis diuine vtriusque testamenti veteris et noui in his que pertinent ad dilectionem proximi Item talis facit contra precepta dilectionis dei quem non vt debet diligit. dum .s. dicto modo contra dilectionem proximi facit vt dicitur .i. Joh. iiij. Qui non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt quomodo potest diligere? et hoc mandatum habemus a deo. vt qui diligit deum. diligat et fratrem suum Et ob hoc etiam apostolus paulus .i. Tessal. iiij. ad materiam istam singulariter descendens dicebat Ne quis supergrediatur neque circumueniat in negotio fratrem suum. quoniam vindex est dominus Item .i. Joh. ij. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habentem et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo? Sed in hoc casu emptor substantiam huius mundi habet et videt fratrem suum necessitatem habere ita vt compellatur supra se et hereditatem suam censum annuum vendere a quo inhumane clausit viscera sua cum non solum non sit ei paratus subuenire vel dando vel mutuando. sed tanquam crudelis exactor ipsum vrgeat ad accipiendum supra se graue onus annui census absque hoc quod recipiat equalens in precio et ita absque pietate imo cum impietate supergreditur fratrem suum in negotio In tali itaque contractu refrigescit charitas et abundat iniquitas hominum eorum de quibus in psalmo .xvi scribitur. Oculos suos statuerunt declinare in terram. hoc est secundum Augustinum super eundem locum psalmi. Intentionem cordis sui statuerunt declinare in ista terrena quorum vtique finis interitus prout dicit apostolus ad philippenses .iij. Quibus etiam Isaias comminatur dicens ve qui coniungitis domum ad domum et agrum agro copulatis vsque ad terminum loci Isa. v Quibus etiam Jacobus apostolus ait Agite nunc diuites plorate vlulantes in miseriis vestris que aduenient vobis thesaurisatis vobis iram in nouissimis diebus Jacobi. v.

Dubium vij

Dubium. vij an in huiusmodi contractu vbi venditor angustiatus et necessitatus vendit super se vel super aliam rem vel possessionem suam vnam libram. redditum per viij. libras iuxta modum expressum in principio. ca. precedentis licitum sit apponere talem penam quod quoncumque venditor non soluit emptori in termino assignato quod ex tunc emptor agit super bona illa quatuor vicibus et in quarto termino iuridice sententietur sibi quod protractus census iam amplius super vltra xiiij dies debeat duplicari tam diu donec illa bona non plus valeant quam census non solutus sic multiplicatus. et tunc ipsa bona adiudicentur emptori obtinenda libere et quiete pro suo censu non soluto Respondeo quod appositio pene secundum modum expressum in ista questione iniusta est penitus et iniqua repugnans iuri naturali et diuino quo quilibet homo obligatur ad releuandum proximum suum angustiatum et necessitatum quando conuenientur hoc facere potest et sui interest Talis autem appositio pene est ad exhereditandum et deprimendum

et extreme angustiādū ꝓximū qñ/
cūqꝫ reddit̄ impotēs ad soluēdū
talē cēsū in t̄mino p̄fixo.igit̄. Vñ
omnis talis emptor talē penā ad
ñciēs impi⁹ est crudelis et iniqu⁹
Nā si iust⁹ essꝫ cōtra eq̄tatē iustitie
naturalis et diuine non vellet taꝫ
crudelit̄ absqꝫ misericordia agere
cū ꝓximo Vñ de iusto dicit̄ in ps̄
xxxvi.tota die miseret̄ et cōmodat
et ibidē.iust⁹ aūt miseret̄ ⁊ retribu/
et Et si dicis iust⁹ ꝑ se pauꝑ est et
inops q̄d ergo retribuet? Rñr ꝟm
augl.suꝑ eūdē locū psal̄. Et si pau
per ē etiā sic diues ē.tu tm̄ ad diui
tias ei⁹ pios oculos intēde.respi/
cis em̄ areā inanē.ꝯsciētiā deo ple
nā nō respicis.nō habet extrinsec⁹
facultatē.ꝫ hꝫ intrinsec⁹ charitatē
Etem̄ si habꝫ foris facultatē dat
ip̄a charitas Si aūt nō inuenit fo
ris.q̄d det.dat beniuolētiā.p̄stat
ꝯsiliū.si p̄t p̄stat auxiliū.si p̄t ad e/
xtremū.si nec ꝯsilio nec auxilio ad
iuuare p̄t vl̄ voto.adiuuat.vl̄ orat
ꝓ tribulato. Hec augl. Sed ēptor
talē penā adñciēs.talē modū non
seruat erga ꝓximū ꝫ ꝯtrariū.igit̄
nō ē iust⁹.ꝫ iniust⁹ et iniqu⁹ Vnde
Exod̄.xxij.p̄ceptiue dicit̄ Si pecu
niā mutuo dederis ꝓpl̄o meo pau
peri q̄ habitat tecū.nō vrgebis eū
q̄i exactor Et scriptura tā noui q̄ꝫ
veteris testamēti de h̄.s.d̄ nō gra
uādo ꝫ poti⁹ adiuuādo et releuā
do ꝓximū abūdat Quapropt̄ nō
apparet ꝙ in aliq̄ casu aliquis ad
talē penā posset ꝓcedē licite nisi i
tali casu vbi vēditor bñ essꝫ in sol/
uēdo et ex mera ꝓteruia cēsū soluē
nollet tūc forte in penā ꝯtumacie
et ꝓt̄uie sue possꝫ cōtra ip̄m sic ꝓ/
cedi Nec tñ videt̄ ꝙ i tali casu em/
ptor totū in q̄ vēditor ꝯdēnat̄ sibi
possit imbursare .ꝫ habito toto il/
lo q̄d suū ē residuū dādū ē paupi
b⁹ vl̄ i aliq̄ aliū vsū piū ꝯuertēdū

Dubiū octauū.vtrum prin
ceps aliquis licite et iuste
ꝟm deū possit statuē ꝙ ge
neralit̄ in toto dñio suo in cōi cō/
tractu ēptiōis et vēditiōis reddi/
tuū siue emant̄ ꝓ ꝑsōa vl̄ ꝑsōis si/
ue ꝓ eccīa vel eccīijs vel q̄lit̄cūqꝫ ꝓ
dinis agēdis officijs ⁊ sic de silib⁹
seruari debeat mod⁹ i dubio.vi.c.
exp̄ss⁹ vt scꝫ reddit⁹ vni⁹ lib̄.ꝓ viij.
lib̄.emat̄ cū adiectiōe ꝯditiōis re/
emēdi Rñr si viij.lib̄.sūt notorie et
notabilit̄ min⁹ iusto p̄cio dari con
sueto ꝓ cēsu vni⁹ lib̄.ꝑpetuo cōit̄
in aliq̄ t̄ra vel dñio.tūc nec impa
tor nec rex nec aliq̄s p̄nceps vel
dñs illi⁹ t̄re p̄t licite et iuste statuē
ꝙ hmōi ꝯtract⁹ ab oib⁹ d̄ illa ter
ra vel dñio reddit⁹ emē aut vēdē
volētib⁹ regularit̄ obꝟuet̄ Proba
tur.talis ꝯtract⁹.sine mere volūta
rio ꝯsēsu vēditoris ē iniust⁹ repu/
gnans eq̄tati iustitie ꝯmutatiue et
diuine legi.vt oñsū ē in rñsione ad
vi.dubiū Sꝫ ꝙ venditor penuria
angustiat⁹ vēdit in bonis suis hu
iusmodi cēsū siue redditū ꝓ tali p̄/
cio scꝫ cēsū vni⁹ lib̄.ꝓ viij.lib̄.q̄ sūt
min⁹ iusto p̄cio nō facit h̄ ex ꝯsēsu
mere volūtario.cū q̄ntū in se ē vel/
let hr̄e iustū p̄ciū .ꝫ facit h̄ ex vna
ꝑte nc̄itate vrgēte.ex alia ꝑte sta
tuto restringente Et ita licet ibi sit

cōsensus aliquo mō volūtarius si/
cut dicim⁹ ꝓficientē merces in ma
re ne omnino ꝑiclitet̄ in corpe vbi
est volūtariū mixtū cū violētia co
gente. nō tñ est ibi ɔsēsus mere vo
luntari⁹. ideo ɔtractus iste ob hoc
est iniustus legi repugnans nature
et diuine Sed nec rex nec impera/
tor aut p̄nceps vel dñs pōt licite
aut iuste aliq̄d tale statuē ꝓut ma
nifestū est cuilibz habēti vsuz rō/
nis Nā sicut ait Augl. in p̄mo li. d̄
libe. ar. In tꝑali lege nihl est iustū
aut legitimū qd̄ nō ex eterna lege
hōines sibi dēiuauerint. ꝫ quicq̄d
repugnat legi diuine etiam repu/
gnat legi eterne a qua immedia/
te est lex vtraqz scz noui et veteris
testamēti. et ob h̄ etiā diuina sapiē
tia ꝓuerb̄ viij. dicit Per me reges
regnāt et legū ɔditores iusta dis/
cernūt Item iudex vel p̄nceps sub
ptāte supioris ɔstitut⁹ a q̄ totū ei⁹
pendet iudiciū aut dñiuz seu p̄nci
pat⁹. nihil p̄t licite aut iuste iudica
re aut cōstituē qd̄ excedit limites
ɔmissionis sibi facte a ptāte supi/
ori. aut ꝙ aliq̄ mō sit cōtra intēti
onē aut ordinationē ptātis supio
ris. igit̄ null⁹ iudex vel p̄nceps ter
ren⁹ p̄t facere iudiciū vel statutuz
licite et iuste qd̄ sit repugnās legi
q̄ immediate exp̄mit intētionē sup̄
me ptātis scz diuine cui oēs princi
pes et iudices finiū t̄re sb̄dunt̄ In
talib⁹ ergo iudicijs aut statutis di
uine legi repugnātib⁹ nulli p̄ncipi
aut iudici obediēdū ē imo potius
resistēdū Vñ Augl. li. d̄ natura bo
ni Si illud iubeat ptās qd̄ nō de/
beas facē. hic sane ɔtēne ptātē ti
mendo ptātē maiorē ip̄os hūana
rū rerū grad⁹ aduerte Si q̄d ius
serit curator nūq̄d faciēdū ē. si cōn
ꝓcōsulē iubeat rurs⁹ si q̄d ip̄e pro/
cōsul iubeat et aliud iubeat impa
tor. nūquid dubitat̄ illo contēpto
isti eē seruiēdū? Ergo si aliud impe
rator aliud de⁹ iubeat ɔtēpto illo
obtꝑandū est deo. ptāti ergo dia
boli vel hominis tūc resistam⁹. cū
aliq̄ cōtra deū suggesserit in q̄ d̄i
ordinatiōi nō resistim⁹ ꝫ obtꝑam⁹
Sic em̄ de⁹ p̄cepit vt in malis nul
li ptāti obediam⁹ Itē om̄is lex
siue ɔstitutio humana iusta a lege
naturali deriuat̄. igit̄ om̄is lex seu
ɔstitutio p̄ncipis vel alteri⁹ homi
nis legi naturali ɔtraria nō ē lici
ta neqz iusta Dñs ꝓbat̄ qꝛ i hūa
nis reb⁹ nihil ē iustū a rectū nisi cō
forme recte rōni seu regule rōnis
Prima aūt regula rōnis est lex na
ture igit̄ ꝛc. Vñ om̄is lex hūanit⁹
posita in tātuz habz de rōe legis
inq̄ntū a lege nature deriuat̄ ⁊ est
ɔformis rōni Si vero in aliq̄ a le
ge naturali discordat iaz non erit
lex. ꝫ legis corruptio Hec ē ec̄ sen
tētia sācti Thome in p̄ma scd̄e. q.
xcv. iiij. capitulo

Dubiū. ix. An p̄nceps sta
tuere possit licite de cēsib⁹
añ statutū illud suū ɔpatis siue ꝑ/
petuo siue reemēdū ꝓ p̄cio tūc cō
ditionato in cōtractu ꝙ generalit̄
q̄libz vēditoꝝ hmōi reddituū aut
aliq̄s de heredib⁹ suis ptātē habe
at reemēdi reddit⁹ hmōi ita ꝙ sꝑ
ꝓ viij. lib̄. denarioꝝ wieneñ reemē

possit vnū talentū reddituū ? Rñr
ꝙ princeps ꝑ nullū statutū suū p̄t
licite ⁊ iuste facere vel ordinare ꝙ
generalit̄ vigore illi⁹ statuti cēs⁹ añ
illi⁹ statuti editionē cōpati redimi
vel reemi possint ꝓ viij. lib. vna a
vēditorib⁹ vel hēdib⁹ illoꝝ cēsuuz
qñ eis placz siue placeat siue displi
ceat ēptorib⁹. ꝓbat. p̄nceps circa
bona imobilia vt sūt dom⁹ agri vi
nee et alie possessiōes ac etiā ānui
reddit⁹ q̄ int̄ imobilia ꝑm iura cō
putant̄ vt patz in clemētinis exiui
de verboꝝ significatiōe regularit̄
et generalit̄ statuē vel disponē nō
p̄t in p̄iuditiū eoꝝ quoꝝ p̄ncipali
ter int̄est q̄rū demerita nō exigunt
vt grauentur. nec euidens vtilitas
aut nc̄citas in republica vel alijs
negotijs vl̄ factis ꝓpt̄ quā vtilita
tē merito grauari debeāt ad h̄ cō
pellit Et rō ē. qꝛ tollēt ius alteri⁹
sine rōnabili cā qd̄ facē nō p̄t. cū
sit ɔtra dictamen naturalis rōnis
vt notū est. ꝫ hmōi statutū esset p̄/
iudiciale multis q̄ habēt et diu ha
buerunt reddit⁹ ꝑpetuos ꝓ iusto
p̄cio scz. xx. vel plurib⁹ lib̄ ɔpatos
nec eoꝝ demerita h̄ exigūt ꝙ ꝑ ali
qd̄ tale statutum sic grauent̄. g° ꝛc
Itē multi reddit⁹ p̄us ɔpati sunt
ex p̄ijs et rōnabilib⁹ causis. ꝓ fū
datiōe ec̄ciaꝝ monasterioꝝ hospi
taliū ꝓ sustētatiōe paupū debiliū
ꝑsonarū bñ meritarū et vtilium in
republica. ꝫ impiū iniustū ⁊ iniquū
essz tales fūdatiōes et ꝓuisiōes ꝑ
aliqd̄ tale statutū aliquē posse de/
struē aut irritas facē Itē princi
pes seculares nō hñt ptātē facien
di aliqd̄ tale statutū vel aliquā ta
lē ordinationem q̄ iuste arcē aut li
gare possit ꝑsonas ec̄ciasticas vel
res earū aut ec̄cias vel res earum
etiā si ɔmodū vel vtilitatē ec̄ciaꝝ
ɔcernāt nisi ꝑ ec̄ciam fuerit appro
batū vt pz xcvi. distl. bñ q̄dē. et de
ɔstitu. ec̄cia beate Marie. igit̄ ꝛc
Itē si aliq̄ de talib⁹ redditib⁹ essēt
ɔpati cū adiectiōe cōditionis ree/
mēdi ꝓ iusto p̄cio. iniustū esset em
ptores cōpellē posse ꝑ aliqd̄ tale
statutū ad reuēdendū tales cēsus
ꝓ p̄cio minori iusto Dixi autē no
tant̄ generalit̄ ⁊ regularit̄. quia in
certis casib⁹ forte p̄nceps h̄ facē
posset q̄ ad illos sup q̄s haberet
plenā iurisdictionē. s. q̄ ad laicos
cū. s. h̄ ꝛ euidēs nc̄citas aut reipu
blice vtilitas postulat. aut etiā cō
stare possz de fraude ɔmissa in cō
tractu vel de manifesto grauami
ne aut d̄ nimia multiplicatiōe red
dituū taliū p̄cipue habitorum vel
possessorū ꝑ tales hōines q̄s nō
expedit nec vtile est reipublice de
talib⁹ redditib⁹ ɔfoueri ꝛc

Dubiū. x. An licitū sit d̄ ta
lib⁹ redditib⁹ fūdare eccle
sias altaria capellas missas anni/
uersaria aut alios diuinos cult⁹ q̄
talib⁹ redditib⁹ ꝑagant̄ aut etiaz
monasteria hospitalia et hmōi
Rñr ꝙ nō. qñ in cōtractu emptio/
nis includit̄ appositio illi⁹ pene seu
obligatiōis ad penā d̄ q̄ in vij. c.
visū ē Patz cū talis pena seu obli
gatio ad illā sit crudelis et impia
vt visū ē in solutiōe qōnis septime
ꝫ velle placare deū cū crudelitate

et impietate ad primuz qd aliud
est nisi velle deū facē auctorez cru
delitatisq impietatis et ipm in no
bis diligē crudelitatez et impieta
tē? qd ē cōtra illud Osee.vi Mise/
ricordiā et nō sacrificiū Qd etiā
aliegat xpus dicēs Matb.ix.et.xii
capitis ꝺtra phariseos facta ipsi⁹
pia discipulozqz ipi⁹ calūniantes
Si aūt in ꝺtractu emptiōis taliuz
redditū nō apponit talis pena.ꝯ
tñ.viij.lib sūt notabilit et notorie
min⁹ iusto pcio dari ꝺsueto p cen
su seu reditu vni⁹ lib.tūc aut con
tract⁹ ille fit ex ꝺsēsu mere volūta/
rio ipi⁹ vēditoris q volūtari⁹ ē ec
de suo dare ad b q reddit⁹ tales
veniāt ad cultū diuinū vel quēcū/
qz aliū piū vsū et ꝺtract⁹ ille ē licit⁹
put patuit in solutiōe sexti dubij.
verū est tñ q reddit⁹ sic ēpti cum
ꝺditiōe reuēdendi non sūt apti p
cultu diuino perpetuādo vel alia
pia puisiōe ppetuo fūdanda aut
p qbusuis bñficijs ecclasticis cuz
ecclastica bñficia debēt eē ppetua
.i.ad ppetuū titulū instituta vt pz
vij.distl.Scōz et lv. distl. pcepta.
nihil tñ phibet talib⁹ redditibus
instituī cultū diuinū puta missam
āniuersariū vl hmōi ad decēniū vl
aliud tēp⁹ in aliq ecclia q ministris
hmōi cult⁹ de talib⁹ redditib⁹ pui
deri Aut ꝺtract⁹ talis fit sine ꝺsen
su mere volūtario vēditoris q an
gustiat⁹ ꝺpellit tales reddit⁹ ven
dere sup se et sup bona sua p pcio
minori iusto.ita q ex vna pte co/
git eū indigētia.et ex alia pte em
ptoris auaricia et improbitas seu
impietas q ꝓpter adiectionē ꝺditi
onis reemēdi nō vult dare plenū
iustū pciū et ex ktia pte cogit eum
ꝺstitutio pncipis iniq licz in talez
ꝺtractū ꝺsētiat.nō tñ ille ꝺsēsus ē
mere volūtari⁹.ꝯ volūtari⁹ mixtus
coactiōe et violētia qlis etiaz ē in
illo q pficit merces in mare qd vti
qz nō facēt nisi ncitate imminētis
piculi ꝺpuls⁹.et tūc sicut sup visuz
est cōtract⁹ ē illicit⁹ et iniust⁹ repu
gnās legi nature q diuine Ideoqz
nō ē licitū de talib⁹ redditib⁹ talit
ꝺpatis fūdare capellas.altaria ꝛc
Nec excusari possūt emētes a pec
cato p b q reditus tales veniūt
ad piū vsū vel p hoc q mouentur
zelo diuini cult⁹ quē ꝺstitutiōe pn
cipis obstāte alit reditib⁹ institu
ere aut augē ꝺuenient non potue/
rūt Quia pm aplm ad Rō.iij. Nō
sūt faciēda mala vt eueniāt bona
Itē illa q sūt p se peccata q ma
la ꝓpter nullas causas qntuncūqz
bonas sūt faciēda.vt patet p Au
gustinū in li.cōn mēdatiū.q pbat
etiā p hoc.qz si quis dicat ea que
pm se sunt pcca vt furta stup.blas
phemia ꝓpter causas bonas eē fa
cienda qd est aliud hoc dicē.qz ta
lia pcca nō eē.vel qd absurdi⁹ est
iusta peccata eē? Omne nāqz facien
dum vel licite factibile ꝓpter quē/
cūqz causā eo ipo quo est faciēdū
est iustū.et eo ipo quo ē licitū facti
bile non ē peccatū Quis enī dicat
furemur diuitib⁹ vt habeam⁹ qd
dem⁹ paupib⁹.aut falsa testimōia
pferam⁹ nō vñ innocētes leuātur
ꝯ poti⁹ soluant.aut qs dicat adul

teriū esse faciēdū vt per illā cuz q̄
sic peccat homo de morte liberet̄
Quis h̄ dicat nisi q̄ res humanas
mores q̄z conat̄ ⁊ leges subuertē?
Q. em̄ facim⁹ ne dicat̄ posse recte
fieri nec impune tm̄. verū etiā glo
riose vt in eo nō timeat̄ suppliciuz
ꝫ speret̄ et p̄miū si semel cōsensim⁹
in malis actib⁹. nō ꝙ fiat. ꝫ q̄re fit
esse q̄rēdū aut q̄ntūcūq̄z ꝓ bonis
fiant causis. nec ip̄a mala esse iudi
cent̄ Sed sup̄ ostēsū ē ꝙ ꝯtractus
talis ꝑm se pcc̄m ē. cū repugnet di
recte legi diuine ⁊ naturali. ergo ꝓ/
pter nullā causā q̄ntūcūq̄z piā vel
fauorabilē siue sit ad augmētū di
uini cult⁹ vel ad aliū piuz vsū fieri
debet mō p̄dicto Itē de⁹ nō vult
coli vel cultū suū augeri ꝑ nostrū
pcc̄m et ꝓximi nr̄i p̄iudiciū et dā/
nū. q̄rū vtrūq̄z fit in tali cōtractu.
vt pz ex p̄habitis. igit̄ ꝛc. Dn̄s ꝓ/
bat̄ qꝛ ex opposito seq̄ret̄ ꝙ deus
vellet nos peccare et ꝓximo nr̄o
iniuriā irrogari. vt ip̄e ex h̄ glorifi
caret̄ et sua gloria ꝑ h̄ augeretur
apud nos et magis manifestaret̄
Q.d̄ ē erroneū et ab apl̄o ad Rō.
.iij. tāq̄z blasphemia reprobatum.
Nā ꝑm glosā sup̄ textū apl̄i. ibidē
erāt q̄dā q̄ dicebāt deū nos velle
peccare. ideo vt ad ꝯpationē nr̄i
iust⁹ apparēt et dū pcc̄m nobis di
mitteret ꝙ misericors sic pateface
ret Dicebāt eū etiā nos velle men
tiri vt ip̄e sol⁹ verax inueniret̄ Q.d̄
si ita essz. iiuste ab illo dānaremur
Occasionē autē tales recipiebāt a
dicto ꝓph̄e in ps̄ dicētis Tibi so
li peccaui et malum corā te feci ꝛc.

Cōtra tales loquit̄ apl̄us. qꝛ sēs
iste n̄ habet̄ ex verbis ꝓph̄e. ꝫ ma
loꝝ hominū praua iterp̄tatiōe ex/
torq̄ret̄ asserētiū. ꝙ pcc̄a hominū
et mali act⁹ ad dei iustificationez
ꝓficiāt vt ꝑ mala nr̄a iust⁹ appare
at et iniustitia nr̄a iustū illū oñdat
et ita dicūt deuz vti malis nostris
q̄si instrumēto ad gloriā suā Cō
tra q̄s arguit apl̄us dicēs Si aūt
iniq̄tas nostra ꝯmēdat dei iustitiā
q̄d dicem⁹? Nūq̄d iniqu⁹ est de⁹ q̄
infert irā? .i. q̄ punit pcc̄a. q̄si dice
ret. si iniustitia nr̄a sibi ꝓficit ad h̄
ꝙ sua iustitia reddit̄ ꝯmēdabilior
tūc sine dubio iniquus ē inferēdo
vidictā ꝓ malis q̄ vult vt faciam⁹
ad gloriā suā Et iterū Apl̄us sub
dit Si veritas dei ī meo mēdatio
abūdauit in gl̄az ip̄i⁹ q̄d adhuc ⁊
ego tāq̄z pcc̄or iudicor? q̄i diceret
Si ad gloriā dei ꝓficit mēdacium
hominū. vt ille sol⁹ ver⁹ appareat
pcc̄ores nō sūt dicēdi q̄ peccāt. qꝛ
nō in volūtate. ꝫ impulsu ei⁹ vide/
bunt̄ peccare q̄d absit ¶ Itē si sic
est q̄re nō faciam⁹ malū vt eueniāt
bona sicut q̄dā blasphemantes di
cebāt apl̄m dixisse q̄rum dānatio
iusta ē ꝓut ip̄e ꝯtra eos dicit vbi
sup̄ ¶ Ex his patet q̄z seriose ⁊ pō
derose apostol⁹ reprobat et extir
pare conat̄ errores carnaliuz ho
minū estimātiū ꝑ hoc excusare ho
minē a pcc̄o ꝙ ea q̄ fecit licet sint
mala ⁊ legi diuine repugnātia ea
intētiōe facit vt inde dei gloria. iu
stitia. et misericordia magis mani
festent̄ et appareāt aut ei⁹ cult⁹ in/
de augeat̄ ¶ Hoc etiaz probatur

rōne qꝛ cū hō sit ꝯposit⁹ ex aīa et corpore vtrūqꝫ applicare debꝫ ad colendū deū. et ꝑm hoc duplex debet eē cult⁹ quo hō colit deuꝫ scꝫ interior ꝑtinēs ad animā. et exterior q̄ exerceť ꝑ corp⁹ iuxta illd̄ ps̄ Cor meū et caro mea exultauerūt in deū viuū Et sicut corp⁹ ordinatur in deū ꝑ animā. ita cult⁹ exterior ordinať in deuꝫ ꝑ cultū interiorem Cōsistit aūt cult⁹ interior in h̄ ꝙ anima ꝯiūgat se deo ꝑ intellc̄m et affectū eū vtcūqꝫ p̄t videndo ⁊ ꝯtēplādo et ip̄m sup̄ om̄ia diligendo. eiqꝫ in ara cordis hostiam laudis igne charitatis accēsā offerendo Per hūc igiť cultū interiorē ordinād⁹ ē in deū cult⁹ exterior. nec placet deo cult⁹ exterior qui de ꝑ se nō est accept⁹ deo sine cultu interiori qui sp̄ ꝑ se grat⁹ est ⁊ accept⁹ deo Sed qn̄ emunť p̄dicto modo reddit⁹ ad augmētādū cultū diuinū exteriorē tūc deficit cult⁹ diuin⁹ interior a q̄ recedūt emētes ꝑ iniustitiā q̄ fit in ꝯtractu que ē ꝯtra dilectionē dei et ꝓximi. igiť nō ē ab illis accept⁹ deo cult⁹ exterior Itē omnis cult⁹ exterior deo exhibendus in ecc̄ia militāti ordinari ⁊ referri debꝫ ad dilectionē dei et ꝓximi. igiť cult⁹ diuin⁹ exterior nō est instituēd⁹ nec augēdus ꝑ talē vel talismodi reddituū emptionem in qua ēptiōe vel emptiōis mō agiť cōtra dilectionē ꝓximi et ꝑ consequēs cōtra dilectionē dei Nā sic̄ diciť p̄ma Joh̄. iiij. Si q̄s dixerit qm̄ diligo deum et fr̄em suū odit mēdax ē Qui em̄ nō diligit fratrē suū quē videt deū quem nō videt qūo p̄t diligē? Sꝫ ex supra dictis apparet ꝙ in contractu emptiōis reddituū hoc mō ꝓ q̄ nūc loq̄mur cōtra dilectionē ꝓximi agiť. igitur ꝛc Dn̄s p̄mū ex hoc notuꝫ est ꝙ in illis duob⁹ p̄ceptis de dilectione dei et ꝓximi tota lex pēdet. vt habeť Math̄. xxij. igiť q̄cquid lex diuina de cultu extēiori diuino iubet et vult fieri. hoc ad dilectionē dei ⁊ ꝓximi vult fēri et ordinari Hoc etiā declarat Aug⁹. li. x. de ciui. dei capl̄o. v. de cultu exteriori diuino qui fiebat in veteri lege dicēs nec ꝙ ab antiquis patrib⁹ alia sacrificia facta sūt vitulis pecorum que nūc ꝓplus dei legit. nō tn̄ facit aliud intelligēdū ē nisi reb⁹ illis eas res significatas fuisse que agank̄ in nobis. et hoc tm̄ vt inheream⁹ deo et ob eūdē suo ꝓximo cōsulamus Itē ibidem quecūqꝫ in ministerio tabernaculi siue templi multis modis de sacrificijs legunť diuinit⁹ esse precepta ad dilectionez dei et ꝓximi seruādo referunť In his em̄ duobus preceptis vt scriptum est tota lex pēdet ⁊ ꝓp̄he.

Dubium. xi.

Dubium. xi. An redditus ꝑm modū predictuꝫ empti ꝓ ecclesijs vel altarib⁹ vel missis vel pro monasterijs ⁊ ita d̄ similib⁹ sint idonei diuino cultui ⁊ possunt sine peccato retineri? Rn̄r ꝙ hmōi reddit⁹ empti modo predicto cū inclusione illi⁹ pene dupli de qua dictū est ꝓ missis ecclesijs

vel altaribus vel quibuscũq; alijs ad diuinũ cultum vel ad piũ vsuz pertinẽtib⁹ instituendũ vel fũdandũ nõ sunt idonei vel cõgrui diuino cultui. nec possunt sine peccato cũ inclusiõe illi⁹ pene retineri Illd patet ex dictis in p̃ma parte solutionis qõnis immediate precedentis Si autẽ in contractu emptiõis taliũ non apponitur talis pena. si tamẽ octo lib. sunt notabilit̃ et notorie minus iusto precio dari consueto pro censu seu redditu vnius lib. tunc distinguẽdũ est. quia aut contractus ille fit ex consensu mere voluntario ip̃ius venditoris eo modo quo dictũ est in scda parte solutionis questiõis precedentis. ⁊ tunc hmõi reddit⁹ cõgrui sunt ꝓ cultu diuino et possunt sine peccato retineri Si autẽ contractus talis fit sine ɔsensu mere voluntario venditoris eo mõ quo dictum est in tertia parte solutiõis questiõis p̃cedentis sine suppletione rectitudinis equitatis et iustitie q̃ in tali contractu defecerunt et remotiõe obliquitatis iniquitatis et iniustitie. que in eo fuerũt nõ sũt reddit⁹ illi diuino cultui ɔgrui nec possũt sine peccato retineri Suppletio autẽ hmõi et remotio hoc modo vident̃ posse fieri ꝙ cum his a quibus empti fuerũt tales reddit⁹ vel cũ heredibus aut alijs quorũ int̃est sic tractet̃ et agat̃ ꝙ ip̃i sint cõtenti spõte et mere volũtarie pure ꝓpter deũ renũciãdo iuri suo qd̃ eis ɔpetit q̃ ad hoc ꝙ in cõtractu emptionis defecit de iusto p̃cio et etiã quo ad fruct⁹ medio tpe subleuatos. quos in h̃ casu credo emptores s̃m verã equitatem iustitie ⁊ legez dei debere cõputari in sortem. et ita venditores ad eos ius habere vt scilicet in sortez computentur nisi sponte renuntiarent iuri suo Qd̃ si fecerint tũc secure possunt hmõi redditus retineri Si vero hoc facere noluerint ꝫ ad rigorem equitatis et iustitie procedere voluerint. tũc de pecunia tantum eis superaddendum est ꝙ totaliter sint et debeant esse contenti aut redditus sunt eis reddendi reaccepta pecunia ꝓ qua sunt empti. ita tamen ꝙ s̃m legem diuinã que ponitur Leuitic. vicesimoprimo computentur fructus ex eo tẽpore quo redditus sunt venditi et ꝙ reliquum est reddatur emptoribus qd̃ impendãt pro diuino cultu vel alio pio vsu prout poterunt modo licito ⁊ iusto non committendo aliquod illicituz ad placandum deum Si vero venditores non habent vnde tales redditus redimant modo iam dicto vel redimere nolunt tunc habeant emptores eos quousq; de fructibus perceptis habeant totum capitale quod in primo cõtractu exposuerunt. et tunc redditus libere ad vẽditores reuertant̃ ꝛc

Dubium xii.

Dubiũ xij. Quid si ex statuto seu ordinatiõe p̃ncipis bona res iura cult⁹ diuin⁹ et alia bonum statum ecclesiarum

antiquis redditib⁹ iuste fūdatarū respiciētia sint distracta dissipata et diminuta. nūquid nō illa sūt reformāda et in statū p̄stinū reducēda ¶ Rñr ꝙ sic Nā taliū bonoruz reruz ꝛc distractio dissipatio et diminutio repugnat iustitie ꝓut visū est in solutionib⁹ dubiorū viij. ⁊ noni capl̄oꝝ p̄cedētiū Justitia vero in quadā equalitate ꝯsistit q̄ eē nō p̄t nisi ꝑ restitutionē iniuste ablatorū Et cū seruare iustitiā seu iustitie eq̄tatē et abolere iniustitie iniquitatez fit de nc̄itate salutis sequit̄ vt om̄ia bona et iura ecc̄iarū de q̄b⁹ q̄rit qō reformenť et in statū p̄stinū reducanť Itē distractio dissipatio et diminutio taliū bonorū et iuriū et diuini cult⁹ ꝛc ē crimē sacrilegij ꝯmissū ꝑ iniustā rei ablationē aliene. igit̄ de nc̄itate salutis est vt talia bona et iura ꝛc restituātur reformenť et integralit̄ in p̄stinū statū reducanť. ꝯña tenz ꝑ illā vulgarē auctoritatem augl. Nō dimittit̄ pcc̄m. nisi restituať ablatum Assūptū patz. qꝛ ꝑm glosaz sup illud ps̄. lxviij. Deus venerunt gentes in hereditatē tuā. polluerūt tēplū sc̄m tuū Primo ibi occurrit iniuria tēpli in q̄ est ꝯtumelia dei. et in h̄ arguit eos de sacrilegio Ñ patet ꝙ iniuria ecc̄ie vel ecc̄iarū ē ꝯtumelia dei et sacrilegiū. ꝫ in casu isti⁹ qōnis manifeste ē iniuria ecclesiaꝝ ꝛc ¶ Itē ꝑm Thom̄ in. ij. ij. .q. xcix. arti. iij. distinguens spēs et grad⁹ sacrilegij int̄ cetera dicit ꝙ pcc̄m sacrilegij in h̄ ꝯsistit ꝙ aliq̄s irreuerenť se habz ad rē sacrā Inter res aūt sacras p̄mo sūt ꝑsone sacre. i. q̄ diuino cultui dedicate sť. scd̄o loca sacra sūt. tertio alie res sacre int̄ quas sūmū locū obtinēt ip̄a sacra q̄b⁹ hō sacrificať Scd̄m locū tenēt vasa cōsecrata ad sacramētoꝝ susceptionē ⁊ ip̄e imagines sacre ⁊ sc̄oꝝ reliq̄e in q̄b⁹ q̄dāmō ip̄e ꝑsōe sc̄oꝝ honoranť vel dehonoranť. deiñ ea q̄ ꝑtinēt ad ornatum ecc̄ie et ministroruz. deiñ ea q̄ sūt deputata ad sustētationem ministroꝝ siue sint mobilia sine imobilia. de oib⁹ his ꝯcludit sc̄s. Thodicēs Quicūq; aūt cōtra q̄d̄cūq; p̄dictoꝝ peccat crimē sacrilegij incurrit Sz i casu qōnis nr̄e cōn oia p̄dc̄a peccať. igit̄ sacrilegij crimen incurrit̄ Op⁹ est ergo vt omnia de q̄bus q̄stio q̄rit restituanť reformenť et in p̄stinū statū reducātur Et vltra h̄ damna q̄ ecc̄ia ex dissipatiōe bonorū et iuriū ꝛc sustinuerit refundanť Sacrilegi q̄q; ⁊ oēs qui sacrilegio opam causā et occasionē dederūt vltra h̄ dupliciter puniant̄ scz in foro spūali ꝯfessionis et cōsciētie. et in foro exteriori pene supaddite Ñ in decret. lxvij dist. q. iiij. dicit̄ Quisquis inuētus re⁹ fuerit sacrilegij. xxx. lib. argenti examinati purissimi ꝯponat ⁊ allegat hoc idem sc̄us Thom̄. ij. ij. q. xcix. arti. iiij. vbi etiā dicit ꝙ ꝑm leges hūanas exhibetur sacrilego capitis pena Secundum vero ecclesie sententiam que mortem corporalē nō infligit exhibeť pecuniaria pena vt saltē penis tp̄alib⁹ homines a sacrilegio reuocenť Ante

omnia aūt pena excōicatiōis ꝓ sacrilegio inferť Sed qꝛ multi eā nō timēt ideo opꝰ fuit etiam alias penas tꝑales ad coercenduz homines a tāta malicia adhiberi

Dubiū.xiij.quis ad hmōi reformationē et restitutionē de q̄ p̄cedēs q̄rit q̄stio teneať Hic ꝓ rn̄siōe notādū ē ꝙ ꝑm sc̄m Thom̄.ij.ij.q.lxij.arti.vij. ad restitutionē teneť aliq̄s non solū rei aliene quā accepit .ꝫ etiā rōne iniuriose acceptiōis.et ideo quicūqꝫ ē causa iniuste acceptiōis teneť ad restitutionē Qđ q̄dez ɔtingit dupliciť scz directe et indirecte Directe qn̄ inducit aliq̄s aliū ad accipiēdū.et hoc q̄dē tripliciť Primo q̄dē mouēdo ad ip̄am acceptionē.qđ q̄dē fit p̄cipiēdo ɔsulēdo ɔsentiēdo et exp̄sse etiā laudando aliquē q̄si strēnuū de ꝫ ꝙ aliena accipit Alio mō ex ꝑte ip̄iꝰ accipientis.qꝛ scz eū recipiat vel q̄liťcūqꝫ ei auxiliū fert Tertioꝰ ex ꝑte rei accepte.qꝛ .s. ē ꝑticeps furti vl rapine q̄si sociꝰ maleficij Indirecte qn̄ aliq̄s nō impedit cū possit et debeat impedire .vel subtrahit p̄ceptū siue ɔsiliū impediēs furtū siue rapinā.vel qꝛ subtrahit suū auxiliuz q̄ possit obsistē. vel qꝛ occultat pꝰ factū q̄ his v̄sibꝰ cōtineneť Jussio ɔsiliū cōsēsꝰ palpo recursꝰ. Participās mutus nō obstās nō manifestās Sciēdū tn̄ ꝙ q̄nqꝫ p̄missorū sꝑ obligāt ad restitutionē.p̄mo iussio scz si ille q̄ iubet. ē p̄ncipaliť mouēs vn̄ ip̄e p̄ncipaliť teneť ad restituēdū. Scđo ɔsēsꝰ in eo scz si ne q̄ rapina fieri nō p̄t. Tertio recursꝰ scz qn̄ aliq̄s ē receptoꝛ latronū et eis patrociniū p̄stat quarto ꝑticipatio. scz qn̄ aliq̄s ꝑticipat in crimine latrocinij et in p̄dā.q̄nto teneť ille q̄ non obstat.cū obstare teneať scz p̄ncipes q̄ teneneť defendē iustitiā in terra·scz ne ꝑ eoꝝ defectū latrones increscāt ad restitutionē teneneť.qꝛ redditꝰ q̄s hn̄t sūt q̄si stipendia ad ꝫ instituta vt iustitiā ɔseruēt In alijs autez casibꝰ enūeratis nō sꝑ obligať aliq̄s ad restituēdū.nō em̄ sꝑ ɔsiliuz vel adulatio aut aliquid hmōi efficax cā est rapine Jn̄ tūc solū teneť cōsiliatoꝛ aut palpo.i. adulatoꝛ ad restitutionez qn̄ ꝓbabiliť estimari p̄t ꝙ ex hmōi cā fuēit iniusta acceptio subsecuta Ex his rn̄r ad dubiū.ꝙ ad hmōi reformationem ⁊ restitutionē teneneť nō solū illi qui redditus ecclesiarū de quibus hic agiť ꝑm constitutionem principis redemerūt et ex hoc causa immediata diminutionis diuini cultus ⁊ iurium aliorum bonum statum ecclesiarum respicientium fuerunt.ꝫ etiam ipse princeps cuius constitutione vel auctoritate vel defensione aut etiam permissione talia facta sunt.necnon etiam ipsius constitutionis executores omnes qꝫ ad huiusmodi executionem prestātes directe cōsilium auxiliū aut fauorez ex q̄bꝰ hmōi iniuriosa executio ē subsecuta.Pꝫ ex dc̄is in notabili p̄misso.oēs āt p̄dc̄i teneneť isolidū ad hmōi reformationē ⁊ restitutōez ⁊ q̄ ad ꝫ tl̄is ordo ꝑuādꝰ

est q̃ illi q̃ hmõi reddit' ecclarum
reemerũt q bona eccliar̃ pceperũt
atq; ex ꝗ immediata cã diminuti/
onis diuini cultus et iuriuz et alio
rũ bonũ statũ ecclarũ respiciẽtiuz
fuerũt opelli debẽt p pncipẽ et p
eos q̃ executores p̃dicte ostitutio
nis fuerũt atq; omnes q̃ ad hmõi
executionẽ p̃stiterũt auxiliũ ꝯsiliuz
aut fauorẽ directe et exp̃sse Omnes
nãq; isti vt p̃dictũ est tenent insoli
dũ ad hmõi reformationẽ et resti
tutionem faciẽdã. vno tñ cor̃ ple
nã reformationẽ et restitutionẽ fa
ciẽte alij nõ tenent. et qz p̃cipue ad
hãc reformationẽ et restitutionem
tenent illi q̃ pncipales sc̃ in facto
et ad q̃s res ecclar̃ puenerũt. pn
cipes et alij q̃ ex ꝯsequẽti ad idem
obligant q̃ꝫ diu nõ est fẽta reforma
tio et restitutio debẽt eẽ multũ soli
citi ad liberãdũ aias suas qõ fiẽ
p̃t si ꝯpellũt alios ad satisfaciẽdũ
Jñ et sapiẽs puerb. vi. Et princi
pẽ et quelibz talit illaq̃tũ penitẽ
docet et admonet dicẽs Fac ergo
qõ dico fili q temet ip̃m libera dis
curre festina suscita amicuz tuũ ne
deberis sõnũ oculis tuis nec dor
mitẽt palpebre tue. eruẽ q̃si damu
la de manu et q̃si auis de insidij
aucupis Sed q̃o si illi pncipales
sũt mortui Rñr q ꝯpellẽdi sũt ad
satisfaciẽdũ hẽdes eorũ aut alij q̃/
cũq; ad q̃s bona eorũ puenerunt
Sed esto q nec pncipales nec ali
q̃ eor̃ hẽdes aut bonor̃ eor̃ pti/
cipes inuenianꝯ. aut si inuenianꝯ ñ
sũt in soluẽdo Rñr q in ꝗ casu ad
plenã reformationẽ et restitutionẽ
tenet pnceps q̃ talẽ ostitutionẽ ꝗ
q̃ nũc agit fecit si supest. si ꝗo de/
fũct' fuerit tenent eius hẽdes p̃ci/
pue aũt pnceps et in hẽditate et
pncipatu succedẽs Et ꝗ ex triplici
cã. Primo q̃dẽ rõne hẽditarie suc
cessiõis et pceptiõis hẽditatis ex
q̃ obligat ad satisfaciẽduz p oib'
debitis ꝯtractis p illũ cui' heredi
tas ad ip̃m ẽ deuoluta Scdo rõe
defẽsiõis et manutenẽtie ostitutio
nis iniq̃ p quã data ẽ licentia dissi
pãdi et distrahendi ecclar̃ iura et
bona et cultũ diuinũ diminuendi.
Tertio rõne p̃missiõis. vñ et si pri
me due cause nõ essent adhuc ꝯtia
sufficient obligaret pncipez cui ex
officio et statu incũbit obstare tali
b' malicijs et iniq̃tatib' q̃b' mani
feste diuino honori detrahit q res
publica p̃clitat. q multi subditor̃
suorũ grauant depauperant q de
struũtur Propt ꝗ em̃ pncipes po
testate publica potiunt q sũt iusti
tie custodes. vt iustificationẽ aut
iniquitatẽ increscere nõ permittãt
Istud in sũma ponit sanct' Thom̃
vbi supra in scda scde. q. lxxij. arti
vij. Et istud clare habet fundatuz
in dictis Apli ad Rõ xiij. vbi po
testas principuz dicitur esse a deo
vt sint timori non his q̃ sunt boni
opis sed his qui sunt mali operis
id est qui male agunt. vbi glosa:
Principes instituti sũt vt mala pu
niant. et iterum ibidez Apostolus
dicit de pncipis potestate Si ma
lefeceris time. non enim sine causa
gladium portat. vbi per gladium
intelligit ptãs iudiciaria Et sdoit

Apl'us. dei em̄ minister est vindex in eū q̄ malū agit. i. minister dei ē vt sit vindex in irā. i. offēsā dei ad vindicādū et ad infligendū penā ei q̄ malū agit. Itē sicut sup̄ promissū ē in p̄mo notabili isti⁹ dubij̄ reddit⁹ q̄s hn̄t p̄ncipes sc̄ q̄si stipēdia ad h̄ ꝯstituta vt iustitiam ꝯseruēt in t̄ra. Un̄ et Apl'us vbi sup̄. Subditos ad obediētiā p̄ncipum ꝓuocās ec̄ tāgit hāc rōnē dicens Ideo em̄ et tributa prestatis. ministri em̄ dei sc̄ in h̄ ip̄i seruiētes. Un̄ patz ꝙ p̄ncipib⁹ p̄stant̄ tributa ad hoc vt ip̄i tanq̄z dei ministri sustētent̄ ad seruiēdū deo in gubernando subiectos et iustitiā quā de⁹ p̄cepit custodiant et ꝯseruēt. iniq̄tates q̄ d̄i p̄ceptis obuiāt vindicando et exterminādo. Un̄ ꝓuerb. ij. Rex q̄ sedet in solio iudicij̄ dissipat om̄e malum intuitu suo. Et. i. petri ij. Subiecti estote om̄i hūane creature ꝓpt̄ deū siue regi q̄si p̄cellenti siue ducib⁹ tanq̄z ab eo missis ad vindictā malefactoꝝ. laudez vero bonoꝝ. Quapropt̄ ꝯtra p̄ncipes iustitiā nō ꝯseruātes Sapie. vi. dr̄ Audite ergo reges et intelligite ⁊ discite iudices finiū t̄re. p̄bete aures vos q̄ ꝯtinetis multitudines et placetis vobis in turbis nationū. qm̄ data ē ptās vobis a dn̄o et virt⁹ ab altissimo q̄ int̄rogabit opa vr̄a et cogitatiōes scrutabit̄ qm̄ cū essetis ministri regni illi⁹ nō recte iudicastis neq̄z custodistis legē iustitie. neq̄z ꝑm volūtatem dei ābulastis horrende et cito apparebit vobis. qm̄ iudiciū durissimū in his q̄ p̄sūt fiet. Ex q̄ patz ꝙ consulēdū ē p̄ncipib⁹ et alij̄s in ptāte sup̄ alios ꝯstitutis in q̄rū t̄ris facte sūt hmōi ꝯstitutiōes de q̄b⁹ in viij̄. et ix. dubij̄s p̄cedētib⁹ dictū ē q̄ q̄si siue ꝓ lege seruant̄ hmōi cōstitutiōes sint ꝑ eos facte siue per ātecessores eoꝝ ꝙ ip̄i hmōi ꝯstitutiones cassare festinēt ⁊ om̄ia errata q̄ ex hmōi ꝯstitutiōib⁹ in cōtractib⁹ et varij̄s iniurij̄s ꝓuenerunt corrigāt et iniq̄tatē q̄ viget in cōtractib⁹ dissipēt. et ad iustitie eq̄tatē sapiētū et deū timētiū ꝯsilio reducāt oia in talib⁹ obseruāda. Nec sint in his negligētes nec desides qꝛ mora q̄ ad h̄ ē ip̄is in grande malū et ꝑiculū aiaꝝ. Iterū attēdāt hic oēs taliū cōstitutionū executores et om̄es q̄ ad hmōi executiōes cōsiliū auxiliū et fauorē aut opam dederūt vel dant ꝙ q̄z diu nō ē satisfactū in h̄ casu ꝑ p̄ncipales ad q̄s res ecc̄ie deuenerūt nec ꝑ p̄ncipē ꝙ tā diu ip̄i manēt obligati ad totū. et si ip̄i n̄ satisfecerint nec laborauerint ad h̄ cū effc̄u q̄ntum in eis ē vt satisfiat ꝑ alios ipsi aiaꝝ suaꝝ salutē negligūt ⁊ in statu dānatiōis sc̄ et dānabilit̄ viuūt. Un̄ et ꝯtra ip̄os oēs et etiā ꝯtra p̄ncipes est illa sn̄ia Apl'i lata Dedigni sūt morte nō solum q̄ faciūt ea ꝫ etiā q̄ ꝯsentiūt faciētib⁹. Ubi glosa Consentire est tacere cū possis arguere vel errorez adulando fouere. Dicitur ille proprie posse arguere ad quem pertinet ex statu vel officio vt arguat et. constat ꝙ hoc pertinet ad principem

igit̄ cū ip̄e in talib⁹ tacet ɔsentire videt̄ Alij aūt scz alicui⁹ talis constitutionis executores et ceteri de q̄b⁹ dictū est quasi adulando vidētur p̄ncipales de q̄bus est dictum

Dubiū xiiij.an p̄ncipes et alij de q̄bus dictuz est possint aut potuēint in casu p̄dicto excusari a pcc̄o p̄ ignorātiā Rn̄r q̄ non. et rō est q̄ neminem vsū rōnis habētē et cōtra ius naturale et ius diuinū p̄cipue in his que ad salutē p̄tinent vt sūt precepta dilectionis dei et p̄rimi facientem excusat a peccatis ignorantia ip̄ius iuris scz naturalis vl̄ diuini aut vtriusq̄z.nā in talib⁹ si q̄s ignorat ignorabit̄ p̄mo Cor̄.xiiij Sz p̄dicta ɔstitutio et ip̄i⁹ executio et mātenētia seu defēsio aut ad exequendū fauor et p̄motio est directe cōn ius naturale illud scz Q̄d tibi non vis fieri.alteri ne feceris. Et similit̄ ɔtra illud Quecūq̄z vultis vt faciāt vobis homines .ead̄ et vos facite illis Et est etiā cōtra ius diuinū.q̄ est ɔtra p̄cepta dilectionis et p̄rimi.vt apparet ex p̄orib⁹ dc̄is ⁊ p̄cipue vi.dub̄.p̄cedētl.

Dubiū.xv.an p̄latis et ecclesiaruz rectorib⁹ in casu isto veritatē ignorātibus vel dissimulātib⁹ ⁊ tacētib⁹ nec ius seu causam ecc̄iarū p̄dicando aut iudicialit̄ agendo p̄sequētib⁹ vel etiā volūtarie in h̄mōi rerū ac iuriū ecc̄iar̄ distractionē et dissipationē ɔsentiētib⁹.Laici talia in p̄iudiciū ecc̄iarū faciētes in ɔsciētijs sint salui.ita vt absq̄z satisfactione debita ad ecclesiarū reformationē req̄sita sint in via salutis et possint saluari Rn̄r.q̄ nō Math̄.xv.dr̄ Cec⁹ si ceco ducatū p̄stat.ambo i foueā cādūt Igit̄ ignorantia p̄latorū et rectorum ecclesiarū in casu nostro laicalez populū nō excusat p̄sertim cū in hoc casu agat̄ cōtra ius naturale et ius diuinū in quo nullū vsum rōnis habentē a pcc̄o excusat ignorātia.vt patet ex solutione dubij p̄cedentis Nec etiā excusat laicalē populū in hoc casu p̄latorū et rectorum ecclesiarū dissimulatio vel negligentia.q̄ Eze. iij.dicit̄ de impio cui p̄ speculatorē dom⁹ dn̄i nō ē nūciata via dn̄i q̄ ip̄e impi⁹ i iniq̄tate sua morietur Vn̄ Chryb̄.sup illd̄ Mat.xxiij. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite q̄ clauditis regnū celor̄ an̄ hōines querit dicēs? Nūquid g⁹ ignorās p̄pl̄s excusabil̄ erit? et rn̄dit Absit. q̄ si p̄pt̄ vtilitatē aliq̄m vl̄ nc̄itatē mūdialē p̄ficisci volueris ad aliq̄ locū cui⁹ viā ignoras.nūquid p̄pt̄ ignorātiā discedis a p̄fectōe p̄posita? nō ꝫ expiris nūc istā viā.nūc illā.et q̄s int̄roges q̄ris.et cū iuenēis.rogas ⁊ p̄mittis.Et si velles scripturar̄ ingredi vēitatē.nūc petēs or̄onib⁹.nūc q̄rēs in scp̄turis nūc pulsaēs bōis op̄ib⁹.nūc int̄rogaēs sacerdotes. nūc istos nūc illos q̄ vēi sint clauicularij scripturarū ⁊ q̄ falsi.ꝫ ista n̄ fiūt q̄ v̄bū dei non creditur.quia nec p̄missio beatitudinis eius desideratur nec iuditiuz ɔsūmatiōis ei⁹ timeat̄ Hec ille Vn̄ patz q̄ multi i via salutis

errant ex hoc ꝙ nõ celestia ꝫ terre
na desiderãt nõ q̃rũt futura p̃mia
btitudinis. sed p̃ntia lucra q̃b⁹ the
saurisãt sibi iraz in die ire ꝛ sñiam
et̃ne dãnationis. tales vero sũt de
quib⁹ apl̃s dicit ad philip̃. ij. Oẽs
q̃ sua sũt q̃rũt. nõ que ih̃u xp̃i

Dubiuz xvi. an p̃lati et re/
ctores ecc̃iaꝝ in h̃ casu dis
simulãtes et tacentes sint
ad satisfactionẽ obligati et nox ij.
Respond̃ ꝙ sic et rõ patz ex dc̃is
in solutione dub ij xiij. vbi dictũ est
ꝙ cũ ille q̃ tenet̃ obstare dãno qd̃
infert̃ et nõ obstat ad restitutionẽ
tenet̃. ꝓpter h̃ etiã cuilibet negligẽ
ti p̃lato et rectori ecc̃ie dicit̃ Eze.
.iij. Si dicẽte me ad impiuz morte
morieris non ãnũciaueris ei neqꝫ
locut⁹ fueris vt auertat̃ a via sua
impia et viuat Ip̃e q̃dez in iniq̃ta
te sua morietur. sanguinem aũt ei⁹
de manu tua req̃raz. et idẽ in sñia
habet̃ Ezechiel. xxxiij. ꝛc

Dubiũ xvij. an in reforma
tione et restitutione hmõi
rerũ et iuriũ ecc̃iaꝝ morã
facẽ possint seu dilationẽ illi q̃ ad
eã tenent̃ de q̃bus p̃dictũ est. Re/
spond̃. ꝙ nõ ꝫ statiz tenent̃ hmõi
iura et res ecc̃iaꝝ restituẽ et ad h̃
facẽ qd̃ ecc̃ie in suis reb⁹ et iurib⁹
et alijs ad bonũ earũ statũ ꝑtinẽ
tib⁹ plene reformen̄t et om̃ia dãna
q̃ passe sũt recõpẽsent̃ nisi ex causa
rõnabili dilationẽ obtinẽ possint
ab illis q̃ ptãtẽ hñt ꝯcedẽdi Rõ ẽ
qꝛ sicut accipe rẽ alienã ẽ peccatũ
ꝯtra iustitiã. ita etiã detinẽ eaz in/
uito dño. qꝛ ꝑ hoc ꝙ aliq̃s detinz
rẽ alienã inuito dño impedit eum
ab vsu rei sue. et sic ei facit iniuriã
Manifestũ ẽ aũt ꝙ nec ꝑ modicũ
temp⁹ licz alicui in pcc̃o demorari
sed quilibz tenet̃ statim pcc̃m de/
serere ꝟm illud Ecc̃i. xxi. Quasi a
facie colubri fuge pcc̃m et ideo q̃
libet in casu p̃dicto tenet̃ statiz ad
hmõi de q̃ nũc agit̃ reformationẽ
et restitutionẽ. nisi ex causa rõnabi
li dilationez obtinẽ possit ab eo q̃
ptãtẽ habz cõcedendi Hec ẽ sñia
sancti Tho. in. ij. ij. lxij. q. arti. viij

Dubiũ xviij. vtrũ pecunia
vsuraria trãseat in domi/
niuz vsurarij eã recipiẽtis
In hoc dubio sũt doctores varij
q̃dã em̃ dicũt ꝙ in vsura dominiũ
pecunie vsurarie transferat̃ in reci
pientẽ ip̃az vsurã. ꝫ illi qui dedit
ꝯpetit repetitio. et hec est sñia aliq̃
rum doctorũ iuris canonici. qui in
hac rõne se fundãt. ꝙ omnis volũ
taria donatio facit trãsferri domi
niũ. sed vsure dant̃ volũtate cõdi
cionata. qꝛ scz potius vult aliq̃s
vltra sortẽ dare q̃ꝫ mutuũ nõ acci
pere. et ita vsura soluitur a volun/
tate et ex cõditione Et hec est sen
tentia Godfrid̃ in sũma sua titulo
de decimis. et hoc idez apparet in
glõ. xiiij. q. v. Si quis vsurarij. Et
per Ray. in sũma libro. ij. Rubrica
ista Utrum de illicite adquisitis
possit fieri elemosyna Hoc idem
etiam tenent aliqui doctores theo
logie scilicet petrus de tarentasia
circa distinctionem xv. quarti sen
tentiarũ. qõne. ij. articulo. ij. Itẽ sã
ct⁹ Tho. sup. iiij. sñiarũ. distinctiõe

xv. qōne.ij. articulō .ij.dicit ꝙ in vsura vt q̄dā dicūt dominiū trās ferr̄ Cōtrariū isti⁹ videt̄ eē de in/ tētione boneuenture sup̄.iiij.sñiaꝝ distl.xv.q.iiij.arti.i.vbi dicit ꝙ que dā sūt male adq̄sita in quib⁹ trās/ ferr̄ dominiū et nō ꝯpetit repeti/ tio.ꝫ possūt licite retineri vt p̄ciuꝫ ꝓstibuli et lucrū histriōis Quedā aūt sūt in quib⁹ non trāsferr̄ domi niū sed ꝯpetit repetitio vt in furto et rapina et ad hmōi gen⁹ reducā tur oñia q̄ iniusto titulo et mala fide possident̄ Talia sūt q̄ haben tur ꝑ symoniā et vsurā.ideo de ta lib⁹ nullo mō p̄t nec debet fieri ele mosyna Hoc idē videt̄ sentire Ale xander de ales in suo.iij. qd̄libeto .q.xxxviij.arti.xvi.vbi dicit ꝙ de illicite adq̄sitis vbi nō trāsferr̄ do miniū ꝫ ꝯpetit repetitio seu etiam restitutio nō p̄t fieri bñficiū seu ele mosyna vt in vsura hoc iste Hoc eē det̄minatiue tenet Godfrid⁹ de fōtib⁹ in vno qd̄libeto suo vbi p̄/ dictā q̄stionē mouet in forma Et ad eam rñdēdo dicit hāc ꝯclusio/ nē Q. pecunia vsuraria nō transit in dominiū et ꝓprietatem vsurarij quā sic ꝓbat.qꝛ ad hoc ꝙ dñium alicui⁹ rei trāsferat̄ in aliquē opoꝛ tet ex ꝑte trāsferētis cum ꝫ ꝙ ha beat ius et dominiū in re quā vult trāsferre ꝙ etiā libera volūtate cō sentiat ꝙ ius et dominiū qd̄ habꝫ in re illa trāsferat̄ in eū cui datur Ex parte etiā recipiētis requiritur ꝙ sit capax illi⁹ rei q̄ in ei⁹ dñium trāsferr̄.et sit capax ꝑm illā causā ex qua talē rē recipit. Sed vtrūq̄ deficit in trāslatiōe pecunie in vsu rariū ergo ꝛc.maioꝛ patꝫ.minoꝛ ꝓ batur Et p̄mo q̄ntuꝫ ad illud qd̄ requirit̄ ex ꝑte trāsferētis.qꝛ iste q̄ trāsfert pecuniā vsurariā in vsura riū nō ꝯsentit ꝙ ip̄e habeat ius fi/ ue iustū titulū et dominiū in illa pe cunia ꝫ ꝯsentit nō libere.ꝫ ꝯpuls⁹ ex pacto ꝙ habeat nudā possessi/ onē isti⁹ pecunie. nec ip̄e ꝯsentit di recte Dico aūt directe qꝛ exq̄ scit ꝙ vsurari⁹ illā pecuniā sic habitā ꝯuertit in vsus suos et ꝯsumet cō sētit idirecte in cōuersionē talē illi us pecunie in vsū vsurarij et in ta/ lem cōsūptionē.qꝛ scꝫ consentit in aliud ad qd̄ sequit̄ vl̄ sequi cōiter estimat̄ scꝫ in traditionē possessio/ nis et sic deficit illud qd̄ ē ex ꝑte transferētis.qꝛ nō ꝯsentit transfer re dominiū ꝫ nudā possessionez et in ꝫ non cōsentit libē ꝫ quodāmō coacte Postea ꝓbat̄ minoꝛ q̄ntū ad illud qd̄ req̄rit̄ ex parte recipi entis.qꝛ rei mutuatio non pōt esse causa ꝑm q̄m aliq̄s sit capax alicu ius p̄cij vltra sortē ꝓ mutuo.quia ex quo q̄ntū ad dominiū et ꝓprie/ tatē transferr̄ in illū cui fit mutuuꝫ eo ꝙ in tali re nō p̄t transferri vs⁹ q̄n trāsferat̄ dominiū .cū vsus ta lis rei sit ei⁹ cōsūptio nihil de tali remanet apud mutuantez qd̄ pos sit cadere sub p̄cio.sed vsurari⁹ re/ cipit pecuniā vsurariā vltra sortez vt preciū ip̄ius mutui.ergo vsura rius recipit pecuniā vsurariam ex causa ꝑm quā nō est capax illi⁹ pe cunie et sic patꝫ minoꝛ quantū ad vtrāq̄ ꝑtē Hec est sñia illi⁹ doctl.

Confirmat hoc idē In omne do
miniū alicui⁹ rei qd̄ aliq̄s habet ē
ptās habendi illā rem in aliq̄ iure
fūdata. ꝫ vsurari⁹ nō habz aliquā
ptātē sup rem vsurarie receptā in
aliquo iure fūdatā cū non habeat
eā iuste et p ɔn̄s non ɔformit iu
ri sed cōtra ius. igit ꝛc Itez nulli⁹
rei dn̄ium trāsfert in illū qui p nul
lū tēp⁹ rem illā licite et iuste tanq̄z
suā retinere p̄t sine cōsensu illius q̄
rem illā sibi tradidit Sed vsurari⁹
nullā rem p vsurā receptā licite et
iuste p aliqd̄ temp⁹ retinē p̄t tāq̄z
suā nisi de ɔsensu alteri⁹ scz illi⁹ a
quo eam recepit eo ꝙ ille a q̄ rece
pit semp eam tanq̄z suā repetē p̄t
et ille qui recepit eā reddē tenetur
tā iure politico naturali et diuino
q̄z etiā iure fori ecc̄iastico et cano
nico. igit Ad rōnē aūt p opposi
ta parte q̄ dicebat ꝙ omnis volū
taria donatio facit trāsferre dn̄iū
Rn̄r ꝑm p̄dictū doctorē. G. de fō
tib⁹. ꝙ tradens talē pecuniā licet
ɔsentiat volūtario mixto. non tn̄
plene et libere. nec cōsentit etiam
nisi in traditionē nude possessiōis
Ex hoc patz negandū esse istā ma
iorez qua dicit ꝙ omnis donatio
volūtaria libera facit trāsferri do
miniū. q̄muis em̄ omnis datio vo
lūtaria iure libē et plene vbi dās
ɔsentit incoacte et mere libere in
traditionē rei nō solū quo ad nu
dā possessionez. sed etiā q̄ ad h ꝙ
iste cui tradit hēat ius seu iustū ti
tulū ⁊ dn̄iū i illa re fc̄it trāsferri do
miniū. datio tn̄ talis q̄ dans noni
mere libere tradit rē q̄ ad possess
onē tm̄. nec etiā ɔsentit in h ꝙ ille
cui tradit habeat ius siue iustū ti
tulū et dominiū in illa re nō facit
transferri dn̄ium. q̄lit est in ꝓposi
to nr̄o Hoc etiā declarari pōt in
exēplo cōi qr aliq̄s piculo ɔpuls⁹
vult poti⁹ merces seu bona sua d̄
naui sua ꝓiicē q̄z perire. tn̄ p h nō
renūciat ꝓprietati iuri et dn̄io rerū
q̄s ꝓiicit nec intēdit renūciare. qr
interrogat⁹ si velit res proiectas
vbicūq̄z sint adhuc esse suas. dice
ret vtiq̄z ꝙ sic. qr licet cogat ad ꝓ
iiciendū eas nō tn̄ cogit ꝓprietati
et iuri qd̄ hz ad illas res aut etiā
dn̄io earꝝ renūciare Ita in ꝓposito
videt ꝙ volūtas q̄ paup vel indi
gens vult poti⁹ aliqd̄ tradē vltra
sortē de pecuniis suis in possessio
nē vsurarii. q̄z carere subsidio sibi
mutuatiōe nc̄ario. talis vtiq̄z vo
luntas semicoacta non facit vere
trāsferri dominium rei seu pecunie
tradite Ita ꝙ res siue pecunia q̄m
sic tradit qui mutuum recepit fiat
ꝑm veritatem illi⁹ qui mutuū pro
vsura dedit ꝛc

Dubiū. xix. vtꝝ licitū. sit ali
cui homini hr̄e ɔmertium
cū vsurario emēdo et vēdēdo Ad
hoc rn̄r p aliq̄s ꝓpositiōes Qua
rū p̄ma ē Si pecunia seu alia res
vsurarii vltra sortē recepta n̄ trās
fert in dn̄iuz vsurarii eā recipiētis
tūc nlli hōinū licz hr̄e ɔmertiū cū
vsurario emēdo et vēdendo de q̄
ɔstat ꝙ nihil hz p̄ter vsuras q̄s te
net inuito illo q̄ dedit vsuras ꝓba
tur De rōe vere et licite emptōis
et venditionis est ꝙ emptor pecu

niā vel aliā rē quā tradit vendito
ri transferat in dñium venditoris
ita vt vere fiāt sua. si g° pecūia vl
alia res quā exhibet emptor p re
venali nō ē trāslata in dñiuz suum
nec ē sua ꝗ poti° alteri° cui tenetur
eā reddē. tūc sine dsensu illi° cuius
vere est facē nō pt vt ipa fiat ve/
re vēditoris et in ei° dñiuz transfe
rat. licet ipm tradē posset de fco
in ei° possessionē et vsū. Et p dñs
nō est ibi vera et licita emptio nec
vēditio. sed p modū vēditiōis fi/
cte aliene rei vsurpatio q̄ nulli ho
minū licz. igit. Itē sic̄ vēdit rē ali
cui quē sciret nihil habē nisi furto
vel rapina ablatū talis vtiqz non
essz vera et licita vēditio ex eo seu
ea rōne. qz emptor nihil habz da
re vēditori qd̄ sit suū et supra qd̄
habeat dñium. ꝗ solū sibi habz da
re alienū qd̄ ille cui° est q a q̄ iniu
ste ablatū est iusto iudicio sibi ven
dicare et recupare pōt vbicūqz et
qñcūqz inuenerit Istud docet rō.
eriā sūt de hoc exp̄ssa iura Sz pe
cunia vel alia res vsuraria seu vsu
rarie recepta nō est pl° ipi° vsura/
rij qz illd qd furto vel rapina ab
latuz ē sit ipius furis vel raptoris
supposito tñ q dñium nō sit trāsla
tū. sed ē pecunia seu res aliena illi
us qui eā nō volūtate plene libēa
sed semicoacta dedit vsurario et
cui cōpetit repetitio. igit ꝛc. vñ om
nis vsura rapina q̄dā est Secū
da ꝓpositio Si pecūia vel alia res
vsuraria seu vsurarie recepta trāſ
ferat in dñium ipi° vsurarij recipi
entis. tūc in aliq̄ casu licitū est ali
cui habē omertiū emēdo aut vēdē
do cū vsurario nihil habente p̄ter
vsuras q̄s tenet inuito illo qui de
bit vsuras In aliq̄ vero casu non
est licituz Prima ps ꝓbat. qz sup
posito trāslatiōe dñij tūc vsurari°
nō tenet ad restitutionē illi° pecūie
vel rei alteri° quā vsurarie recepit
eiusdē in numero. sed soluz ad eq/
ualēs igit in casu talis vēditiōis
et emptiōis in q̄ non redderet im
potēs ad restituēdū equualēs illi
cui debet fieri restitutio. Vbi gra
Si cū pecūia vsuraria emeret do
mū vel agrū aut vineā vel aliq̄d
hmōi cui° vs° nō ē dsūptio et per
qd̄ eq̄ vel plus posset satisfieri illi
cui opetit repetitio licitū est cuicū/
qz hre omertiū cū tali vsurario in
emēdo et vendendo. igit ꝛc Secda
ps ꝓbat In tali casu ēptiōis q vē
ditiōis in q̄ vsurari° efficit impo
tēs ad restitutionē faciēdā illis q̄/
b°dz fieri restitutio verbi gra Qñ
ipe vsurari° cum vsuraria pecunia
emit panez vinū carnes pisces ve
stes vel aliq̄d taliū cui° vs° ē ei° cō
sūptio et q ipe supfluc et delicioſe
dsumit vt cōiter pz de iudeis illici
tū ē cuicūqz hom'nū hre omertiū
cū aliq̄ tali vsurario nihil p̄ter rē
vsurariā hñti quā tenz inuito illo
q̄ rē illā dedit eo q in tali casu cū
tali vsurario cōmertiū hñs occasi
onē p̄bet damni primi scz isti° cui
res vsuraria vel equalēs dz resti
tui. et ita facit cōtra p̄cepta de di
lectiōe primi Tertia ꝓpositio ꝗ
qd̄ dictū ē de hñdo omertiū ēpti
onisq vēditiōis cū vsurario nihil

habēti p̄ter pecuniā vsurariā quā tenet inuito illo q̄ dedit eā Siki vl suo mō tenendū ē d̄ hn̄do vel nō hn̄do ɔmerciū cū tali in seruiēdo q̄scūqz opas ei impēdendo vel ꝓ eo faciēdo ꝓ pecunia vel mercede Probat̄ qꝛ si in receptiōe pecunie vsurarie nō trāsferr̄ dn̄im. tūc nulli seruiēti tali vsurario aut opas ei q̄scūqz impēdēti licet ab eo recipe pecuniā vel mercedē cū nullā habeat q̄ sit sua. ꝫ solū hēat alienam quā inuito illo q̄ dedit eā non pōt trāsferre in dn̄ium sui seruiētis vel opas q̄scūqz ei impēdētis. et h̄ iuste et licite vt clare patz ex ꝓbatione ɔclusiōis p̄me. igit̄ p̄ma ꝑs hꝰ ɔclusiōis vera Si aūt trāsferr̄ dominiū. tūc in casu in q̄ vsurariꝰ dādo mercedē sibi seruiēti vel opas q̄scūqz impēdēti nō reddit̄ impotēs ad satisfaciēdū illi cui dz fieri restitutio rei vsurarie in se vel equiualēti licitū ē alicui seruire vel operas impēdē vsurario tali ꝓ mercede verbi gr̄a Si talis seruiēs vel opas impēdēs seruit vl opas impēdit sibi in licitis ꝛ honestis in q̄bꝰ tātā cōsequit̄ vtilitatez ꝙ vtilitas talis ɔpēsat̄ cū mercede quā dat ꝑuiēti vel qn̄ p̄ualet. tūc talis vsurariꝰ nō fit paupior ꝓp̄t mercedē datā. nec magis impotēs ꝫ potiꝰ manet eq̄ vel magis potēs ad satisfaciēdū illis q̄bꝰ tenet̄ ad restitutionē In tali casu ꝛ similibꝰ licitū ē alicui ꝑuire vel opas impēdere vsurario tali ꝓ pecunia vel mercede In casu vero q̄ vsurariꝰ dādo mercedē efficit̄ impotens vel minꝰ potēs ad satisfacēidū illis q̄bꝰ tenet̄ ad restitutionē nō est alicui licitū seruire aut opas impēdē illi ꝓ pecūia vel mercede inuitis illis q̄bꝰ debz fieri restitutio Verbi gr̄a sicut ɔtingit in illis q̄ seruiūt vsurarijs coquendo vel medicando vel aduocādo pānos vel vestes vēdendo aut vestes sarciēdo vel parādo. et ita de similibꝰ in q̄bus nulla opa impēdit̄ ex q̄ consurgit talis vtilitas q̄ ɔpēsari p̄t cū mercede. igit̄ nō ē licitū ab aliq̄ talem mercedē recipe. et ꝑ ɔn̄s nec ei seruire aut opas impēdē ꝓ mercede Igit̄ cōclusio vera ec̄ q̄ ad scd̄ā ꝑtē. ɔn̄a de se nota ē. ꝫ an̄s pz ex ꝓbatiōe scd̄e ɔclusiōis p̄cedētis

Quarta ꝓpositō De ɔmercio cū iudeis de q̄bꝰ cōstat ꝙ solū d̄ vsuris viuūt multi varias cōtrahunt maculas pccōꝝ Ista ɔclusio ex p̄dictis apparet de multis q̄ eis idifferent̄ sic̄ et alijs vēdūt qui ab eis emūt q̄ eis ꝑuiūt q̄ ꝓ pecunijs eos curāt. q̄ cās eoꝝ ꝓ pecunijs defēsāt et p̄cipue q̄ eos in tali statu ꝓpter turpe lucrū fouēt vt p̄ncipes et p̄lati cōitates aut alij potentes q̄ dū ab ip̄is rapiunt qd̄ vsurarie adq̄rūt vsurarios ip̄os ad restituendū impotentes reddūt et ꝑ h̄ se ip̄os ad restituēdū obligāt eis a q̄bꝰ iniq̄ bona ꝑ vsuras sc̄ extorta Idē iudiciū ē de illis q̄ ex iussu vel mādato p̄ncipū aut alioꝝ vsurarios fouētiū cōpellūt eos q̄ mutuū ab eis recepūt ad dandā vsurā ꝛ q̄ eis q̄ ad illū modū viuēdi d̄ vsuris p̄bēt ɔsiliū auxiliū aut fauorē

nā q̃ talia agūt. s. vsurarij ꝺ vsuris viuētes q̃ eas recipiētes digni sūt morte nō solū q̃ faciūt ea. ꝯ etiā q̃ ꝺsētiūt faciētib⁹. ad Rō. i. ¶ Quinta ꝓpositio Ꝑb vsurarijs nihil preꝗ vsuras hñtib⁹ q̃s tenent inuitis illꝭ a q̃b⁹ receperūt nō ē licitu⁹ pauperib⁹ et clericis elemosynas et oblationes recipe nisi forte in casu extreme necēitatis Probat. p tale⁹ receptionē oblationū vl elemosynarꝝ ipi vsurarij efficerent ipotētes ad soluēdū q̃b⁹ debēt. igit̃ ꝛclusio vera. ꝛna pz ex p̃cedētib⁹. et aīs de se notū ē ¶ Ñ q̃ ab ipis recipēt elemosynas vel oblationes tenerent restituē vel ipis vsurarijs. vel illis a q̃b⁹ ipi acceperūt Sec⁹ aūt esset si vsurarij haberēt alia bona p̃ter vsuras et dādo eleosynas vel oblationes faciēdo nō efficerent ipotentes ad soluēdū De oblationib⁹ tñ spēale ē nā oblationes vsurario ꝝ manifestoꝝ iura recipi a clericis ꝓhibēt in detestatione crimis vt ipi vsurarij rubore ꝛfusi ꝺsistāt a pecō et etiā in signū ꝓ eoꝝ oblationes et mūera nō sē accepta apꝺ deū ¶ Cōn hmā ꝛclusionē istⁿ tu bij et cōn scꝺaz ꝓtē sede ꝛclonis et cōn dēa in alijs ꝛclusiōib⁹ arguitur Judei tenent̃ ad decimas prediales vt pz in ca. de. ̃kris. ti. ꝺ decimis Ibi dr̃ de ̃kris q̃s iudei colūt talit̃ tibi rñdem⁹ vt eos ad decimas soluēdas vel possessiones petit⁹ renuciādas cū omni districtiōe cōpellas. ne forte ecc̃ie occasione ista valeāt suo iure fraudari Itez sic̃ pz p glosā xvi. q. ix. decime supꝝ

hbo negotio ec̃ a fure et raptore bñ petit̃ decima nō rōne negotiationis sue qz illicita ē. ꝯ qz inueniūt̃ i possessiōe. qz decima sequit̃ ꝓlibz siue iudeū siue excōicatū. vt de vsuris. c. q̃nto de sñia excōicl. Si vero alioq̃n essz p̃ꝺo meliozis ꝺditōis q̃z bone fidei possessoz qꝺ eē non dz. vt pz ꝺ petitōe hēditatis Si a dño Itē iudei etiā si ñ teneant̃ ad decimas psonales de malis adq̃sitis dādas ꝓprie et stricte accipiēꝺo decimas psonales. tñ vt dicit Joh. an i nouella. estimationē seu inēesse qꝺ pceptura erat ecc̃ia a catholico iudei soluē tenent̃ vt ꝺ vsuris. c. v. in fine. Et rō ē. qz non debēt eē meliozis ꝺditiōis q̃z xpiani scz nō soluēdo decimas. et vt ecc̃ie cōbuent̃ indēnes Ex istis arguit̃ sic Si ecc̃ia recipit suū et de male adq̃sitis. cur ñ laici q̃ sua vēdūt recipēt suū ab eis q̃b⁹ vēdūt. s. ab vsurarijs. maxime cū ipi vsurarij ñ teneant̃ det̃minate q̃ncūq̃z istā vl istā pecuniā restituē. ꝯ indet̃minate q̃ncūq̃z Pecūm etiā nō inhere pecūie ꝯ psōe. qz pecūia nec merett̃ nec demeret̃ ꝯ psona Item hr̃e ꝛmerciū cū iudeis in certis casib⁹ exp̃sse ꝓhibitū ē xpianis. s. mādūcaē azyma. vocare ad ifirmos medicinā sumē ab eis. balneari cū eis ꝛc Exp̃sse nobis ꝓhibet̃ vt in ca. null⁹. et in. ca. Ōes. q̃ capla ponunt̃. xxvij. q. i. Similit̃ comedē et bibē cū eis. vt i glosa xi. q. iij. Ꝑ mēsā huiēdo ꝺtinue et ꝛmozari iudeis in domib⁹ eoꝝ. vt de iudeis et saracenis. c. i. dei. et. c. cōsuluit

Ergo in alijs in quib⁹ nō est exp̄s se a iure ꝓhibitū xp̄ianos hr̄e cō mertiū cū iudeis om̄ino videt̄ esse ɔcessū. qꝛ oia ɔcessa itelligunt̄ q̄ n̄ sc̄ exp̄sse ꝓhibita. vt notat̄ de trās latiōe int̄ corꝑalia Sz cū iudeis mercari emē et vēdē nō ē xp̄ianis exp̄sse a iure ꝓhibitū. igit̄ videt̄ h̄ eē ɔcessū Itē xp̄ianos hr̄e cōmer tiū cū iudeis emēdo ⁊ vēdēdo scit ecc̄ia et patit̄. nec ꝓhibet ergo vi/ det̄ approbare Itez ecc̄ia ꝑmittit eos nobiscū ɔmorari ꝓpter huma nitatē ⁊ ɔcedit eis multa p̄uilegia et ꝓhibet ne molestent̄. vt de iud̄ .ca. iudei p̄mo. et ꝑ plura iura. sed qūo pn̄t ɔmorari nobiscū nisi ven dant̄ eis nc̄aria vite? igit̄ Itē qn̄/ qꝫ ꝓpt̄ delicta iudeoꝝ ꝓhibentur xp̄iani hr̄e ɔmertiū cū ip̄is s̄m iu ra. igit̄ cessāte tali cā cessabit effe ct⁹ et erit licitū ɔuersari cū ip̄is. et ꝑ ɔn̄s hr̄e ɔmertiū cū eis emēdo et vēdēdo Itē vsurari⁹ rē vsurariā p̄t donare vēdē et cuz ea mercari qꝛ res aliena licz nō possit obliga ri p̄t tn̄ vēdi etiā nescio dn̄o. et p̄t alteri dari. vt. ff. de cōnhēda. emp̄ et vē. l. rē alienā. qd̄ tn̄ dz intelligi de re mobili. qꝛ si res īmobilis vē deret̄ furtū ɔmittit̄. vt. ff. d̄ cōtra/ hēda emp̄. et ven. l. si in emptione. imo si cū pecūia aliena rē emo no mine meo ꝓpria mea ē res ēpta et nō illi⁹ cui⁹ erat pecūia. ti. de rer̄. ven. si ex pecūia. igit̄ licet vsurari⁹ teneat̄ ad restitutionē tamen vere emit cū pecūia vsuraria ¶ Ad pri mū istoꝝ rn̄r breuit̄ ɔcedēdo ꝙ iu dei tenent̄ ecc̄ie dare decimas pre diales de t̄ris q̄s colūt vel de pos sessiōib⁹ si q̄s hn̄t. ꝓut etiā tenent̄ fures et latrones qꝛ in talib⁹ t̄ris et possessiōib⁹ ecc̄ia hz qd̄ suū ē q̄ scz defraudari nō dz ecc̄ia ꝓpt̄ ma liciā possessoris iniuste possidētis. vn̄ nō min⁹ hr̄e debz qd̄ suum est de talib⁹ t̄ris vel possessiōib⁹ ab il lo q̄ possidet iniuste q̄z ab illo qui possidet iuste Et cū ex h̄ arguitur Si ecc̄ia recipit suū etiaz de male adq̄sitis cur non laici q̄ sua vēdūt ab eis q̄b⁹ vēdūt sua reciperēt su um? Rn̄r bn̄ cōcedēdo ꝙ pari rōe q̄ ecc̄ia recipit suū de male adq̄si/ tis etiā laici q̄ sua vēdūt recipere possēt suū etiam de male adq̄sitis ab illis q̄b⁹ vēdūt. et hoc si in illis male adq̄sitis vel apud illos q̄b⁹ vēdūt haberēt aliq̄d qd̄ essz suuz h̄ i casib⁹ ɔclusionū cōn q̄s fit ista rō laici q̄ vēdūt sua iudeis vl̄ alijs vsurarijs nihil p̄ter vsurā hn̄tibus quā tenent inuito illo a q̄. recepūt eā nihil hn̄t qd̄ sit suū in reb⁹ pos sessis ab vsurarijs vel apud vsu/ rarios. igit̄ nihil iuste et licite pos sūt recipe ab eis ꝓ suis q̄ vēdunt eis Et eodem mō rn̄r si fiat argu mētū de decimis ꝑsonalib⁹ Etiaz dato ꝙ ɔcederet̄ ꝙ iudei etiā tene rent̄ ad tales decimas. qd̄ tn̄ nō ɔcedit̄ cōiter a doctorib⁹ iuris ca nonici. vt pz ꝑ glosā in. ca. de t̄ris de decim̄. dicētē ꝙ iudei qꝛ nō sūt de corꝑe ecc̄ie nō soluūt decimas ꝑsonales. Ubi tn̄ aduertendū ꝙ glō illa et si q̄ sūt similia dc̄a intel ligi debēt ꝙ iudei non soluūt deci mas personales. nec ecc̄ia dz eas

recipere de illicitis eorū negotijs et opib⁹ de q̄b⁹ sūt ɔtract⁹ vsurarij vt notū ē Sed tunc iudei soluē debent decimas ꝑsonales vel estimatōez seu intēsse qđ ecc̄a ꝑceptura erat a catholico qñ aliq̄ licita et honesta opant̄ de q̄b⁹ lucrant̄. vñ in ca. de t̄ris de decimis dr̄ de milicia de negotiatiōe et de artificio reddē decimas Itē glō. xvi. q. ꝑma sup ꝟbo decime. negotiatio q̄rit. nūquid iudei dabūt ꝑsōales decimas? videt̄ ꝙ sic vt ex̄ đ deci. ad audiētiā. qꝛ dicit̄ ibi ꝙ de omnib⁹ ꝓuētiōib⁹ dabūt qđ cōcedo Itē de oīb⁹ q̄ ex lucratiua cā habētur. dabunt̄ decime Hec glō. Itē glosa ibidē idē dico ꝑ q̄scūqꝫ man⁹ ābulauerit ꝙ q̄libet teneat̄ dare decmiā đ lucro suo Ad scđm cū dicit̄ hr̄e ɔmertiū cuꝫ iudeis in certis casib⁹ exp̄sse ꝓhibitū ē xp̄ianis ꝛc. ergo in alijs in q̄b⁹ nō ē a iure ꝓhibitū xp̄ianos hr̄e ɔmertium cū iudeis oīo videt̄ eē cōcessū. Rñr ꝙ triplici iure aliq̄d nobis exp̄sse ɔcedit̄ vel ꝓhibet̄. scꝫ naturali diuino et hūano Cū ergo in argumento dicitur. ꝙ in casibus in q̄b⁹ nō ē exp̄sse iure ꝓhibitū ꝛc si ly iure accipit̄ generalit̄ ꝓ om̄i iure naturali diuino et hūano. cōcedit̄ qꝛ q̄cquid nō ē exp̄sse aliq̄ tali iure ꝓhibitū vel in se ꝑticularit̄ scꝫ q̄ ad singularis facti exp̄ssionē vl̄ in sua radice generalit̄ scꝫ q̄ ad generalē alicui⁹ spēi criminis ꝓhibitionē in q̄ singula illi⁹ spēi crimina intelligant̄ eē ꝓhibita. qđ h̄ videtur eē ɔcessū et etiā ɔcedit̄ ꝙ cum iudeis mercari emē et vēdē nō est xp̄iāis exp̄sse aliq̄ iure ꝓhibitū. eo ꝙ iudei deberēt sic viuere ꝙ haberēt bona et iuste et licite adq̄sita. vel alias ad eos đuoluta sic ꝙ cū illis licite hr̄e ɔmertiū cū xp̄ianis emēdo et vēdēdo. et ecōuerso xp̄iani cū ip̄is. et illud repugnat ɔclusioni ꝑme isti⁹ dubij. nec aliq̄b⁹ aliis ꝑdictis. q̄ oīa ad h̄ tēdūt ꝙ nō ē licitū xp̄ianis hr̄e ɔmertiū cū iudeis vel alijs vsurarijs. de q̄b⁹ cōstat ꝙ nihil hñt ꝑter vsuras q̄s tenēt iuito illo cui dꝫ fieri restitutio Māifestū āt ē ꝙ non ē bona argumētatio. ɔcessū ē xp̄iāis hr̄e ɔmertiū emēdo et vēdēdo cum iudeis. igit̄ cōcessū ē xp̄iāos hr̄e ɔmerciū emēdo ⁊ vēdēdo cū iudeis. đ q̄b⁹ ɔstat ꝙ nihil hñt ꝑter vsuras. sic nō sequit̄ ɔcessū ē xp̄ianos hr̄e cōmerciū emēdo et vēdēdo cū xp̄ianis. igit̄ ɔcessū ē xp̄ianis hr̄e commertiū tale cuꝫ xp̄ianis furib⁹ vel latronib⁹ nihil hñtib⁹ nisi furto vl̄ latrocinio adq̄sitū. nā i vtraqꝫ istarū argumētationū arguit̄ a supiori ad inferi⁹ seu a toto ad suā ꝑteꝫ in mō affirmatiue. et ē fallatia cōsequētis. sicut em̄ nō sequit̄ ꝑsbr pōt licite celebrare corā homine. ergo licite ꝑt celebrare corā hoīe de q̄ publice cōstat ꝙ sit excōicatus. sic etiam nec in ꝓposito Et mirādum videt̄ de illis q̄ fūdāt in talib⁹ argumētatiōib⁹ tales cōclusiōes tq̄ꝫ veras doctrinas. vbi añs nullibi ē ꝓhibitū iure. ꝫ poti⁹ cōcessū. ɔñs vero qđ ē eoꝝ doctrina seu cōclo quā ɔcedūt ꝓhibitū ē vel in se vel

in sua radice iure naturali et diui
no qđ ꝓhibet omnē hominē cōcu
piscē rē ꝓximi sui Cōstat aūt ꝙ si
in vsura nō trāsferr̄ dñium ꝙ vsu
ra res ē nō ipi⁹ vsurarij nec illius
q̄ cū vsurario vult mercari. ꝫ vtri
usqꝫ eoruꝫ. ꝓximi scꝫ illi⁹ q̄ nc̄itate
vrgēte dedit vsurā. et ideo si ille q̄
mercat̄ cū vsurario recipit scienter
ꝓ suo ꝯmercio ab vsurario pecu
niā vel aliā rē vsurariā. recipit sciē
ter rē ꝓximi sui q̄ iniuste ablata ē
ab eo et eo inuito ab alio iniuste de
tinet̄ ⁊ ita inordinata cōcupiscētia
ꝯcupiscit rē ꝓximi sui in dānū ⁊ p̄
iuditiū ꝓximi sui qđ etiā exp̄sse ē
cōtra p̄ceptū de dilectione ꝓximi
Dato etiā ꝙ in vsura trāsferatur
dñium ꝓut alia opinio dicit. tñ in
om̄i casu ēptiōis et vēditiōis cum
vsurario in q̄ ipe efficit̄ impotens
ad restitutionē faciendā illi cui dꝫ
fieri restitutio iste q̄ mercat̄ cū ta
li manifestā dat occasionē dāni ꝓ
ximi sui ꝓut patuit in ꝓbatiōe se
cūde ꝑtis scđe ꝯclusiōis Itē ec̄ ex
iure hūano ꝙ vsuras ⁊ om̄ia qui
b⁹ ꝓxim⁹ iniuste dānificat̄ genēa
lit̄ ꝓhibēi manifeste ꝯcludi ꝯuinci
p̄t hmōi ꝯmertiū cum vsurarijs ni
hil p̄ter vsuras hñtib⁹ eē illicitū ⁊
iniustū. et ꝫ in om̄i casu in q̄ ꝑ ta
le ꝯmertiū ipe vsurari⁹ reddit̄ im
potēs ad satisfaciēdū illi cui debꝫ
fieri restitutio iuxta p̄dicta i scđa
ꝑte scđe ꝯclusionis Et si forte ali
q̄s vellet dicē ꝙ om̄ia videnr̄ illi
eē ꝯcessa q̄ nō sūt exp̄sse et in se ꝑti
cl'arit̄ hūano iure ꝓhibita ꝯstat ꝙ
null⁹ rōnalis hō ꝫ possit vel debe
at dicē cū infinitis casib⁹ emergēti
b⁹ vel emergē possibilib⁹ multa sr̄
illicita et nepharia nullaten⁹ cōces
sa nec ꝯcedēda. q̄ tñ nō sūt hūano
iure ꝑticularit̄ exp̄sse ꝓhibita Si
nāqꝫ talia om̄ia illicita et nō ꝯces
sa essēt exp̄sse ꝑticularit̄ ꝓhibita. ñ
esset op⁹ Epikeya de q̄ habetur
v. Et ꝫ. nec essꝫ op⁹ aliq̄rū legū in
terp̄tatiōe vel aliq̄rū casuū labori
osa discussiōe q̄d in eis sit licitū vl̄
illicitū iustū vel iniustū Itē tūc pa
ri rōne quicquid in arte medicine
hūanit⁹ tradita nō ē ꝓhibitū infir
mis aut etiaꝫ sanis exp̄sse et ꝑticu
larit̄ ꝫ essꝫ eis ꝯcessū ⁊ tūc nō essꝫ
op⁹ medicis in q̄buscūqꝫ casib⁹ la
boriosa hr̄e ingenia et varias cō
sideātiōes ꝓ sanis ꝯseruādis ⁊ ifir
mis curādis ꝫ sufficeret exp̄sse cir
ca talia in arte medicine ꝑticulari
ter ꝓhibita vitare ⁊ exp̄sse ꝯcessa
ministrare cui⁹ oppositū apud bo
nos medicos ē notoriū Ad ter
tiū cum dicit̄ hr̄e ꝯmertiū ꝛc̄ Rñr
ꝙ ecc̄ia duplicit̄ dr̄ ꝓhibē aliq̄d
vel in se ꝑticularit̄ scꝫ q̄ ad ꝑticu
larē alicui⁹ singularis facti exp̄ssio
nē. vel in sua radice generalit̄ duꝫ
scꝫ ꝓhibet aliqđ gen⁹ pcc̄i in qua
ꝓhibitōe singula illi⁹ genēis indi
uidua intelligunt̄ eē ꝓhibita Lo
quēdo de ꝓhibitiōe p̄mo mō ista
ꝯclusio nō valꝫ xp̄ianos hr̄e com
mertiū cū iudeis emēdo et vēden
do scit ecc̄ia et patit̄ nec ꝓhibꝫ. er
go approbat. nā instātia māifesta
ē de meretricijs et lupanarib⁹ ⁊ in
multis casib⁹ in q̄b⁹ multa sūt illi
cita nō exp̄sse ꝑ ecc̄iaꝫ in ꝑticulari

prohibita vt patuit in rñsione ad
rōnē p̄cedentē Loquēdo aūt de p
hibitiōe scdo mō. dico q̄ xp̄iāos
hr̄e omertiū emēdo et vēdēdo cū
iudeis nihil p̄ter vsurā hñtib' phi
bet ecc̄ia p̄cipue in casib' in q̄b' p
tale omerciū iudeus reddit impo
tēs ad satisfaciēdū illi cui ad resti
tutionē tenet. eo q̄ phibet genē a
liter omnē iniustā primi offēsionē
et dānificationē. q̄lis fit illi cui re/
stituēda ē pecūia vsuraria quā re/
cipit vēdēs iudeo. ⁊ ℔ qñ iude' red
dit p ℔ impotēs ꝛc Omis nāq̄ ta
lis dānificatio primi vtriusq̄ te/
stamēti scripturis phibita est. sed
q̄cquid scriptura sacra phibet ec
clesia phibz. ergo ꝛc Ad q̄rtum
ecc̄ia pmittit ꝛc. hoc totū cōcedit.
ꝫ qñ tūc querit. qūo pñt omorari
nobiscū nisi vēdant eis nc̄aria vi
te Dico q̄ in p̄dictis oclusiōib' ñ
est dc̄m q̄ nō debēt iudeis vendi
nc̄aria vite. ꝫ dc̄m ē q̄ nō debent
eis vēdi nc̄aria vite p pecūia vsu
raria qñ ex ēptiōe nc̄ariorū p tali
pecunia reddunt impotētes ad sa
tisfaciēdū illis q̄rū talis ē pecūia
vel q̄b' tenent ad satisfaciēdū de
tali pecunia. constat aūt q̄ bñ pñt
nobiscū omorari sine ℔ q̄ vēdant
eis nc̄aria p tali pecūia. cū nō de/
bēt hr̄e talē pecuniā nec de tali vi
uere. ꝫ viuē debēt nisi de laborib'
suis. vel de bonis q̄buscunq̄ iuste
possessis seu habitis. de quib' pñt
emē nc̄aria vite. et p q̄b' xp̄iani li
cite pñt eis vēdē nc̄aria vite Ad
q̄ntū qñ dicit. p̄ter delictū ꝛc Di
co bñ cōcedēdo q̄ cessāte delicto
iudeorū licitū ē xp̄ianis cōuersari
cū eis et hr̄e omerciū cū eis emen
do et vēdēdo. ꝫ cū illis iudeis qui
nihil p̄ter vsuras hñt non cessat. ꝫ
manet delictū vsurariū. p̄ter q̄d
valde cauēdū ē eorū omercium in
emptiōib' et vēditiōib'. et nō solū
in illis. ꝫ etiā in omib' huiūs auri
lis ōhlis sustētatōib' defēsiōib' et
fauorib' et ceteris q̄ ip̄is impēdū
tur vel p ip̄is vel circa ip̄os fiunt
p mercede vel remuneratione vel
q̄cunq̄ lucro de pecunia vsuraria
eorū pueniente Ad sextū cū di
cit q̄ vsurari' rē vsurariā p̄t vēdē
et donare Rñr q̄ loquēdo absolu
te de posse. null' rōnalis hō dubi
tat q̄n vsurari' rē vsurariā possit
donare et vēdē et cum ea mercari
de facto Si aūt loq̄mur de posse
q̄ illud dicimur posse q̄d iure pos
sum'. dico q̄ vsurari' rē vsurariaz
nō p̄t dare alicui inuito illo cui eā
vel eq̄ualēs tenet reddē. nec etiaz
de iure p̄t illo inuito eā vendē nec
cū ea mercari de iure. et ℔ in casu
in q̄ p tale dōationē vēditionē vel
mercationē efficit impotēs ad sa
tisfaciēdū illi cui debz fieri restitu
tio talis rei in se vl̄ in eq̄ualēti Cō
stat em̄ q̄ in tali casu nō vult rē ta
lē cuilibz licite et iuste dare nec lici
te et iuste vēdē vel cū ea licite ⁊ iu
ste mercari. igit nō p̄t ℔ facē iure.
qz q̄cquid iure fit iuste fit Qd au
tē iniuste fit nec iure fieri p̄t. nā vbi
iustitia vera nō ē nec ius eē potest.
Illud totū patz p Augl. lib. xix. d
ciuitate dei. ca. xxi Ubi etiā ex hoc
ostēdit q̄ vbi iustitia nō ē nec res

publica cē potest nec ꝓplus Nñ h mō res aliena sicut nō pōt obliga ri.ita nec p̄t vendi nec alteri dari nescio dño vel inuito Et h siue sit res mobilis siue immobilis de q̄/ rū vtraqz verū ē.qz si vēditur ne/ scio dño aut inuito furtū ꝯmittit Nñ patz ꝙ vsurari⁹ rē vsurariaz inuito vel nescio dño scz illo cuius vere est et cui debz fieri restitutio donare pōt et vendē et cū ea mer/ cari de facto.ꝫ nō de iure. Nec ali ud ꝓbat lex allegata.ff.de contra heñ emp̄.et vend̄.l.rem alienā que loq̄tur in hec verba Rem alienaz distrahē et emere posse nulla dubi tatio est.nā emptio est et venditio qd̄ intelligēdū est de facto q̄muis fieri non debeat de iure.ꝓut mani feste patet ex fine legis. nā imedia te p⁹ p̄dicta verba legis subditur sed res ēptori auferri a dño pōt. Hec ibi Sz si iure valēt ēptio.nō possz res ēpta auferri ēptori a do mino.h ē ab illo cui⁹res ē et cui dz fieri restitutio illi⁹ rei vel eq̄ualen tis Itē si ēptio ista valeret iure tūc ēptor ꝑ istā ēptionē fieret dñs rei ēpte.et ꝑ ꝯñs res ista nō haberet aliū dñm a q̄ posset auferri ēptori Cui⁹ oppositū dicit lex ista Et qñ dicit in argumēto ꝙ verba p̄dc̄e legis intelligi debēt d̄ re mobili ꝛc Rñr ꝙ h directe ē ꝯtra glosā in p̄ allegata lege.rē alienā dicētem ꝙ ip̄a lex debet intelligi de re immo bili et nō mobili Naz in mobili fa cile furtū committitur vt ꝓbatur in lege si in emptiōe liberuz homi nē ꝛc Itē ꝙ talis ēptio rei aliene d̄ facto teneat ita ꝙ res empta non auferr̄ ꝫ ꝑmittit ēptori.nisi domi/ n⁹ rei agat de illa.h ē ꝓpter preiu diciū vēdentis vt scz ad illū nō re deat et ꝓpter fauorē emētis vt ibi dem notat scz circa predictam le/ gem in glosa.quod intelligenduz est quando emens bona fide emit Si autem vterqz sciret emens ⁊ vē dens rem esse alienam tunc a neu tra parte obligatio cōtraheretur vt patet in dicta lege Si empto/ res Item si emptor. Que autem sit ratio diuersitatis quare res alie/ na inuito domino possit vendi nō obligari Rñd̄ glosa preallegata .l.rem alienam de contraheñ emp̄ et vend̄.quia in pigneribus opor tet ꝙ constituam ei ius in re id est obligationem quandam ·quod fa cere non possum si res est aliena. Sed in vēditione non teneor nisi q̄ndam possessionem tradere em/ ptori ⁊ me pro euictione obligare et ita est ius impar qd̄ possum eti am in re aliena vt.ff.de actionib⁹ empti ⁊ venditi.l.empto.C.primo Ex quibus patet ꝙ ideo dicit lex rem alienam obligari non posse Nā communiter in obligatiōe. pi/ gnerum oportet ꝙ ei cui fit obli gatio constituatur ius in re scilicz obligatio quedam.ratione cuius rem illam possit detrahere.nisi.ob ligans eam redimeret in termino sibi iudicialiter constituto vel con stituendo quam obligationez nul lus facere pōt de re aliena Et hoc mō lex vtit h vocabulo obligatio stricte ꝓut dic̄ obligationē q̄ fit d̄

iure nõ tm̃ illã que fit d̃ facto Vẽditionẽ aũt cõiter accipit lex pro traditiõe possessiõis rei ẽpte quã vẽdẽs tradit ẽptori et se obligat ꝓ euictione vt scz si res ẽpta euincat̃ ab ẽptore iudicialit̃ ab illo q̃ rẽ illaz dicit eẽ suã ipe venditor teneatur ad int̃esse vt scz satisfaciat emptori et eũ reddet indẽnem Et hoc mõ vẽditio extẽdit se nõ solũ ad illã que fit de iure. sed etiã ad illã que fit de facto et non de iure Et ꝑ hoc etiaz patet rñsio ad vltimũ qd̃ in eodẽ argumẽto tangebat̃ scz cũ pecunia aliena emo rez nomine meo ꝓprio. mea ẽ res empta. et non illi⁹ cuius erat pecunia Rñr ꝙ hoc est verũ de facto nõ d̃ iure. nisi fiat cũ consensu dñi cui⁹ ẽ pecunia. vel nisi talis post factũ talẽ emptionẽ ratificet. Hoc modo etiã res aliena põt obligari d̃ voluntate dñi. sed eo ignorante non põt nisi postea ratũ habeat. vt expsse ꝓbat̃ in. l. Aliena res de pig. acti. Ubi dicit lex Res aliena pigneri dari põt voluntate dñi. sed si ignorante dño datũ sit et ratum habuit pign⁹ valebit. ꝛc

Sentire magri Gherardi gro ⁊ de redditibus emptis pro pecunia ad vitaz

De eo ꝙ ego non audeo cũ bona consciẽtia possidere. non valeo vr̃am ɔsciẽtiã plene tutã reddere nescio si pusillanimitas mea vl̃ ignorãtia vel scrupul⁹ me stimulãt. Nec quisq̃z credo viuẽs ꝑsuadere posset mihi vt eas acciperẽ ẽptas ex pecũia Sc̃ doctores q̃ dicũt ñ eẽ licitũ. sc̃ q̃ dicũt ⁊ pl̃es ɔtrariũ Henric⁹ de gandauo q̃ a theologis dicit̃ doctor solennis. dicit in qd̃libetis suis ꝙ est vsura Goff̃. doctor in decretis in sũma Guill̃. in glõ Ray. dicũt non eẽ licitũ vt recordor Scot⁹ magn⁹ in theologia et Hostl. et alij multi dicũt esse licitũ Null⁹ tñ eoꝝ dicit qd̃ expedit Nã ꝑm apl̃m oia mihi licẽt. ꝫ nõ oia expediũt. q̃s ego sũ q̃ possũ tutare int̃ tales ꝓcellas magistroꝝ Hoc tñ qd̃ Innocẽti⁹ intercetẽos doctores in d̃cretis maior et ꝓfũdior docz. facẽ soleo. q̃ dic̃ ꝙ oib⁹ xp̃ianis suadẽdũ seu ɔsulẽdũ ẽ ꝙ ab hmõi ɔtractib⁹ abstineant et sic suadeo me ɔsulentib⁹ qñ volũt emẽ De ẽptis nulli facio cõsciẽtiã nisi ipe sibi fecerit. et si cui⁹ ɔsciẽtia remordet. suad̃o ꝙ abijceret reddit⁹. qꝛ ɔtra ɔsciẽtiã facere ẽ edificare in gehennam. et omne qd̃ non est ex fide. i. ex conscientia peccatuz est. igitur vel conscientia est deponenda vel redditus sunt abijciendi